

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kristine Pedersen

Strømming av musikk

En kvalitativ undersøkelse av musikkstrømmetjenestenes endring av musikkbruken

Masteroppgave i Medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi

Veileder: Hendrik Storstein Spilker

Trondheim, juni 2018

Kristine Pedersen

Strømming av musikk

En kvalitativ undersøkelse av
musikkstrømmetjenestenes endring av
musikkbruken

Masteroppgave i Medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi
Veileder: Hendrik Storstein Spilker
Trondheim, juni 2018

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Musikk strømmes i bakgrunnen til ferdigstillingen av denne masteroppgaven, som et soundtrack til arbeidet. Sangen *Queendom* med Aurora vil for alltid minne meg på denne stunden. Musikk er personlig og stemningsbærende. Musikk har fulgt arbeidet med denne studien, samtidig som musikkbruk og musikkstrømmetjenester er tema som undersøkes i denne oppgaven.

Denne oppgaven ble til på grunn av egen interesse for strømmetjenester, og prosjektet STREAM sin tematikk. Jeg vil gi min veileder Hendrik Storstein Spilker (førsteamanuensis ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU) en stor takk for interessen for min problemstilling, kontinuerlig veiledning, oppfølging og godt samarbeid gjennom hele prosessen. Takket være teoretisk påfyll og interessante diskusjoner med veileder ble denne oppgaven både lærerik og spennende for undertegnede. Takk til informantene som stilte opp til intervjuer, og takk til Audun og Renate for samarbeidet med datainnsamlingen i forbindelse med STREAM-prosjektet.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke min familie for støtte gjennom hele masterstudiet, og for at dere holder ut med meg i både gode og onde dager! Jeg er takknemlig for den lille i magen som har vært med meg gjennom hele semesteret, vært min nærmeste under hele oppgaveprosessen, og heldigvis ikke vært store forstyrrelsen. Nå er det din tur til å styre tiden min!

Trondheim, 04.06.2018.

Kristine Pedersen

Sammendrag

Dette er en kvalitativ undersøkelse av bruk av musikkstrømmetjenester. Hensikten med prosjektet er å lære mer om hvordan strømmetjenester for musikk brukes, og hvilken effekt disse tjenestene har på musikkopplevelsen til brukerne. Oppgavens forskningsdesign er kvalitativt hvor dybdeintervjuer av 8 unge voksne i alderen 21-28 år danner datagrunnlaget for analysen. Ved hjelp av kultursosiologiske og teknologisosiologiske perspektiver blir bruken av musikkstrømmetjenester studert med et fokus på hvordan de teknologiske løsningene som tjenestene tilbyr påvirker opplevelsen til brukerne. Undersøkelsens hovedfunn er at musikkstrømmetjenester benyttes hovedsakelig til musikkaktivitetene lytting og utforskning. Strømmetjenestene bidrar til mer variert musikkbruk både blant brukere med høy musikkinteresse, men også blant brukere med lav musikkinteresse. De tekniske løsningene til musikkstrømmetjenesten Spotify er med på å forme musikkopplevelsen og musikkbruken. Blant annet kan det store arkivet av innhold oppleves som overveldende, men ved hjelp av funksjoner som sorterer og kategoriserer innhold, så oppleves bruken mer oversiktlig og enklere å kontrollere. Hva slags musikkinnhold som brukes styres dermed ikke bare av brukernes musikksmak og kulturelle preferanser. Utvelgelsesprosessen av innhold foregår heller som et samarbeid mellom brukerne og de algoritmebaserte funksjonene som tjenestene tilbyr. Ved at brukerne av musikkstrømmetjenester tar i bruk slike hjelpemidler automatiserer de delvis sin musikkbruk. Automatiseringen av musikkbruken skjer i ulik grad og med ulik bevissthet av forskjellige brukere, og undersøkelsen viser at brukerne opplever ulike grader av kontroll over egen musikkbruk og innehar forskjellige holdninger og strategier i møte med de algoritmebaserte funksjonen til musikkstrømmetjenestene.

Innholdsfortegnelse

Forord

Sammendrag

1. Innledning.....	1
1.1 Problemstilling.....	1
1.2 Prosjektet STREAM.....	2
1.3 Relevans.....	3
1.4 Oppgavens disposisjon.....	4
2. Teoretisk perspektiv.....	6
2.1 Musikkbruk – kultursosiologiske perspektiv.....	6
2.1.1 Bourdieu om forming av kulturelle preferanser.....	6
2.1.2 Nyere studier av forming av kulturelle preferanser.....	7
2.1.3 Mangsets fire hypoteser om kulturbruk i Norge.....	8
2.2 Musikkbruk – teknologisosiologiske perspektiv.....	9
2.2.1 ANT og domestiseringsteori.....	9
2.2.2 Teknologiutvikling og digitalisering.....	11
2.2.3 Algoritmer og automatiske anbefalingssystemer.....	12
2.2.4 Personalisering og filterbobler.....	14
2.3 Teknologisert musikkbruk?.....	15
2.3.1 Musikkstrømmetjenester.....	15
2.3.2 Spotify sine tekniske funksjoner.....	16
2.3.3 Musikkbruk.....	17
2.3.4 Altetende musikkbruk?.....	19
2.3.5 Holdninger til automatiske anbefalinger.....	19
3. Metodisk tilnærming.....	21
3.1 Forskningsdesign.....	21
3.2 Datainnsamling i samarbeid med prosjektet STREAM.....	21
3.3 Intervjuguiden.....	21
3.4 Gjennomføring av intervju.....	22
3.5 Utvalget/informantene.....	22
3.6 Behandling av datamaterialet.....	24
3.7 Forskningsetikk.....	24

3.8	Vurdering av datamaterialet.....	25
3.8.1	Pålitelighet.....	25
3.8.2	Gyldighet og generaliserbarhet.....	26
4.	Demokratisert musikkbruk?.....	28
4.1	Introduksjon av informantene og deres musikkinteresse.....	28
4.2	Informantenes forhold til musikkmedier og musikkstrømmetjenester.....	30
4.3	Spotify/musikkstrømmetjenester sammenlignet med andre musikkmedier...	32
4.3.1	Tilgjengelighet og stort utvalg.....	33
4.3.2	Brukervennlig teknologi og pris.....	34
4.4	Hvordan informantene bruker Spotify/musikkstrømmetjenester.....	37
4.4.1	Lytting, deling, oppdagelser og remiksing.....	37
4.4.2	Altetende musikkbruk?.....	38
4.4.3	Fra favorittartister til enkeltsanger.....	41
4.4.4	Privat musikkidentitet.....	43
4.5	Demokratisert musikkbruk?.....	45
4.5.1	Mangset (2012) sine hypoteser om kulturbruk i Norge.....	45
4.5.2	Musikkstrømmetjenestenes demokratiserende effekt.....	46
5.	Automatisert musikkbruk.....	51
5.1	Opplevelse og håndtering av ubegrenset tilgang.....	51
5.1.1	Organisering/manøvrering i Spotify-universet.....	52
5.1.2	Utforsking av musikkinnhold.....	53
5.1.3	Opplevelsen av Spotify som overveldende og uoversiktlig.....	54
5.1.4	Ekkokammer for musikk?.....	56
5.2	Forholdet til musikkstrømmetjenestene sine anbefalinger.....	58
5.2.1	Nye oppdagelser, mer utforsking.....	58
5.2.2	De aktive brukerne.....	60
5.2.3	De passive brukerne.....	60
5.2.4	Skeptikerne.....	61
5.3	Delvis automatisering av musikkbruken.....	62
5.3.1	Automatisering av utvelgelsesprosessen.....	62
5.3.2	Domestisering av musikkstrømmetjenestene.....	63
5.3.3	Styrt musikkbruk?.....	65
6.	Konklusjon.....	68
6.1	Oppsummering.....	68

6.2 Oppgavens hovedfunn..... 69

6.3 Videre forskning..... 71

7. Litteratur..... 73

Vedlegg 1: Informantbrev

Vedlegg 2: Intervjuguide

1 Innledning

Jeg er vokst opp med musikk på CD. Dette førte til store krangler mellom meg og min 2 år eldre bror. Vi hadde hver vår CD-spiller, så det var ikke avspillingsmulighetene vi kranglet om. Vi hadde også hver vår musikksmak, så vi trengte heller ikke krangle om eierskap til CD-platene. Hovedkilden til kranglene var tilgangen på musikkinnhold. Hver gang jeg endelig fikk kjøpt meg en ny CD ble denne nemlig spilt om igjen og om igjen og om igjen, til min bror sin frustrasjon. Han ønsket ikke å bare høre Britney Spears på repeat. Det var nok mye annen musikk jeg også gjerne ville hørt på, men kostbare CD-plater og et snevert arkiv å plukke fra gjorde at mye av de samme sangene gikk på repeat i min barndom. I dag har derimot mye endret seg i musikkverdenen.

I denne oppgaven undersøkes bruken av musikkstrømmetjenester, eller mer presist brukerne av musikkstrømmetjenester. Bruk av strømmetjenester for musikkinnhold og annet medieinnhold generelt har blitt en del av mediehverdagen til folk flest her i landet. Denne kulturkonsumeringen skiller seg fra tidligere populære måter å konsumere medieinnhold på, og det kan derfor tenkes at denne praksisen skaper nye bruksmønstre hos brukerne og nye måter for brukerne å skape mening av musikkbruken sin på. Derfor ønsker jeg i denne oppgaven å undersøke brukerne av strømmetjenester for musikk. Fra strømmetjenesten Spotify ble introdusert i Norge i 2008 har utviklingen vært rask. I 2017 hadde strømming av musikk 85 % av musikkbruken i Norge (IFPI Norge, 2017). Noe av det som skiller bruk av strømmetjenester fra bruk av andre musikkmedier er den store databasen med innhold som brukerne får tilgang til gjennom abonnementsløsninger. Ulike funksjoner for kategorisering av innhold er blitt introdusert, og Spotify har siden oppstarten investert stort i utviklingen av automatiske anbefalingsfunksjoner som personaliseres til hver enkelt bruker. Denne utviklingen blir da hovedfokus i denne oppgaven.

Det teoretiske perspektivet som benyttes i oppgaven er hentet fra kultursosiologien og teknologisosiologien. Oppgaven er basert på en kvalitativ undersøkelse, hvor dybdeintervju er brukt som metode. Selve datainnsamlingen ble foretatt i tidsrommet desember 2017 til februar 2018. Datagrunnlaget for denne analysen er åtte musikkbrukere i alderen 21-28.

1.1 Problemstilling

Hensikten med dette prosjektet er å lære mer om hvordan strømmetjenester for musikk brukes og oppleves av unge voksne, og samtidig hvordan bruksmønstre muligens endrer seg som

følge av at ny teknologi blir tatt i bruk. Oppgavens forskningsspørsmål består av en overordnet problemstilling i tillegg til to underproblemstillinger:

Problemstilling:

Hvordan bidrar musikkstrømmetjenester til å endre musikkbruken til unge voksne?

Underproblemstilling 1:

Hvordan brukes strømmetjenester for musikk og hva har denne bruken å si for hvilket innhold som konsumeres?

Underproblemstilling 2:

Hvordan benyttes og oppleves de ”smarte” algoritmebaserte funksjonene som musikkstrømmetjenestene tilbyr av brukerne?

Hovedproblemstillingen søker en forståelse for hvordan musikkstrømmetjenestene har bidratt og bidrar til endring av brukernes opplevelser og av musikk, mens underproblemstillingene tar for seg mer konkrete sider av musikkbruken. Underproblemstilling 1 tar opp diskusjonen om utvelgelsesprosessen av musikkinnhold, noe som jeg mener er en essensiell del av hvordan musikken brukes og spesielt ved bruk av strømmetjenester hvor arkivet av innhold å velge fra er veldig stort. Underproblemstilling 2 går direkte på bruken av de ”smarte” algoritmebaserte funksjonene som musikkstrømmetjenesten tilbyr. Disse mener jeg er viktig å undersøke fordi dette er nettopp noe av det som skiller bruk av musikkstrømmetjenester fra bruk av andre musikkmedier, og fordi blant annet Spotify har investert mye i utviklingen av slike funksjoner. Til sammen vil disse problemstillingene fange opp det som skiller bruk av strømmetjenester fra andre musikkmedier, noe som vil gi en bedre forståelse for hvordan denne teknologien påvirker unge voksnes opplevelser av musikk og musikkbruk. Jeg ønsker også å se på variasjoner i bruk for å få en størst mulig forståelse for fenomenet, og eventuelt om ulike karakteristikk hos brukerne kan knyttes til ulike opplevelser og bruksmønstre.

1.2 Prosjektet STREAM

Denne masteroppgaven er skrevet i samarbeid med prosjektet STREAM, som tar for seg fenomenet strømmetjenester. Prosjektet STREAM utføres i regi av universitetet i Oslo i samarbeid med NTNU. STREAM hevder at kulturindustriene er i forandring og at strømmetjenester for musikk, film, tv og bokbransjen derfor bør undersøkes (UiO, 2017).

Prosjektet erkjenner at strømming av kulturelt innhold stadig blir mer populært i brukernes mediehverdag og at disse strømmetjenestene utfordrer hvordan brukerne tenker om tv, film, radio, bøker, aviser og musikk, de ønsker derfor å kartlegge hvordan strømmetjenestene faktisk brukes (UiO, 2017). STREAM mistenker også at teknologien som brukes i dette landskapet spiller en rolle for hvilket innhold som faktisk blir valgt ut og ønsker å lære mer om dette i tillegg til de økonomiske aspektene i de ulike bransjene (UiO, 2017). Prosjektleder er Anders Fagerjord, og forskningen vil vare fra 1. mars 2017 til 28. februar 2021 (UiO, 2017). Tema for denne oppgaven faller inn under tematikken til prosjektet STREAM, og denne oppgaven er derfor skrevet i samarbeid med prosjektet. Oppgavens veileder, Hendrik Storstein Spilker er selv involvert i prosjektet. Denne oppgaven er utført som et selvstendig arbeid av undertegnende, men datainnsamlingen som danner grunnlaget for denne analysen er samlet inn i regi av prosjektet STREAM.

1.3 Relevans

Prosjektet STREAM og de involvertes interesse for strømmetjenester understreker denne oppgavens relevans. Norge har også et av de mest etablerte musikkstrømmemarkedene i verden, og de mest brukte strømmetjenestene for musikk i Norge er Spotify, Apple Music og Tidal (SNL, 2017). I 2017 rundet Spotify 50 millioner abonnenter på verdensbasis (ITavisen, 2017). I følge Kjús (2016) representerer strømmetjenester for musikk et skifte i musikkbransjen fra å selge musikk, enten via fysiske plater eller digitale filer. Han kaller gjennombruddet av strømmetjenester for et nytt kapittel for musikalske opplevelser som påvirker både kultur og økonomi (Kjús, 2016:127). Denne måten å oppleve og bruke musikk på er dermed svært interessant for forskning. Tall fra 2016 viser at blant de under 30 år svarer 64 % at strømmetjenester også er den viktigste kilden til oppdagelse av ny musikk (IFPI Norge, 2016). Samme undersøkelse viser også at venners anbefalinger, sosiale medier, topplister og Youtube også er viktige inspirasjonskilder (IFPI Norge, 2016).

Denne oppgavens forskerspørsmål og problemstilling tar for seg brukere av strømmetjenester og deres opplevelser av strømmetjenester i hverdagen. Problemstillingen vier også plass til den tekniske delen av denne aktiviteten, bruk av strømmetjenester er alltid et møte mellom mennesker og teknologi. Tidligere bruk av musikkmedier, slik som Kjús (2016) forteller om kjøp av musikk, var også et møte mellom mennesker og teknologi. Musikken produseres, distribueres og brukes ved hjelp av teknologi både ved kjøp og strømming av musikkfiler. Men ved bruk av strømmetjenester finner vi mange nye tekniske hjelpemidler og egenskaper som ikke var en del av den tidligere bruken av musikk, slik som

søkemotorer og automatiske anbefalingssystemer. Det er disse nye tekniske egenskapene jeg ønsker å inkludere i denne analysen av brukere av musikkstrømmetjenester. Det er viktig å undersøke bruken av musikkstrømmetjenester, noe skandalen om manipulering av lyttertall på musikkstrømmetjenesten Tidal viser (Dagens Næringsliv, 2018). Saken handler om at strømmetjenesten har blitt tatt for å jukse med avspillingene ved å gi artistene Beyonce og Kanye West ekstra høye lyttertall. Som vi skal se videre i oppgaven, så er et av problemene med blant annet algoritmer og de teknologiske løsningene som strømmetjenestene bruker nettopp at det er for liten åpenhet rundt hvordan de tekniske funksjonen faktisk fungerer og hvilke interesser de fremmer (Beer, 2017, Wilson, 2017).

1.4 Oppgavens disposisjon

Videre i oppgaven vil jeg starte med å introdusere de teoretiske perspektivene som tas i bruk i undersøkelsen. Teorikapittelet er delt opp i tre deler, del en tar for seg kultursosiologiske perspektiver på musikkbruk, del to tar for seg teknologisosiolgiske perspektiver på musikkbruk, mens del tre presenterer musikkstrømmetjenester og tidligere forskning på musikkbruk. Dette er gjort fordi bruk av musikk gjennom strømmetjenester både er en del av kultursosiologien og teknologisosiolgien. Innenfor kultursosiologien har konsum av kultur blitt studert, og jeg vil i denne delen ta for meg Bourdieu (1995) sitt begrep om habitus og hans teori om hvordan kulturell smak formes og reproduseres i samfunnet. I tillegg vil jeg her benytte meg av Håkon Larsen (2013) sin oversikt over feltet kultursosiologi, samt Per Mangset (2012) sin diagnose av kulturbruk i Norge. Dette er gjort for å få en oversikt over hvordan kulturelle preferanser tradisjonelt er blitt behandlet innenfor kultursosiologien. Videre i den teknologisosiolgiske delen av teorikapittelet vil jeg introdusere perspektivet hentet fra aktør-nettverksteori og domestiseringsteori, som vil bidra til å forstå relasjonen mellom brukerne av strømmetjenestene og teknologien som tas i bruk. For å få en bedre forståelse for den teknologien som faktisk tas i bruk når musikk konsumeres gjennom strømmetjenester vil jeg ta for meg automatisering, digitalisering og bruk av algoritmer i samfunnet generelt. Den siste delen av teorikapittelet gir en innføring i hvordan strømmetjenester brukes, hvilke tekniske funksjoner som kjennetegner disse og tidligere forskning på denne bruken.

I metodedelen vil jeg gjøre rede for hele prosessen fra forskerspørsmål og datainnsamling til analyse av data. Utvalget som danner datagrunnlaget for analysen vil bli presentert i tillegg til en introduksjon av informantene og deres bruk av strømmetjenester for

musikk. Her vil også oppgavens kvalitet diskuteres opp mot kvalitetskriteriene pålitelighet, gyldighet og generaliserbarhet.

Oppgaven inneholder to analysekapitler. I kapittel 4 analyseres informantenes musikkbruk og deres bruk av musikkstrømmetjenester, mens i kapittel 5 analyseres informantenes opplevelser med de ”smarte” algoritmebaserte funksjonene som musikkstrømmetjenestene tilbyr. I disse kapitlene vil datamaterialet analyseres sammen med en diskusjon av funnene. Analysen er delt opp i to kapitler for å svare til hver sin underproblemstilling på en oversiktlig måte. Til slutt følger en oppsummering av de viktigste resultatene fra dette prosjektet i konklusjonen.

2 Teoretisk perspektiv

Som tidligere nevnt hentes de teoretiske verktøyene jeg skal bruke i hovedsak fra kultursosiologien og teknologisosiologien. Nyere teori og forskning om digitale algoritmer og strømmetjenester vil bli presentert mot slutten av kapitlet. Jeg vil plassere denne undersøkelsen av musikkbruk og strømmetjenester innenfor kultursosiologien, samtidig som jeg vil hente bidrag fra den digitale sosiologien for å forstå hvordan teknologien vi bruker er en del av den kulturelle opplevelsen.

2.1 Musikkbruk – kultursosiologiske perspektiv

Bruk av musikkstrømmetjenester er en kulturell handling. Innenfor kultursosiologien undersøkes blant annet konsum av kultur. Konsum av musikk gjennom strømmetjenester faller dermed inn under dette feltet. I kultursosiologien studeres gjerne bruk av kultur i et samfunnsperspektiv, hvor da kulturbruken og den kulturelle smaken formes i en samfunnsmessig kontekst. I undersøkelser av kulturelle preferanser har det vært vanlig å studere disse innenfor blant annet et klasseperspektiv. Mye av forskningen på kulturkonsum har dermed fokusert på sosiologiske forklaringsvariabler, slik som kjønn, alder, sosial status osv. Dette betyr at våre kulturelle preferanser formes av vår tilhørighet og posisjon i samfunnet og at de sosiologiske forklaringsvariablene dermed legger føringer for muligheter og begrensinger i den kulturelle verdenen. Bourdieu og hans studier av kulturfeltet i Frankrike regnes gjerne som den store klassikeren innenfor dette feltet (Larsen, 2013:79). I følge Håkon Larsen (2013) benytter vi oss gjerne av en utvidet definisjon av kultur innenfor sosiologien. Denne vide kulturdefinisjonen betyr at all menneskelig forming av tilværelsen kan regnes som kultur, og at da skikk og bruk, ritualer, og institusjoner som vi mennesker har skapt er en del av kulturbegrepet sammen med de symbolske avspeilingene av samfunnet, som da gjerne er kulturelle objekter (Larsen, 2013:22). Musikk som et kulturelt fenomen faller inn under kultur både i utvidet og snever forstand, og den snevre kulturdefinisjonen vil derfor også være tilstrekkelig for dette prosjektet.

2.1.1 Bourdieu om forming av kulturelle preferanser

Med *Distinksjonen* foretok Bourdieu (1995) undersøkelser av hvordan kulturell smak skapes og formes i det franske samfunnet. Han foretok en omfattende undersøkelse av hvordan sosial bakgrunn har betydning for variasjoner i kulturelle preferanser. Hovedtema i boken er

hvordan smak og behag er forskjellig i de ulike lag og klasser i samfunnet, og boken plasseres derfor innenfor retningene estetikk og sosiologi (Bourdieu, 1995:11).

Et av de viktigste bidragene fra disse undersøkelsene er begrepet om habitus. For å forstå smak lanserer Bourdieu begrepet habitus, som er et ganske kompleks begrep. Larsen (2013) forklarer begrepet ved at habitus er strukturert og formet av sosiale omgivelser, og at den strukturerer våre omgivelser ved at den tilbyr en viss handlingskompetanse. Habitus inneholder et skjema for klassifiseringer, og i følge Bourdieu (1995:217) oppleves disse så virkningsfulle at de opererer utenfor vår bevissthet og at de derfor i liten grad kan styres med viljen. Vår kulturelle smak fungerer dermed som en slags stedsans som orienterer seg etter den bestemte plassen i det sosiale rommet og mot de sosiale posisjonene som passer disse egenskapene, og som dermed orienterer videre mot de goder eller virksomheter som passer den bestemte posisjonen (Bourdieu, 1995:218).

Det som bestemmer en aktørs plassering i det sosiale rommet er økonomisk og kulturell kapital (Larsen, 2013:81). Økonomisk og kulturell kapital gir ulike aktører forskjellige plasseringer i det sosiale rommet vi alle er en del av. Vår plassering i rommet blir da formet av vår habitus, samtidig som vår habitus er med på å bestemme vår posisjon. Habitus vil dermed gi oss et handlingsrom med muligheter og begrensninger for blant annet hvilke kulturelle preferanser vi har og hva slags kulturelt innhold vi konsumerer. Vår posisjon former våre kulturelle preferanser, og vår posisjon blir da bestemt av egenskaper som yrke, utdanning, inntekt, foreldres yrke, foreldres utdanning og inntekt, kjønn og andre demografiske variabler (Larsen, 2013:81). Våre kulturelle preferanser reproduseres da i den klassen og det sosiale feltet som vi tilhører.

2.1.2 Nyere studier av forming av kulturelle preferanser

Bourdieu sine undersøkelser har påvirket studier av kulturkonsum i Norge og andre deler av verden, men det er uenighet om overføringsverdien til det norske samfunnet (Larsen, 2013). Larsen (2013) forteller at studier viser at klasseskillene som er sentrale i Bourdieu sine undersøkelser ikke er like gjeldene i det norske samfunnet, men at det heller er funnet forskjeller som går ut på at de øvre klassene er mer altetedende mens de med lavere økonomisk og kulturell status er mer snever i sin smak (Larsen, 2013:84). Larsen (2013) forteller også om post-bourdieuiske studier av smak som er gjennomført i Storbritannia, Danmark og Norge som viser at klasseforskjellene når det kommer til kulturell smak er mindre gjeldende enn de Bourdieu beskriver i Frankrike. Forskjellene i sosial bakgrunn og kulturelle preferanser varierer også ut i fra hvordan klassefenomenet defineres og måles (Larsen, 2013:84). Videre

viser Larsen (2013) til en av forskjellene på kulturen i Norge og Frankrike, hvor det i Norge er den folkelige kulturen og ikke den borgerlige som er den legitime. Her viser han til Ove Skarpenes sine studier av den norske middelklassens forhold til kultur og dens distingverende praksis (Larsen, 2013:85).

2.1.3 Mangsets fire hypoteser om kulturbruk i Norge

En av dem som har studert kulturkonsum i Norge er Per Mangset (2012). Mangset (2012) skriver om demokratisering av kulturen og undersøker da hvordan nordmenn tar i bruk ulike kulturtilbud. I undersøkelsen finner han sosiale skiller i bruk og deltakelse på ulike kulturarenaer. Mangset (2012) konkluderer med fire hypoteser som kjennetegner utviklingen i det norske samfunnet, homologihypotesen, omnivorehypotesen, individualiseringshypotese og en postmoderne hypotese.

Hypoteser om kulturbruken i Norge:

1. Homologihypotese.
2. Omnivorehypotese.
3. Individualiseringshypotese.
4. Postmoderne hypotese.

Den første hypotesen er en homologihypotese, som baserer seg på Bourdieus tidligere studier om at det er en sammenheng mellom klassestruktur og kulturkonsum/livsstil (Mangset, 2012:47). Den andre hypotesen er en omnivorehypotese. Dette betyr at de øverste klassene i samfunnet blir mer ”altetende”, og at disse da beveger seg ganske fritt mellom såkalt høykultur og populærkultur, mens de lavere klassene fortsetter å holde seg til populærkulturen (Mangset, 2012:47). Den tredje hypotesen er en individualiseringshypotese. Denne hypotesen gir stor frihet til individet til å gjøre sine egne valg, og kulturbruk er dermed mindre styrt av tradisjonelle sosiologiske bakgrunnsvariabler (Mangset, 2012:47). Den fjerde hypotesen er en postmoderne hypotese, som går ut på at hele smaks- og kvalitetshierarkiet er brutt sammen, slik at det ikke lenger gir mening å skille på høy- og lavkultur (Mangset, 2012:47).

Ut i fra Mangset (2012) sine undersøkelser har altså Bourdieu sine studier en viss overføringsverdi til det norske samfunnet, og nordmenns kulturkonsumeringsvaner blir da til en viss grad styrt av klassestrukturer og livsstil. Den andre hypotesen, omnivorehypotesen skiller også på klasse, og går da ut på at den øvre klassen er blitt mer ”altetende”, og dermed friere i sine valg, mens de lavere klassene stort sett holder seg til populærkultur, og dermed er

ikke disse like fri fra de begrensningene som deres sosiale posisjon tilbyr. Den tredje hypotesen, individualiseringshypotesen, gir mer frihet til aktørene og gir da også mindre makt til de sosiale klasseskillene. Samtidig som den siste hypotesen, den postmoderne hypotesen, forkaster hele kvalitetshierarkiet som forbindes med kulturelle objekter, og vi kan dermed ikke snakke om klasseforskjeller og sosiale posisjoner.

Måten vi i dag konsumerer kulturelt innhold, og spesielt musikk, er avhengig av teknologi, og dermed vil alltid teknologiens muligheter og begrensninger også påvirke sammen med den sosiale bakgrunnen som er med på å skape variasjoner hos folket. I denne undersøkelsen er ikke informantenes sosiale bakgrunn kartlagt og jeg vil derfor ikke kunne foreta en klasseanalyse av kulturbruken via musikkstrømmetjenester. Mangset (2012) sine fire hypoteser om kulturbruken i Norge vil videre brukes for å analysere hvordan strømmetjenester kan bidra til endring av musikkbruken. Hypotesene viser til endring i kulturbruken generelt i Norge, og jeg vil da ved hjelp av mine informanternes opplevelser og erfaringer med bruk av musikkstrømmetjenester undersøke hvordan musikkbruken endres i retning av noen av disse hypotesene. Vil musikkstrømmetjenestene bidra til å forsterke eller svekke noen av hypotesene?

2.2 Musikkbruk – teknologisosiologiske perspektiv

Her vil jeg presentere aktør-nettverksteori og domestiseringsteori, som inneholder et teknologisyn jeg ønsker å ta med meg videre inn i analysen. Deretter vil jeg ved hjelp av Matthewman (2011) og Beer (2013) undersøke hvordan teknologiutviklingen og digitaliseringen påvirker det samfunnet vi er en del av i dag.

2.2.1 ANT og domestiseringsteori

Aktør-nettverksteori tilbyr et perspektiv som gir plass til teknologien i undersøkelser av samfunnet. Innenfor denne retningen insisteres det på at tingene, de ikke-menneskelige aktantene, også har en viktig plass i samfunnet og en egen kraft til å påvirke. I denne oppgaven undersøkes bruk av musikkstrømmetjenester, og jeg vil derfor bruke perspektivet som aktør-nettverksteori tilbyr for å forstå hvordan teknologien som brukes også er en del av musikkbruken til informantene i utvalget. Teknologien aktørene i samfunnet har tilgjengelig er med på å påvirke og forme samfunnet. Teknologien som brukes når musikk strømmes skiller seg fra andre tekniske løsninger for musikkbruk og bør derfor behandles som en egen aktør med handlekraft.

I aktør-nettverksteori startet man, i følge Skjølsvold (2015) å undersøke relasjoner for å studere vitenskap- og teknologiutvikling. Relasjonene mellom mennesker og ting ble like viktig som relasjonene mellom mennesker, og handlekraften til de ikke-menneskelige aktantene ble dermed like viktig som handlekraften til aktørene. Relasjonene og nettverkene ble dermed studert for å forstå hvordan makt forflyttet seg mellom aktørene og aktantene (Skjølsvold, 2015:67). I denne oppgaven er jeg interessert i relasjonen mellom brukerne av musikkstrømmetjenesten og teknologien som de tar i bruk, altså hvordan de bruker denne teknologien og hvordan denne teknologien noen ganger er med på å forme bruken. Som et utspring fra aktør-nettverksteorien har teorier om hvordan mennesker tar i bruk teknologi blitt utviklet. En av disse utspringene er domestiseringsteori som tar for seg prosessen fra ny teknologi blir introdusert til det får en naturlig plass i hverdagen. Bruk av musikkstrømmetjenester er en naturlig del av hverdagen til informantene i dette prosjektet, og domestiseringsteori vil derfor kunne bidra til å forstå deres forhold til teknologien.

Sørensen (2006) går gjennom hvordan sosiologien har behandlet teknologi, hvor teknologien da først og fremst har fått en sentral plass i aktør-nettverksteori, som igjen har inspirert domestiseringsteorien. Hver dag er et møte mellom mennesker og teknologi. Vi er i kontinuerlig kontakt med artefakter både fysisk, mentalt, følelsesmessig og moralsk (Sørensen, 2006:40). Sørensen (2006) mener at folk konstruerer sine egne praksiser i møte med teknologi, men at dette skjer i interaksjon med praksisen til andre folk (Sørensen, 2006:40). Vår bruk av teknologi blir formet av vår relasjon til teknologien, men også av alle andres relasjoner med teknologi. Dette viser hvordan kultursosiologien og teknologisosiologien utfyller hverandre når kultur og teknologi møtes. Våre relasjoner til kulturen og vår bruk av kulturelle objekter formes og gjenskapes i samfunnet og det sosiale feltet vi er en del av, samtidig som vår teknologibruk også er avhengig av og formes i en samfunnsmessig og sosial kontekst.

De fleste teknologier er resultater av konstruksjoner laget av sosiale institusjoner med deres infrastrukturer og reguleringer (Sørensen, 2006:40). Teknologien vi bruker og måten den brukes på er dermed et resultat av et samarbeid mellom ulike mennesker og sosiale institusjoner. Sørensen (2006) argumenterer med at de fleste teknologier aldri ser dagens lys, og de fleste teknologier blir ikke en del av husholdningen. Teknologien må altså brukes for å ha en mening, den må tas i bruk av mennesker. Det blir dermed viktig å studere hvordan mennesker tar i bruk teknologien, for å forstå hva teknologien gjør med oss. Domestiseringen av teknologien er derfor i fokus.

Tidligere studier av domestiseringsprosessen har undersøkt hvordan ny informasjons- og kommunikasjonsteknologi er blitt en del av hverdagen gjennom konsepter som den moralske økonomien i husholdningen (Sørensen, 2006:45). Dette ble gjort ved å analysere fire steg forbundet med det å ta i bruk ny teknologi i en husholdning, 1 tilegnelse, 2 objektivisering, 3 innlemmelse og 4 omdannelse (Sørensen, 2006:45). Tilegnelsen handler om brukerens anskaffelse, objektiviseringen viser til hvilke meninger og verdier brukerne gir teknologien i hverdagen, innlemmelsen består av at teknologien blir tatt i bruk og bruksmønstre blir etablert, mens i omdannelsen oppnår teknologien en subjektiv symbolsk betydning. Disse stegene åpnet opp for synet på at brukerne av teknologien spiller en aktiv og avgjørende rolle i konstruksjonen av mening og brukermønstre (Sørensen, 2006:46). Domestiseringsteorien innenfor teknologistudier fokuserer på tre hovedegenskaper, konstruksjonen av et sett med praksiser relatert til et objekt, konstruksjonen av objektets mening og kognitive prosesser relatert til læring av disse praksisene og meningene (Sørensen, 2006:47). Domestiseringen er altså en sosialisering av teknologien i tillegg til at det er et samarbeid mellom det sosiale og det tekniske.

2.2.2 Teknologeutvikling og digitalisering

Bruk av musikkmedier preges av teknologi. Begrepet teknologi har opp gjennom årene hatt ulike betydninger og kan defineres på flere måter (Matthewman, 2011:9). Det som er spesielt med teknologibruken i dagens samfunn er at på grunn av digitaliseringen er teknologien vi bruker både materiell og virtuell. Den virtuelle teknologien omringer oss i hverdagen på en nærmest usynlig måte, til forskjell fra det materielle. Vestlige samfunn er gjennomsyret av både hardware og software og en stadig større del av livet blir påvirket av ”digitale koder” (Matthewman, 2011:9). I følge Matthewman (2011) er samfunnet så fullt av digitale ”smarte” applikasjoner at software kan regnes som en betydelig aktør i det moderne livet. Vi finner disse digitale kodene i biler, leker, kommunikasjonsverktøy osv. (Matthewman, 2011:9). Den usynlige teknologien er dermed en viktig aktør i hverdagen, samfunnet og det moderne livet vi lever. Bruk av musikkstrømmetjenester er bruk av kulturelt innhold, samtidig som det er bruk av både materiell teknologi og virtuell teknologi.

Matthewman (2011) forteller om at grunnen til at vi utvikler ny teknologi og tar i bruk ny teknologi er for at ulike gjøremål skal bli enklere og at vi skal spare tid. I tillegg legger han til at dette er et litt snevert syn på teknologeutvikling, fordi teknologien da bare blir sett på som løsningen på et problem og forklarer at vi også utvikler ny teknologi for å styrke vår kraft og forbedre oss selv (Matthewman, 2011:12). Teknologiens plass er ikke mellom subjektet og

objektet, men teknologien er en del av og former subjektiviteten og objektiviteten som den er en del av (Matthewman, 2011:13). Teknologien er altså ikke nøytral, men er med på å forme den virkeligheten som menneskene opplever og er en del av. Teknologien er med på å forme hva det vil si å være menneske (Matthewman, 2011:13). Det er dermed viktig å ta hensyn til teknologien og behandle den som en aktør i studier av musikkbruk.

I følge Matthewman (2011) er en av hovedfaktorene bak ny utvikling i dag digitaliseringen. Beer (2013) presiserer at apparatene som brukes i konsum av kultur, både hardware og software, har en sentral rolle i brukernes møter med kulturelt innhold. Ved hjelp av begrepet *assemblages* viser Beer (2013) til hvor komplekse teknologiske systemer vi tar i bruk i hverdagen kan være. Direkte oversatt til norsk kan vi bruke uttrykket *ensemble*. Ensemble er en samling av elementer som inngår i et nettverk av infrastrukturer hvor både materielle elementer og subjektive meninger har sentrale roller. Alle de ulike elementene i et ensemble er gjensidig avhengig av hverandre. Teorien om ensembler bringer sammen objekter og infrastrukturer med kultur og data (Beer, 2013:36). Musikkstrømmetjenestenes ensemble består da av de fysiske objekter som trengs for å kunne bruke disse, sammen med softwaren som innehar mange ulike funksjoner både for avspilling, kategorisering og sortering av innhold, i tillegg til infrastrukturen som bidrar til at musikkstrømmetjenestene kan brukes, og selvfølgelig også meningene og verdiene brukerne og nettverket av brukere tillegger musikkstrømmetjenestene for at de i det hele tatt skal bruke disse. Det er mange ulike komponenter som er med på å muliggjøre bruk av amusikkstrømmetjenester. Videre i oppgaven vil jeg benytte meg av *ensembler* som begrep for å vise til at strømmetjenestenes teknologi er mer enn bare dens hardware og software.

2.2.3 Algoritmer og automatiske anbefalingssystemer

Blant annet sosiale medier, nettbutikker og strømmetjenester tar i bruk algoritmer for å kategorisere innhold og tilpasse innhold til hver unike bruker. Anbefalingssystemene som strømmetjenester gjerne tar i bruk er styrt av algoritmer. Informasjonen og innholdet vi brukere får tilgjengelig ved bruk av strømmetjenester går først gjennom ulike filtreringsprosesser før det dukker opp hos oss, og informasjonen vi da får er et resultat av personlige preferanser og tidligere valg som er tatt, og andre brukeres valg og bruksmønster (Helberger, Karppinen og D'Acunto, 2016:191).

Beer (2017) undersøker hvilke sosiale krefter som ligger i algoritmer. I følge Beer (2017) blir de fleste algoritmer oversett fordi vi ikke vet hvordan de fleste algoritmer fungerer. Men hvis vi begynner å reflektere over at algoritmene sorterer, filtrerer, anbefaler,

prioriterer og tar avgjørelser for oss, så vil vi se hvorfor vi trenger å undersøke deres sosiale makt og hvordan de påvirker menneskers hverdag (Beer, 2017:2). Han mener også at dette er viktig å undersøke fordi algoritmiske beslutninger tar over større og større deler av samfunnslivet. Beer (2017) trekker frem hvordan algoritmer er som ”black boxes”, og at det er et av problemene ved å studere deres innflytelse. Problemet med stordata er ikke all informasjonen den sitter på, men hvordan dataene analyseres algoritmisk, og altså ikke nøytralt, og uten innsyn (Beer, 2017:3).

Han understreker også at algoritmene ikke må studeres som uavhengige objekter, men sees i sammenheng med den sosiale verdenen den er en del av (Beer, 2017:3). En teknisk undersøkelse av algoritmenes funksjoner vil derfor ikke kunne fortelle oss noe om den sosiale makten algoritmene kan utøve. Jeg vil derfor ikke fokusere på hvordan algoritmene til musikkstrømmetjenestene teknisk fungerer, men heller hvordan de er en del av musikkbruken til informantene, ved å undersøke hvordan informantene bruker musikkstrømmetjenestene og forholder seg til disse på.

Det Beer (2017:5) trekker frem som en farlig konsekvens av algoritmenes stadig økende plass i samfunnet, er interessene bak algoritmen, det han kaller ”encoding of human agency”. Et annet problem Beer (2017) trekker frem ved algoritmer er hvordan de påvirker vår hverdag, ved å forme hva vi vet, hva vi oppdager, hva vi ser, hva slags informasjon som er tilgjengelig for oss, og hva vi opplever. Makten til algoritmene her ligger i muligheten de har til å ta beslutninger, sortere informasjon, klassifisere, rangere og ordne, altså å bestemme hva som skal være lettest tilgjengelig, mest synlig og dermed viktigst (Beer, 2017:6). Beer (2017) nevner også såkalte ”filterbobler” som en mulig negativ konsekvens. Han mener utviklingen har eskalert i senere tid og understreker at det nå finnes mer data i verden enn det noen gang (Beer, 2016). Beer (2016) går så langt i sin kritikk av utviklingen av de metriske systemene som finnes rundt oss i samfunnet at han kaller dette en trussel for konstruksjonen av det sosiale livet.

I følge Willson (2017) er vi i dag omringet av så store mengder digital informasjon i hverdagen, at vi blir avhengig av tekniske hjelpemidler for å holde oversikt, analysere og distribuere. De digitale konstruksjonene inkluderer plattformene, softwaren, kodene og algoritmene (Willson, 2017). Willson (2017) understreker at algoritmer kommer i mange ulike former, og nevner Twitter Trend, Googles personaliserte nyhetsstrøm, feeden på Facebook, og i Googles kartfunksjoner. Det som gjør algoritmene spesielt interessante er at de kan oppleves semi-autonome (Willson, 2017:139). Algoritmene gjør oppgaven sin uten

innblanding av mennesker, de er blitt delegert en oppgaven som de utfører uten behov for noen form for kunnskap fra brukernes side.

For å forklare hva en algoritme er sammenligner Willson (2017) algoritmer med en matoppskrift. En oppskrift har bestemte steg som må følges for å oppnå et foretrukket resultat, og ulike ingredienser og fremgangsmåter fører til ulike resultater. Willson (2017) presiserer også at algoritmer bare er matematiske funksjoner uten store mengder data, og at algoritmer ikke kan studeres alene, men må forstås som en del av et større økosystem av teknisk og menneskelig design, meninger, intensjoner og brukere. Algoritmer har sosiale, politiske, tekniske og kulturelle sider (Willson, 2017). Algoritmer er dynamiske prosesser designet og implementert av mennesker i forhandling med tekniske muligheter i et politisk, sosialt og kulturelt system som hele tiden formes av interaksjon med strategier, strukturer og taktikker (Willson, 2017:148).

Algoritmer er et sett med definerte steg strukturert til å prosessere instruksjoner/data til å produsere et utfall (Kitchin, 2017). Kitchin (2017) mener at algoritmer er et viktig studiefelt på grunn av at en stadig større del av livene våre består av digital teknologi som styres av software. Leker, konsumering, arbeid, reising, kommunikasjon, husarbeid, sikkerhet også videre, blir mediert, dokumentert, produsert og regulert av digitale apparater og er en del av et nettverk av systemer som opereres av software (Kitchin, 2017:14). Og software er komponert av algoritmer (Kitchin, 2017:14). En sammensetting av mange ulike algoritmer former dermed livene våre. Kitchin (2017) forteller også hvordan algoritmer blir til, og når en algoritme eller et sett av algoritmer utformes er de del av en prosess med ekspertise, valg, beslutninger, dømmekraft, begrensninger blir utført i prosessen med å produsere algoritmer, og algoritmene blir dermed konstruert i prosesser som er langt fra nøytrale, og målet er gjerne å skape verdi og kapital gjennom å påvirke handling, og å identifisere, sortere og klassifisere mennesker (Kitchin, 2017:18). Algoritmer er også hele tiden i endring og ikke statiske, samtidig som de må brukes for å optimaliseres. Algoritmer må altså behandles som en del av den konteksten de opererer i. Kitchin (2017) mener det er viktig å studere algoritmer fordi de tar beslutninger og ”handler”, de får noe til å skje, de har dermed makt til å påvirke og forme den konteksten de er en del av. I denne oppgaven vil det være interessant å se hvordan informantene forholder seg til musikkstrømmetjenestenes bruk av algoritmebaserte funksjoner, og om de lar disse ”smarte” funksjonene ta avgjørelser og beslutninger for dem. Eller ønsker informantene selv å ha full kontroll over sin musikkbruk?

2.2.4 Personalisering og filterbobler

Som en effekt av algoritmebruk, kommer personalisering av innhold. Personalisering av innhold er prosessen med å skreddersy en side til individuelle brukeres preferanser og karakteristikk. Dette brukes vanligvis for å forbedre kundeservice og e-kommersielle salg. Teknologien bak personalisering bruker blant annet *cookies*, i tillegg til filtrering, brukerprofilering og dataanalyseverktøy for å forutsi fremtidig atferd (Rouse, 2007).

En bieffekt av personalisering av innhold kan være såkalte ”ekkokammer” og ”filterbobler”. Dette har særlig vært en debatt i nyhetsmediene, selv om personalisering er enda mer brukt i underholdningsbransjen ved bruk av strømmetjenester for kulturelt innhold. Personalisering innen nyhetsbransjen har blant annet vært redd for at filterbobler kan oppstå slik at du kun blir servert nyheter som støtter ditt personlige politiske ståsted og dermed mangler input av andre ideer som kan bidra til å utvidet perspektivet, men det er ikke funnet empiriske bevis som støtter bekymringen for filterbobler (Zuiderveen Borgesius, Trilling, Möller, Bodó, de Vreese og Helberger, 2016). Bekymringene for personalisering innen nyhetsmediene går ut på at det kan begrense mangfoldet som brukerne eller publikum blir eksponert for og på den måten ha en negativ effekt for den demokratiske diskursen, åpenheten, og den sunne offentlige debatten (Zuiderveen Borgesius et al., 2016). Denne bekymringen har ikke fått lik oppmerksomhet for bruk av kulturelt innhold, men debatten kan likevel overføres da mangelen på mangfold innenfor bruk av kulturelt innhold også kan ha negative konsekvenser for både brukerne som individer og samfunnet generelt. Jeg vil i analysen undersøke om informantene opplever noe lignende av ekkokammer og filterbobler ved bruk av ”smarte” algoritmiske anbefalinger på musikkstrømmetjenestene.

2.3 Teknologisert musikkbruk?

Det finnes flere fremgangsmåter for å få tilgang til musikk gjennom strømmetjenester, og de mye omtalte algoritmebaserte systemene er en av disse. Vi skal nå avslutningsvis i teorikapittelet se på hva som karakteriserer teknologien i strømmetjenester, samt se på noe tidligere forskning på bruken av disse.

2.3.1 Musikkstrømmetjenester

Definisjonen på strømmetjenester er tjenester som overfører lyd bilde og video digitalt over internett, uten at innholdet må lastes ned (SNL, 2017). Innholdet i strømmetjenestene ligger da tilgjengelig for brukerne i arkiver som de kan få tak i gjennom applikasjoner på enheter som tv, nettbrett eller smarttelefon (SNL, 2017). Arkivet på Spotify inneholder over 30 millioner sanger (Spotify, 2017). Begrepet å ”strømme” refererer til overføringsprosessen av

digitale filer fra store datasentre som består av sammenkoblede nettservere til da enheter koblet til internett (SNL, 2017). Det finnes mange tjenesteleverandører av innhold tilgjengelig for strømming, blant annet Netflix, Spotify, Storytel og NRK nett-tv. For å få tilgang til innholdet som strømmetjenestene tilbyr er det vanlig å bruke abonnementsløsninger hvor brukerne betaler for tilgang i en bestemt tidsperiode (SNL, 2017). Men det finnes mange ulike variasjoner av abonnementsløsninger og også gratistjenester med og uten brukerregistrering.

I følge Store Norske Leksikon (2017) finnes det noen typiske karaktertrekk for strømmetjenester, og dette er at tjenestene gir brukerne tilgang til innhold gjennom et brukergrensesnitt som inneholder ulike fremgangsmåter for å navigere seg gjennom innholdet. Søkefelt brukes som hjelpemiddel i tillegg til tjenesten sin kategoriseringer av innholdet (SNL, 2017). Innholdet er tilpasset målgruppe og brukskontekst, men også sponset av blant annet produsenter og filmdistributører som ønsker gode plasseringer (SNL, 2017).

Algoritmer er også en viktig del av strømmetjenester, disse brukes blant annet til å tilpasse innholdet til brukerne og gi anbefalinger basert på nøye overvåkning av tidligere bruk (SNL, 2017). Strømming av musikk har blitt en vanlig måte å konsumere musikkinnhold på her i Norge, og Spotify er den mest brukte musikkstrømmetjenesten i Norge (SNL, 2017). Vi ser også at dette er den mest brukte musikkstrømmetjenesten blant våre informanter, og de fleste har også vært bruker av denne tjenesten i mange år. Jeg vil derfor ta for meg Spotify for å beskrive hva som kjennetegner musikkstrømmetjenester. Andre strømmetjenester for musikk som også er utbredt er Apple Music og Tidal (SNL, 2017). Men ingen av informantene fra denne undersøkelsen er faste brukere av disse. I tillegg til Spotify har informantene erfaring med tjenestene PlayTube og YouTube.

2.3.2 Spotify sine tekniske funksjoner

Et av aspektene som skiller musikkstrømmetjenester fra andre tjenester for musikk er måten innholdet er tilgjengelig og organisert på gjennom en database (Åker, 2017:83). Innhold som blir liggende i en slik database er i prinsippet da ikke i noen kronologisk eller hierarkisk rekkefølge, og har dermed ingen begynnelse eller slutt (Åker, 2017:83). En slik digital database skiller seg også fra andre tidligere analoge databaser ved at den gir brukeren umiddelbar tilgang, og at den har muligheten til å sortere og kategorisere enorme mengder data/innhold på uendelig ulike måter (Åker, 2017:84). Databasen kan dermed bli et arkiv, når den klassifiserer, sorterer og presenterer innholdet til brukerne etter bestemte prinsipper (Åker, 2017:84). Spotify identifiserer brukernes smak og preferanser ved hjelp av algoritmer,

som lærer av brukernes atferd (Åker, 2017:84). Sporene vi legger igjen generer store mengder informasjon, også kalt ”big data”, eller ”stordata” (Åker, 2017:85).

For at all denne informasjonen skal bli forståelig, må musikken eller innholdet klassifiseres på en måte (Åker, 2017:85). Når Spotify kategoriserer innholdet sitt fokuserer de på å foreslå valg for brukeren som er lignende sanger og lignende artister, i motsetning til analoge musikkmedier som cd som fokuserer på å presentere et ferdig produkt med en start og en slutt (Åker, 2017:86). Spotify inneholder ulike funksjoner som påvirker hvordan tjenesten blir brukt. Åker (2017) presenterer fire ulike funksjoner som Spotify tilbyr, ”browse”, ”discover”, skreddersydde anbefalinger og en radio-funksjon.

Fire funksjoner Spotify tilbyr:

1. ”Browse”, (spillelister).
2. ”Discover”, (artister og album).
3. Skreddersydde anbefalinger.
4. Radio-funksjon.

”Browse” funksjonen fokuserer på spillelister (Åker, 2017:87). Disse spillelistene er gjerne kategorisert etter ulike tema, sjangere eller for eksempel humør. ”Discover” funksjonen fokuserer på artister og album og er til for å hjelpe brukerne å oppdage nytt innhold (Åker, 2017:87). Spotify tilbyr også brukerne skreddersydde anbefalinger som baserer seg på brukernes preferanser. Det som blir presentert ved hjelp av denne funksjonen er en miks av gammel og ny musikk (Åker, 2017:87). Radio-funksjonen baserer seg også på tidligere høringer, og er en automatisk avspillingsfunksjon hvor ideen er å gi brukerne mer av det samme innholdet (Åker, 2017:95). Brukerne kan også selv påvirke denne funksjonen ved å gi ulike valg ”tommel opp” eller ”tommel ned” (Åker, 2017:95). Jeg vil i analysen undersøke om informantene i mitt utvalg bruker disse funksjonene og eventuelt hvordan disse brukes. Er funksjonene nyttig for å velge ut innhold og gjøre nye oppdagelser? Eller vil informantene kanskje heller selv sortere og kontrollere hvilket innhold som spilles av? Det vil også være interessant å se hvilke opplevelser informantene har med Spotify sine anbefalinger. Opplever de at anbefalingene er treffende for deres musikalske preferanser?

2.3.3 Musikkbruk

Spilker (2017) har undersøkt hvordan unge i Norge bruker musikk og musikkmedier. I sine undersøkelser kom han frem til fire kategoriseringer av musikkbruk, som da forteller oss

hvordan musikk kan brukes på forskjellige måter. Disse fire perspektivene er 1 the sharing perspective, 2 the musicking perspective, 3 the discovery perspective og 4 the remix perspective (Spilker, 2017). Disse fire perspektivene forteller oss om hvordan musikk brukes til mer enn bare å lytte til. Det første perspektivet, delingsperspektivet, går ut på fildeling av musikk og dette perspektivet har både et kommunikativt og et instrumentalt aspekt ved seg (Spilker, 2017). Dette betyr at brukerne av fildeling både blir motivert av den mellommenneskelige relasjonen og det kollektive som oppstår ved deling og den praktiske funksjonen som handler om å dele for å få tilbake. Det andre perspektivet, det musikalske perspektivet er mer knyttet til bruk av strømmetjenester, og her har fokuset vært på den sosiologiske og psykologiske prosessene som foregår når musikk lyttes til (Spilker, 2017). Det tredje perspektivet, utforskning, handler om hvordan musikk oppdages og utforskes av brukerne, og her presenterer Spilker (2017) fire ulike fremgangsmåter for oppdagelse av musikk, oppdagelse på eget initiativ, oppdagelser gjennom sosiale nettverk, oppdagelse gjennom musikkarrangement og tilfeldige oppdagelser. Det fjerde perspektivet, remiks perspektivet, viser til hvordan brukerne mikser og tukler med ulike digitale medier i hverdagen (Spilker, 2017). Dette viser oss at musikk kan brukes på flere ulike måter med forskjellig formål og motivasjon, slik at bruk av musikkstrømmetjenester ikke bare handler om lytting til musikk.

Yngvar Kjus (2016) har undersøkt musikkbruk gjennom strømmetjenester i Norge, hvor forholdet mellom brukere, strømmetjenestene og artistene var sentralt. Han fant ut at utforskning var en viktig del av denne aktiviteten, men at strømmetjenestene hadde visse begrensinger når det kom til nettopp denne aktiviteten (Kjus, 2016:134). Dette begrunner Kjus (2016) med at mye av oppdagelsene og utforskningen av ny musikk skjer utenfor strømmetjenestene, når brukerne er i kontakt med venner, andre medier og musikalske opptredener. Men etter denne oppdagelsen hadde funnet sted utenfor strømmetjenestene, ble strømmetjenestene veldig viktig for å opprettholde relasjonen til den musikken som oppdages på andre arenaer (Kjus, 2016:135).

Hagen (2015) har også foretatt studier av strømmevaner i Norge. Hun undersøker musikkbruk i det musikalske perspektivet. Undersøkelsen til Hagen (2015) er en kvalitativ studie av brukerne av strømmetjenester for musikk. Resultatene av studien viser at strømmetjenester forsterker musikkens rolle i hverdagslivet til brukerne, i tillegg til at musikkstrømmeteknologien bidrar til å gi brukerne flere ulike musikkopplevelser (Hagen, 2015).

Helt sentralt i måten musikkstrømmetjenester opererer på, er det å kunne korrelere brukerbasen sin med brukernes allerede eksisterende musikkvaner og preferanser (Morris og Powers, 2015:114). Derfor må musikkstrømmetjenestene også klare å skille på brukerne for å tilpasse innholdet, og kvaliteten på en strømmetjeneste blir ofte målt i hvor god den er til å kategorisere og ordne innholdet som presenteres (Morris og Powers, 2015:114).

2.3.4 Altetende musikkbruk?

Datta, Knox og Bronnenberg (2018) har undersøkt hvordan strømming av musikk påvirker musikkbruken i USA. I løpet av 2015 ble strømming av musikk den største formen for musikkonsum i USA (Datta, Knox, Bronnenberg, 2018:5). I stedet for å måtte kjøpe individuelt innhold, leier man tilgang til et stort arkiv gjennom strømmetjenester, slik at man kan konsumere så mye innhold man ønsker uten ekstra kostnader, og det er dette nye fenomenet Datta, Knox og Bronnenberg (2018) undersøker effekten av. De har funnet ut at overgangen til en strømmetjeneste fører til mer kvantitativ bruk av musikk, og mer variasjon i bruken de første månedene. Denne effekten synker litt over tid, men opprettholdes fortsatt etter lang tid med bruk (Datta, Knox og Bronnenberg, 2018). De begrunner denne effekten med at nye oppdagelser og eksperimentering av musikk er svært kostbart om du skal kjøpe eierskap til musikken du bruker, mens denne bruken av musikk ikke krever noen ekstra kostnad ved bruk av strømmetjenester (Datta, Knox og Bronnenberg, 2018). Bruk av musikkstrømmetjenester øker altså bredden, variasjonen og mengden musikk som konsumeres.

Datta, Knox og Bronnenberg (2018) undersøker hvordan denne effekten er i ulike grupper og finner ut at effekten er størst hos de brukerne som har en veldig konsentrert musikkbruk før de tar i bruk strømmetjenester, samt at effekten er større for eldre brukere (over 22), men at det er ingen forskjell på brukere med og uten premium abonnement. Videre har de også sett en effekt av mindre bruk av såkalte "superstars", mot mer bruk av da flere ulike artister (Datta, Knox og Bronnenberg, 2018:19). Dette vil altså si at bruken er mer fragmentert og at brukerne plukker mer enkeltsanger fra ulike artister istedenfor å høre på masse fra enkelte artister og band. Som sagt legger Datta, Knox og Bronnenberg (2018) mye av begrunnelsen for denne endringen på den kostnadsfrie utforskningen som kommer med bruk av strømmetjenester, men de gir også litt av æren til de tekniske funksjonene til Spotify som legger opp til brukervennlig søking etter ny musikk og at teknologien legger opp til utforskning, og spekulerer i om personaliseringen av innhold og anbefalinger kan være en medvirkende faktor.

2.3.5 Holdninger til automatiske anbefalinger

Den siste studien jeg skal ta for meg er Colbjørnsen (2018) sin undersøkelse av hvordan brukere av strømmetjenester opplever algoritmiske anbefalinger. Colbjørnsen (2018) fant en ambivalens hos brukerne og deres opplevelser. Algoritmiske anbefalinger ved bruk av strømmetjenester hjelper brukerne å oppdage nytt innhold de ikke kjente til fra før, samtidig som det oppleves at funksjonene gjør innholdet brukerne eksponeres for smalere (Colbjørnsen, 2018:482). Algoritmene bidrar altså både til å finne ukjent innhold, men også mer av det samme. I undersøkelsen finner også Colbjørnsen (2018) ut at algoritmiske anbefalinger ikke kan erstatte tradisjonell menneskelig anbefaling hos brukernes oppfatning av kvalitet, men at algoritmene brukes mer og mer og vinner terreng. Den personaliserte filtreringen til algoritmene prioriterer også den individualiserte smaken (Colbjørnsen, 2018:482). Vurderingene til algoritmene blir dermed bare gyldig for den enkelte bruker, i motsetning til kritikere og menneskelige anbefalinger som gjerne er relevant for en gruppe. Han trekker også frem forskjellen på menneskelige anbefalinger som er basert på kvalitetsvurderinger og automatiske algoritmiske anbefalinger som er basert på et kriterium av relevans (Colbjørnsen, 2018). Jeg vil undersøke om informantene i denne undersøkelsen har noen av de samme opplevelsene med bruk av algoritmiske anbefalinger som Colbjørnsen (2018) oppdaget i sin studie.

Oppsummering:

I dette kapittelet har både kultursosiologiske perspektiv og teknologisosiologiske perspektiv blitt introdusert. Først tok jeg for meg hvordan kulturelle preferanser tradisjonelt har blitt behandlet i kultursosiologien, for så å se på utviklingen av kulturbruk i Norge ved hjelp av Mangset (2012) sine hypoteser. Det teknologisosiologiske perspektivet ga en innsikt i hvordan mennesker i den moderne verden samhandler med teknologien som finnes rundt oss. Dette perspektivet vil bidra til å undersøke hvordan musikkstrømmetjenestene eventuelt endrer og former musikkbruken i oppgavens analysedel. Kapittelets siste del tok for seg tidligere studier av musikkbruk, bruk av strømmetjenester og en kort presentasjon av de tekniske funksjonene til musikkstrømmetjenester som er relevant for dette prosjektet.

3 Metodisk tilnærming

I dette kapittelet vil jeg ta for meg oppgavens forskningsdesign og metoden som er brukt for innsamling av data. Den metodiske tilnærmingen er basert på oppgavens problemstilling *hvordan bidrar musikkstrømmetjenester til å endre musikkopplevelsen til unge voksne?*, og de metodiske valgene som er tatt er alle et resultat av denne. Først vil jeg gå igjennom forskningsdesignet og presentere de data som brukes, deretter vil jeg beskrive selve prosessen fra innsamling av data til analyse, for til slutt i kapittelet å drøfte kvaliteten på de data som brukes og den metodiske tilnærmingen som er benyttet.

3.1 Forskningsdesign

Denne oppgaven følger et kvalitativt forskningsdesign. Dette begrunnes i oppgavens problemstilling som søker å forstå hvordan brukeropplevelser endres som følge av teknologiske løsninger. I problemstillingen ligger det også et ønske om å få innsikt i både bevisst og kanskje også ubevisst bruk, slik at dype forklaringer og refleksjoner over brukernes valg blir essensielt for oppgavens analyse. Dermed er en kvalitativ tilnærming den beste metoden for å få tak i slike refleksjoner. Dybdeintervju baserer seg på et fenomenologisk perspektiv, og søker derfor å forstå sosiale fenomener ut i fra informantenes perspektiv (Kvale og Brinkmann, 2015:44-45). Vi er interessert i informantenes opplevelser og beskrivelser av virkeligheten, og søker gjennom dette å forstå hvordan og hvorfor musikkbruken er slik den er i dag.

3.2 Datainnsamling i samarbeid med prosjektet STREAM.

STREAM er et prosjekt i regi av universitetet i Oslo og NTNU. Prosjektet søker å kartlegge bruksmønstre å få større innsikt i hvordan strømmetjenester for musikk, TV, film, bøker osv. er med på å endre måten medieinnhold konsumeres på. Dette prosjektet ligger nær min problemstilling og tematikken i denne oppgaven er en del av prosjektet STREAM sitt fokusområde. Derfor er datainnsamlingen også utført som et samarbeid, slik at de data som samles inn ikke bare er tilgjengelig for denne oppgaven men også brukes i andre oppgaver relatert til prosjektet STREAM. Undertegnede har selv deltatt i selve utførelsen av datainnsamlingen, som har blitt ledet av Hendrik Storistein Spilker ved NTNU.

3.3 Intervjuguiden

Intervjuguiden (se vedlegg 2) er utarbeidet som en del av prosjektet STREAM, med både spørsmål relatert til prosjektet og også spørsmål direkte relatert til denne oppgaven. Intervjuguiden omfatter temaene innledning, musikkbruk og musikkinteresse, tilgang og bruk av strømmetjenester for musikk, litteraturbruk og litteraturinteresse, autorisert og ikke-autorisert bruk, live-streaming versus arkiv-streaming, brukergenerert versus kommersielt/profesjonelt innhold og avslutning. Her er da temaene musikkbruk og musikkinteresse og tilgang og bruk av musikkstrømmetjenester direkte relevant for denne oppgaven, samtidig som temaet autorisert og ikke-autorisert bruk som tar for seg alle typer strømmetjenester også omhandler oppgavens interessefelt. Ellers er intervjuene analysert i sin helhet for denne oppgaven. Intervjuguiden er utarbeidet som en fleksibel guide for å passe til ulik bruk av strømmetjenester og grad av interesse hos informantene. Selve intervjuguiden er bygd opp med en oppvarmingsdel, en hoveddel som inneholder refleksjonsspørsmål, og til slutt en avslutningsdel som runder av intervjuet og gir informanten mulighet til å legge til ekstra informasjon om ønskelig.

3.4 Gjennomføring av intervju

Intervjuene er gjennomført av 3 masterstudenter, meg selv inkludert, fra studieprogrammet ”Medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi” ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap. Innsamlingen fant sted i perioden desember 2017- februar 2018. I alt ble det gjennomført 13 intervjuer, hvor 8 av disse utgjør datagrunnlaget for dette prosjektet. Hvert intervju ble gjennomført med to av studentene til stede, hvor en opptrådte som intervjuer og den andre som observatør. Rollene ble rullert. Alle intervjuene ble tatt opp på lydbånd og transkribert i ettertid. Lengden på lydfilene er fra 1 time til 1 time og 52 minutter. Som vi videre skal se hadde alle informantene vært deltaker i et tidligere prosjekt som omhandlet bruk av strømmetjenester, slik at selve intervjusituasjonen var kjent for alle de involverte. Dette var med på å gjøre informantene trygge i situasjonen og bidro til fruktbare refleksjoner.

3.5 Utvalget/informantene

Datagrunnlaget for denne oppgaven er i alt samlet inn ved hjelp av 8 informanter. Informantene er rekruttert med utgangspunkt i det Tjora (2012:34) kaller er kriterieutvalg, hvor kriteriet for deltakelse var at alle deltakerne hadde bidratt som informanter til et sammenlignbart prosjekt om strømmetjenester for film og tv. Dette prosjektet ble utført med samme bruk av metode. Alle informantene i dette utvalget deltok altså tidligere i en

undersøkelse om bruk av strømmetjenester for tv og film, og ble rekruttert på bakgrunn av denne deltagelsen.

Alle informantene er bosatt i Trøndelag, utenom en som er bosatt i Kristiansand. 5 av informantene er bosatt i Trondheim kommune, mens 3 av informantene er bosatt utenfor. Aldersgruppen til informantene er unge voksne, hvor den yngste er 21 år og den eldste er 28 år. Av 8 informanter er 5 jenter og 3 gutter. De personlige erfaringene med strømmetjenester i ulike sjangere er varierende og det er også interessen. Dette mener jeg er med på å skape et bredt bilde av variasjonene som også finnes i samfunnet og fange opp flere ulike variasjoner av holdninger og bruksmåter. Variasjon i både alder, kjønn og bosted er med på å gjøre datagrunnlaget for undersøkelsen mer reliabelt. Musikkinteressen til informantene i utvalget er også variert, noe som kan påvirke informantenes musikkbruk. Informantene har fått sine pseudonymer basert på deres musikkinteresse. Utvalget er delt i tre grupper etter grad av musikkinteresse, høy musikkinteresse, middels musikkinteresse og lav musikkinteresse. Denne oppdelingen er basert på informantenes egne definisjoner av sin musikkinteresse. Gruppen som tilhører høy musikkinteresse har da fått tildelt navn på H, mens gruppen med middels musikkinteresse har fått navn på M, og informantene i gruppen med lav musikkinteresse har da fått navn på L. Dette er gjort for å enkelt skille på brukerne videre i analysen og for å kunne undersøke fellestrekk og variasjoner i bruk. Jeg vil også undersøke om ulike brukeropplevelser eventuelt kan knyttes til ulike karakteristikk hos informantene. Oversikt over informantene i utvalget:

Navn	Bosted	Musikkinteresse	Musikkstrømmetjenester	Andre musikkmedier
Henriette	Trondheim	Høy musikkinteresse	Spotify	
Hilde	Trondheim	Høy musikkinteresse	Spotify	
Helga	Trondheim	Høy musikkinteresse	Playtube	Radio
Hanne	Brekstad	Høy musikkinteresse	Spotify	Nedlastning av musikkfiler
Marie	Trondheim	Middels musikkinteresse	Spotify	Vinyl
Mats	Levanger	Middels musikkinteresse	Spotify	CD i bilen

Lennart	Kristiansand	Lav musikkinteresse	Tidligere Spotifybruker	Radio
Lars	Trondheim	Lav musikkinteresse	Spotify	

3.6 Behandling av datamaterialet

Datagrunnlaget for dette prosjektet er 8 dybdeintervjuer som ble tatt opp på lydfil og transkribert i ettertid. Transkripsjonene ble deretter utarbeidet til intervjusammendrag som er selve grunnlaget for analysen. Temaene i intervjusammendragene er knyttet til prosjektets forskningsspørsmål for å sikre at hensikten til oppgaven ble ivaretatt. Utformingen av intervjusammendragene opptrer da som første steg i analysen. Videre er datamaterialet kodet. Gjennom kodingen kom jeg frem til fem tema som danner grunnlaget for analysen, musikkinteresse og musikkbruk, Spotify/strømmetjenester i forhold til andre musikkmedier, hvordan informantene bruker Spotify/musikkstrømmetjenester, opplevelse av ubegrenset tilgang og forholdet til algoritmiske anbefalinger. Dette har ført til en god oversikt over de data som er tilgjengelig og de ulike refleksjonene og bruksmåtene til informantene.

Analysen ble så først skrevet som flate analysekapitler med utspring i empirien. Deretter ferdigstilte jeg teorikapittelet for så å inkludere teori og tidligere forskning i analysen. Analysekapittelet vil med andre ord inkludere analyse og teori parallelt. Jeg har bevisst valgt å skrive analysen basert på intervjusammendragene som første steg, før teorikapittelet ble ferdigstilt for å sørge for at oppgavens tema og resultater er knyttet til empirien, og ikke avgjort på forhånd. Dette kalles gjerne en induktiv utvikling, som betyr at man jobber fra innsamling av data til utvikling av teori og konsepter (Tjora, 2012:174).

3.7 Forskningsetikk

I forkant av intervjuene med informantene ble det sendt ut informasjonsbrev (se vedlegg 1), hvor informantene ble gjort oppmerksomme på hva deres deltakelse i prosjektet STREAM innebar. Alle informantene hadde tidligere gjennomført dybdeintervjuer i forbindelse med et prosjekt om strømmetjenester for film og TV og informantene var derfor kjent med hva deltakelse i et slikt prosjekt innebærer og hva slags rettigheter de har. Her ble deltakerne informert om at det ville bli brukt lydopptak under intervjusituasjonen, og at dette ville bli slettet etter transkribering. De ble også informert om at de når som helst kunne trekke seg fra prosjektet. Av hensyn til informantene er dataene blitt anonymisert i transkriberingen av

intervjuene og videre gjennom hele prosjektet. Navnene som brukes ved referering til informantene i denne oppgaven er pseudonymer.

3.8 Vurdering av datamaterialet

Kvalitative undersøkelser drøftes gjerne opp mot kvalitetskriteriene pålitelighet og gyldighet. For å gjøre dette er det viktig at oppgaven og hele prosjektet har en viss transparens, som gjør at alle valg og fremgangsmetoder i prosessen fra forskerspørsmål til resultat kommer tydelig frem. Aksel Tjora (2012) definerer pålitelighet som den interne logikken til hele forskningsprosjektet, mens gyldigheten til forskningen er knyttet til analysens generaliserbarhet, altså forskningens betydning ut over de enhetene som blir undersøkt. Tjora (2012) bruker også konseptene transparens og refleksivitet som kvalitetskriterier til et kvalitativt forskningsprosjekt. Han legger også til at transparens er et virkemiddel for å bedre oppgavens pålitelighet (Tjora, 2012:202). Oppgavens refleksivitet belyser hvordan tolkningene av datamaterialet oppstår og formes, vi må dermed gjøre en tolkning av tolkningene som er gjort i prosjektet (Tjora, 2012:217). Dette prosjektet vil dermed bli vurdert ut i fra disse kvalitetskriteriene.

3.8.1 Pålitelighet

Oppgavens pålitelighet handler om den interne logikken til forskningsprosjektet og påvirkes av oppgavens transparens. For at dette forskningsprosjektet skal oppnå god pålitelighet bør den interne logikken til oppgaven drøftes og alle valg som er gjort i hele forskningsprosessen bør begrunnes. Metoden som er brukt for datainnsamling, kvalitative dybdeintervjuer, er benyttet på bakgrunn av oppgavens problemstillinger som søker innsikt i holdninger og bruk. Datainnsamlingen har blitt utført i regi av prosjektet STREAM, men undertegnede har vært delaktig i hele prosessen fra utforming av intervjuguide til gjennomførelsen av intervjuer. Dette sørget for at oppgavens interesser ble ivaretatt gjennom hele prosessen.

Min rolle som forsker vil naturligvis påvirke dette prosjektet. Interessen for problemstillingene er avgjørende for prosjektets eksistens. Det at jeg personlig også er bruker av musikkstrømmetjenester ser jeg på som både en trussel og en fordel for oppgavens pålitelighet. Mine erfaringer med bruk av musikkstrømmetjenester kan være med på å forme analysen, noe jeg var bevisst på fra første stund. Ved å være bevisst på min egen bruk av musikkstrømmetjenester har jeg forsøkt å distansere denne fra informantenes erfaringer. Kunnskap og personlig erfaring om hvordan musikkstrømmetjenester fungerer og brukes vil også være en fordel for å forstå informantenes refleksjoner og opplevelser med

musikkstrømmetjenestene. I analysen vil mine tolkninger bli begrunnet med empiri, noe som bidrar til å styrke oppgavens pålitelighet. I tillegg vil jeg ta i bruk tidligere forskning på musikkbruk og bruk av musikkstrømmetjenester for å belyse mine funn i analysen.

For å styrke påliteligheten til selv datamaterialet ble det tatt i bruk lydopptak av alle intervjuene. Deretter er intervjuene transkribert i sin helhet. Dette bidrar til at ikke viktig informasjon blir glemt, eller at informantene blir feilsitert. Direkte sitater fra informantene er brukt for å belyse funn og tolkninger i analysekapitlene.

3.8.2 Gyldighet og generaliserbarhet

I følge Tjora (2012) knyttes oppgavens gyldighet til om resultatene av undersøkelsen faktisk svarer på de spørsmålene som stilles og det prosjektet ønsker å finne svar på. For å bedre oppgavens gyldighet er det dermed viktig med et bevisst forhold til aktuelle teorier og perspektiver i tillegg til å forholde seg til tidligere forskning innenfor samme tema (Tjora, 2012:206). Sammenhengen mellom forskningsspørsmål, teoretiske perspektiver og valg av metode bør derfor drøftes (Tjora, 2012:207).

Oppgavens forskjellige deler er knyttet sammen av de innledende problemstillingene. En forutsetning for god gyldighet vil være at oppgaven svarer på sine problemstillinger. Derfor er oppgavens forskningsdesign, metodevalg og teoretiske perspektiver forankret i oppgavens hensikt. Ved å ta i bruk en induktiv utvikling hvor datamaterialet dikterer tema for analysen, styrkes også oppgavens gyldighet.

Målefeil kan bidra til å svekke oppgavens gyldighet. For å sikre at oppgavens funn er gyldige bør derfor mulighetene for målefeil tas hensyn til i prosessen med datagenerering. I en intervjusituasjon kan informantene bli preget av selve situasjonen og deres svar kan ta formes av dette. Dette gjelder spesielt om tema som omtales kan oppleves som sensitivt for informantene. Musikkbruk og bruk av strømmetjenester regnes ikke som sensitive tema og er derfor ikke problematisk for datainnsamlingen. Noen av informantene opplevde derimot at det å vise frem sin personlige Spotify-profil var litt ubehagelig. Dette ble løst ved at intervjueren presiserte at dette var frivillig og presset ikke informantene på noen måte. Videre kan målefeil også komme av at informantene ikke har full oversikt over egen bruk, og at det oppstår misforståelser mellom intervjuer og informant. Dette prøvde vi å begrense ved å gi informantene tid til refleksjon og ved bruk av en observatør i intervjusituasjonen som kunne bidra til å oppklare misforståelser.

Generaliserbarheten til oppgaven henger sammen med oppgavens gyldighet. I følge Tjora (2012) er en eller annen form for generalisering alltid et mål i forskning. I denne

oppgaven går generaliseringsmålet ut på å si noe om fenomenet ut over utvalget, og at resultatene fra denne undersøkelsen kan overføres til andre brukere av musikkstrømmetjenester. Ved å støtte mine funn på tidligere forskning og begrunne mine tolkninger med etablerte teoretiske perspektiver, mener jeg oppgavens konklusjon og hovedfunn også er gjeldene ut over det utvalget som er undersøkt.

4. Demokratisert musikkbruk?

I dette kapittelet, og kapittel 5, skal funnene fra datainnsamlingen analyseres. I kapittel 4 vil jeg tar for meg informantenes bruk og interesse for musikk, med fokus på hvordan de bruker strømmetjenester for musikk. Gjennom informantenes opplevelser og erfaringer med bruk av musikkstrømmetjenester søker jeg en større forståelse for hvordan musikkstrømmetjenesten har endret deres musikkbruk. Bidrar strømmetjenestene til en demokratisering av musikkbruken? Mangset (2012) har gjennom sine hypoteser vist hvordan kulturbruken i Norge gradvis demokratiseres, og jeg vil nå undersøke om musikkstrømmetjenester bidrar til en slik utvikling. Kapittel 4 vil dermed ta for seg underproblemstilling 1: *Hvordan brukes strømmetjenester for musikk og hva har denne bruken å si for hvilket innhold som konsumeres?* I kapittel 5 vil bruken av musikkstrømmetjenester videre bli analysert, med fokus på de tekniske funksjonene som bidrar til at informantene konsumerer musikkinnhold. Mens kapittel 5 svarer til problemstilling 2: *Hvordan benyttes og oppleves de ”smarte” algoritmebaserte funksjonene som strømmetjenestene tilbyr av brukerne?*

I det første delkapittelet vil jeg introdusere informantene og deres musikkinteresse, noe som vil gi en oversikt over hvordan bruk av musikkmedier og musikkinteresse varierer i utvalget. Deretter følger to tema som er basert på informantenes refleksjoner om bruk av musikkstrømmetjenester, det første tema er bruk av strømming av musikk sammenlignet med andre musikkmedier, og det andre er bruk av Spotify. Ved bruk av strømming sammenlignet med andre musikkmedier vil jeg presentere hvorfor informantene bruker strømmetjenester og hva som skiller denne opplevelsen fra bruk av andre musikkmedier. I det neste tema, bruk av Spotify, vil jeg undersøke hvordan informantene orienterer seg når de tar strømmetjenesten i bruk.

4.1 Introduksjon av informantene og deres musikkinteresse.

Informantene i denne undersøkelsen har alle et forhold til musikk og erfaring med bruk av strømmetjenester for musikk. Interessen for musikk og hvordan den brukes i hverdagen varierer og informantene har sine egne individuelle erfaringer. Marie og Mats definerer sin musikkinteresse som gjennomsnittlig, mens Lars og Lennart forteller at de er litt under middels interessert. Henriette, Helga, Hilde og Hanne definerer sin musikkinteresse som høy, og forteller at de bruker musikk mye. Informantene i dette utvalget er altså kategorisert ut i fra deres egen definisjon av personlig musikkinteresse. Dette har ført til at vi innad i utvalget har tre grupper med ulik grad av interesse for musikk. Gruppen ”høy musikkinteresse” består da

av Henriette, Helga, Hilde og Hanne. Gruppen ”middels musikkinteresse” består av Marie og Mats. Mens gruppen ”lav musikkinteresse” består av Lars og Lennart. Jeg vil nå undersøke hvordan deres musikkbruk varierer på tvers av gruppene.

Lars og Lennart, som plasserer seg under gjennomsnittet på musikkinteresse, har begge erfaringer med strømmetjenester for musikk og sine foretrukne sjangere og et aktivt forhold til musikkvalg. Lennart er den som bruker musikk minst av våre informanter. Han sa opp sitt abonnement på Spotify for to år siden, og forteller at dette var fordi han fikk en større interesse for podkast og litteratur, og at disse interessene da tok over hans musikkinteresse og musikkbruk. Lars plasserer seg som under gjennomsnittlig interessert basert på antall timer avspilling gjennom Spotify-profilen hans, som da viste litt under gjennomsnittet. Han bruker likevel Spotify i flere ulike situasjoner i hverdagen, men forteller at bruken nå er mindre enn før på grunn av at han har byttet ut hva slags kategori, sjanger og type musikk som han hører på.

De gjennomsnittlige brukerne Marie og Mats bruker også musikk i flere ulike situasjoner i hverdagen. Marie har i tillegg en interesse for vinyl, som hun plasserer ved siden av musikkinteressen sin, mens Mats forteller at musikkbruken har blitt moderert på grunn av livsstilen hans som nå inneholder mindre festing enn før.

De mest musikkinteresserte informantene i undersøkelsen, Henriette, Helga, Hilde og Hanne bruker også musikk til flere ulike formål i hverdagen og de innehar også ulike forhold til musikkbruk. Hanne er den informanten i undersøkelsen som er mest aktiv, ved at hun i tillegg til å bruke musikk ofte, også bruker tid på å oppsøke ny musikk og lage egne spillelister på musikkstrømmetjenesten Spotify. Helga forteller at hun er ganske interessert i musikk, men hun har ikke tilgang til Spotify og strømmer musikk gjennom en gratistjeneste kalt *Playtube*. Henriette forteller at hun bruker mye musikk, men at hun ikke aktivt bruker så mye tid på annet enn å høre på den. Hilde er veldig glad i musikk, og mener musikk er en berikelse i livet, men hun følger ikke aktivt med på noen spesielle artister eller band. Alle informantene, bortsett fra Helga som bruker *Playtube* og Lennart som har sagt opp sitt Spotify-abonnement, er altså brukere av strømmetjenesten Spotify.

Vi ser dermed at både musikk og musikkstrømmetjenester blir brukt av alle tre gruppene, og at også de med lav musikkinteresse har mange opplevelser, tanker og erfaringer når det kommer til strømmetjenester. Det at informantene definerer sin musikkinteresse i ulike grader viser også at de har ulike utgangspunkt i det de går inn i domestiseringsprosessen sine fire steg. Det første steget i domestiseringsprosessen var tilegnelsen (Sørensen, 2006). Vi finner altså variasjoner hos informantene sin domestisering av

musikkstrømmetjenester allerede i det første steget, som handler om anskaffelsen av ny teknologi. Her er det mest vanlig å ta i bruk Spotify, men noen av informantene har også valgt andre løsninger. Videre i analysen vil jeg ta utgangspunkt i denne tredelingen av informantene basert på deres definisjon av musikkinteresse, for å undersøke forskjeller og likheter i mellom gruppene når det kommer til bruk og opplevelser av musikkstrømmetjenester. Dette gjøres for å undersøke musikkstrømmetjenestenes mulige demokratiske funksjon.

4.2 Informantenes forhold til musikkmedier og musikkstrømmetjenester

Informantene i denne undersøkelsen har alle et forhold til musikk. Først skal vi nå se nærmere på informantene som definerer sin musikkinteresse som høy og deres forhold til musikkmedier og musikkstrømmetjenester. Henriette bruker mye musikk, men forteller at hun bruker den veldig passivt ved at hun ikke legger så godt merke til hvilken sang som spilles. Musikksmaken hennes er veldig variert og hun synes det er enklere å svare på hva slags musikk hun ikke liker, som da er typisk liste-pop. Når hun bruker musikk velger hun som regel å sette på sin egen spilleliste på *play* og *shuffle*. Noen ganger bruker hun også listene som Spotify automatisk setter sammen for å høre på noe nytt, men da glemmer hun gjerne hva som faktisk står på og legger ikke så godt merke til innholdet hun bruker. Henriette forteller også at hun liker å bruke skjulte spillelister, som gjør at andre ikke kan se hva hun hører på.

Helga er eneste i denne undersøkelsen som ikke har brukt Spotify, og hun beskriver dette selv som tragisk. Hun bruker heller en gratistjeneste som heter *Playtube*, dette er en app hun bruker på mobiltelefonen. Hun liker også variert musikk, men mest rock og pop. Hun forteller at hun er mer interessert i musikk nå enn hun var før på den måten at hun nå er mer utforskende i sin bruk av musikk. På appen *Playtube* har søsteren til Helga laget en spilleliste som Helga pleier å bruke når hun hører på musikk. Helga bruker også mye radio som kilde til musikk.

Hilde har derimot hatt Spotify-abonnement i 7-8 år og bruker denne både i hverdagen og på jobb. Hun mener at hun ikke har en spesiell type musikk som hun hører på, og er ikke helt sikker på hvordan hun velger ut den musikken som hun ender opp med å bruke. Når hun setter på musikk bruker hun både egne spillelister som er kategorisert ut i fra tidsepoker, som ”høst 2017”, og også ferdiglagde lister hun finner på strømmetjenesten.

Musikkvalgene til Hanne går mest i sjangerne metall og rock, samtidig som hun beskriver seg selv som veldig åpen for andre kulturer og annen musikk og mener hun bruker et veldig variert musikktilbud. Når hun bruker Spotify velger hun gjerne musikk fra en av de mange spillelistene hun selv har satt sammen. Hun forteller også at hun tror hele hennes

generasjon ikke er vandt til stillhet og dermed trenger litt støy, musikk blir derfor ofte brukt i bakgrunnen. Hanne er også veldig opptatt av å oppdage ny musikk, og liker da godt å gå på festivaler og konserter, i tillegg til at hun deler veldig mye musikk frem og tilbake med sin bror, som da hjelper henne med å oppdage ny musikk. Vi finner altså en liten variasjon i domestiseringsprosessens første steg som handler om anskaffelsen av ny teknologi, hvor Helga har valgt å ta i bruk en annen strømmetjeneste enn de andre. Alle informantene bruker derimot en form for strømmetjeneste, og når vi går videre i domestiseringsprosessen så er forskjellene i bruk små. Domestiseringsprosessens andre og tredje steg er objektivisering og innlemmelse (Sørensen, 2006). Vi ser at alle informantene med høy musikkinteresse har gitt musikkstrømmetjenesten en plass i hverdagen og at har dannet bruksmønstre med bruk av flere ulike sjangere og med bruk av spillelister for å organisere sin musikkbruk.

Nå vil jeg ta for meg informantene med middels musikkinteresse, og undersøke hvordan deres forhold til musikkmedier og musikkstrømmetjenester er. Marie bruker musikkstrømmetjenester i hverdagen. I tillegg har hun en interesse for vinyl, og da snakker hun både om lyd kvaliteten og kunsten som gjerne følger med en vinylplate. Musikken hun velger er veldig variert og hun beskriver musikksmaken sin som alt fra bluegrass til pop. Hun presiserer flere ganger gjennom intervjuet at musikk gjennom strømmetjenesten Spotify brukes mest i bakgrunnen og da velger hun gjerne musikk fra en av listene Spotify har laget.

Musikkhverdagen til Mats består av Spotify, YouTube og bruk av CD i bilen. Han forteller at han hører mye på musikk og at han er veldig allsidig i musikkvalgene sine. Han beskriver musikksmaken sin som alt fra pappas klassikere til litt sånn ghetto. Mats finner ofte ny musikk ved at han utforsker strømmetjenesten Spotify, og dette er noe han foretrekker å gjøre mens han er alene. Her ser vi at begge informantene har tatt i bruk musikkstrømmetjenesten Spotify som da en del av tilegnelsessteget i domestiseringsfasen, mens at musikkbruken uten om musikkstrømmetjenestene er mer ulik blant disse informantene.

Til slutt skal vi se nærmere på informantene som har lav musikkinteresse. Musikken Lars hører mest på er rap og edm, og han bruker da hovedsakelig Spotify til å høre på musikk. Som oftest bruker Lars da å sette på en spilleliste han har satt sammen selv og som er en blanding av alt, som han også kaller sine favoritter. Lars bruker også litt tid på å utforske ny musikk gjennom Spotify, og forteller at han liker å eksperimentere objektivt. Men musikk er fortsatt ikke noe Lars bruker hver dag. Lennart var tidligere en ivrig bruker av strømmetjenesten Spotify, men har nå sagt opp abonnementet fordi han heller foretrekker å høre på podkast og lydbøker istedenfor musikk. Han bruker også gjerne radio i bakgrunnen de

gangene han faktisk ønsker musikk. Han har fortsatt mange erfaringer med strømmetjenesten Spotify etter å ha brukt den i flere år, og innrømmer at han innimellom bruker Spotify-kontoen til samboeren, hvor han finner frem til sin gamle spilleliste. Lennart skiller seg ut som den eneste informantene som verken utforsker eller har et ønske om å oppdage nytt musikkinnhold. Her ser vi at bruksmønstrene som dannes i domestiseringsprosessens innlemmelsessteg varierer for de med lav musikkinteresse.

Musikkbruken varierer altså innad i gruppene samtidig som vi finner mange likhetstrekk på tvers av musikkinteresse når det kommer til bruk av strømmetjenester. Vi ser at musikkbruken til alle informantene forbindes til bruk av musikkstrømmetjenester, og at musikkbruken uten om dette er mer varierende. Som vi også tidligere har sett er strømming av musikk den mest brukte musikkavspillingsmetoden både i Norge og USA (IFPI Norge, 2017, Datta, Knox og Bronnenberg, 2017). Dette er også tydelig blant utvalget i denne undersøkelsen, og vi kan allerede da anta en demokratiserende effekt hvor musikkstrømmetjenester når ut til en stor gruppe av befolkningen, på tvers av musikkinteresse. Videre vil jeg sammenligne informantenes bruk av strømmetjenester for musikk med annen form for musikkbruk for å bedre forstå hvordan musikkstrømmetjenestene er med på å endre opplevelsene til brukerne.

4.3 Spotify/musikkstrømmetjenester sammenlignet med andre musikkmedier

I dette underkapittelet ønsker jeg å fokusere på hvorfor informantene har tatt i bruk strømmetjenester for musikk, og hvordan de opplever at dette har endret deres musikkbruk. I tråd med perspektivet hentet fra aktør-nettverksteori vil jeg her gi handlekraft til teknologien som tas i bruk når informantene benytter seg av musikkstrømmetjenester. Ved å gi teknologien, altså musikkstrømmetjenestene, og deres egenskaper en plass i analysen av musikkbruk vil jeg oppnå en større forståelse for hvordan musikkstrømmetjenesten faktisk er med på å endre musikkbruken og opplevelsen til informantene. De viktigste grunnen til å bruke musikkstrømmetjenesten Spotify i vårt utvalg er tilgjengeligheten og det store utvalget, samt pris sammenlignet med bruk av andre musikkmedier og den tekniske brukervennligheten. Alle disse elementene er da også en del av musikkstrømmetjenestenes ensemble eller samling av elementer.

Noe av det som kjennetegner musikkstrømmetjenester og som skiller denne typen tjenester fra andre musikkjenester er nettopp arkivene av musikk som er tilgjengelig, og arkivet til Spotify på over 30 millioner musikkfiler er tydeligvis noe informantene setter pris på. Det at prisen er en viktig faktor kan bety at den økonomiske modellen hvor man leier

tilgang til musikk er foretrukket ovenfor eierskap, og at det å faktisk kjøpe eierskap til musikkfilene ikke er viktig så lenge musikkinnhold er tilgjengelig for bruk. At teknologien er brukervennlig gjør at det ikke kreves så mye innsats fra brukerne for å kunne ta strømmetjenestene og de ulike funksjonene de tilbyr i bruk, noe som kan tenkes å bidra til mindre forskjeller mellom de med lav musikkinteresse og høy musikkinteresse.

4.3.1 Tilgjengelighet og stort utvalg

Flere av informantene nevner tilgjengelighet som en viktig egenskap til musikkbruk gjennom strømmetjenester. Både Henriette, Marie, og Hilde forteller om at musikken på Spotify er mye mer tilgjengelig enn det musikk var før de begynte å bruke denne tjenesten. Hilde forteller om hvordan hun brukte musikk før hun tok i bruk musikkstrømmetjenesten Spotify:

Tror det er mer tilgjengelig. Faktisk, fordi at da jeg var tenåring da så, og gikk på ungdomskolen, da hadde jeg Discman, så da var det liksom de cd-platene du kunne bruke da. Også fikk jeg mp3-spiller og da må man jo laste inn. Også blir man jo lei av det man hører på. Men nå er det sånn veldig tilgjengelig, så veldig mye. Så blir det litt sånn ”ja, har du hørt dem eller dem?”. Så hører man.

Her blir både tilgjengeligheten og det store utvalget av musikk satt pris på av Hilde.

Tilgjengeligheten til innhold på Spotify påvirker hvordan Hilde bruker musikk. Når det dukker opp ny musikk så sjekker hun det ut. Dette samsvarer med Hagen (2015) sine funn, som viser at bruk av musikkstrømmetjenester fører til flere musikkopplevelser. Marie er også enig med Hilde og trekker frem tilgjengeligheten til musikken som en viktig egenskap hos strømmetjenesten sammenlignet med andre musikkavspillingsmuligheter:

Nei altså teknologivalg nå i dag. Altså det meste er jo nå tilgjengelig fra de altså normale. Spotify altså, da får du tilgjengelig det meste. Det handler om hva du vet å søke på selv. Vinyl f.eks. da er det litt mer begrenset.

Marie sammenligner bruk av Spotify med bruk av vinyl og opplever da at vinyl er mer begrenset, mens på Spotify så er det meste tilgjengelig. Både Marie og Hilde snakker om utvalget av musikk som veldig tilgjengelig, og de opplever da at dette påvirker deres musikkbruk. Mats er også opptatt av utvalget som følger med strømmetjenesten Spotify, men bruker ikke begrepet tilgjengelig. Han forteller at utvalget på Spotify gir deg frihet til å velge:

Men altså, det, Spotify gir deg jo friheten til å, søke all slags musikk, eller sjanger eller artist. Men du har ikke alle artistene, eller så å si alle da, mesteparten. Så du får friheten til å velge da.

Mats legger også til at utvalget er noe begrenset, ved at ikke alle artistene er der, men presiserer at så å si alle artistene er på Spotify, og at de få som kanskje ikke er der går ikke da ut over hans frihet til å velge. Som følge av denne tilgjengeligheten og friheten til å velge, mener samtlige informanter at strømming av musikk har ført til at de bruker mer musikk og større bredde. Marie, Mats, Hilde, Hanne, Lennart og Lars mener at musikkbruken deres ble bredere som følge av Spotify. Å ha et stort musikkutvalg tilgjengelig er altså noe informantene setter pris på uansett om de har lav, middels eller høy interesse for musikk.

Vi har tidligere sett at de fleste informantene er opptatt av å utforske ny musikk og å oppdage musikk som de ikke har hørt før. De med lav musikkinteresse kan tenkes å være mindre utforskende i sin bruk, men i vårt utvalg ser vi at Lennart som ikke lenger har Spotify-abonnement har ikke en interesse for å utforske musikk, mens Lars forteller at han liker å oppdage ny musikk. Av de resterende informantene er det Hanne som skiller seg ut som den mest utforskende brukeren av musikkstrømmetjenester, mens Henriette forteller at hun bruker mest musikk som er kjent for henne fra før. Vi ser dermed ingen betydelige forskjeller på de med høy og lav interesse for musikk når det kommer til ønske om å utforske og oppdage nytt innhold.

4.3.2 Brukervennlig teknologi og pris

Strømmetjenesten Spotify blir beskrevet som ”lettere”, mens andre musikk-tjenester som for eksempel iTunes blir beskrevet som ”kronglete”, og Lars mener at ”...på Soundcloud var det mye ork”, mens Mats forteller oss at å bruke CD ikke er veldig ”handy” sammenlignet med bruk av Spotify. Hanne forteller om hennes møte med musikkstrømmetjenesten Spotify:

Når Spotify kom så var jo det så mye lettere, det var jo som YouTube. Du bare søker opp sangene så har du det også legger du det til på en liste. Mens iTunes derimot er litt mer komplisert. Eller sånn mer tungvint da.

Hanne sammenligner bruk av Spotify med bruk av musikk-tjenesten iTunes, hvor hun da mener at både Spotify og YouTube er enklere å bruke. Lars snakker også om hvordan det var før han fikk Spotify, og at det da var mye mer jobb å finne frem til musikken man ville bruke:

Mye mer spredd musikk ja. Og på Soundcloud var det mye mer ork, for da må du faktisk jobbe mye mer når du skal finne ny musikk og når du skal søke opp nye... I hvert fall i hardstyle og sånn techno, så må du faktisk kjenne til dem ulike artistene, også må du liksom gå igjennom records, også må du utforske nye ting. For du kan liksom ikke bare søke så enkelt da. Eller du hører på forskjellige mixer, og det tar jo lang tid, for liksom å høre noe du liker... Hva var spørsmålet igjen?

Her ser vi at Lars sammenligner strømmetjenesten Spotify med musikk-tjenesten Soundcloud, som han var stor forbruker av før. Han beskriver Soundcloud som mer ork og at det var mer jobb å finne ny musikk, noe som tyder på at Spotify er mer brukervennlig og enklere når det kommer til å finne ny musikk. Dette viser at teknologien og de tekniske mulighetene som strømmetjenesten Spotify tilbyr er viktig for informanten. Både Lars og Hanne snakker her om søkefunksjonen og det å finne frem til innhold som en viktig del av det som var nytt med Spotify og det som gjorde aktiviteten med å finne musikk lettere. Et brukergrensesnitt som inneholder ulike fremgangsmåter for å navigere seg gjennom innholdet, med søkefelt og kategoriseringer av innhold er noe av det som skiller strømmetjenester fra andre musikkmedier (SNL, 2017). Informantene opplever altså de teknologiske løsningene som viktige. Dette viser hvor stor plass teknologien har i konsumering av musikk, og musikkbruk og musikkinteresse bør derfor ikke studeres uten at teknologien som brukes behandles som en aktør.

Lennart er den informanten som nå har sagt opp Spotify og dermed ikke har direkte tilgang på denne tjenesten lenger. Han forteller at han opplever det som vanskeligere å høre på musikk nå som han ikke lenger abonnerer på denne tjenesten:

Ja, nå har jeg jo ikke Spotify lenger da. Så da blir det litt mer kronglete å høre på mobilen for eksempel. Så har gått mye mer over til å bruke pc til å høre på musikk og sånne ting.

Her forteller Lennart at det er kronglete å høre på musikk på mobilen på grunn av at han ikke har Spotify lenger. Han har derimot funnet en løsning som fungerer for han, ved at han bruker annen teknologi for å høre på musikk. Vi ser dermed at det å miste tilgangen på musikkstrømmetjenesten Spotify påvirker hvordan Lennart bruker musikkinnhold.

Hilde er også opptatt av at teknologien skal være brukervennlig. Hun er bruker av Spotify og sier hun er fornøyd med det, likevel så bruker hun noen ganger tjenesten YouTube til å høre på musikk. Når vi spør henne om hvorfor hun velger YouTube fremfor Spotify svarer hun ”fordi at det er så lett å søke opp hvis man, hvis man på en måte kan litt av teksten da”. Hun opplever at på YouTube så trenger hun ikke stave riktig for å finne det innholdet hun søker, mens på Spotify så må hun vite akkurat hva hun søker etter, og dermed er

YouTube noen ganger mer passende for hennes bruk. Hilde opplever altså at hun noen ganger velger YouTube fremfor Spotify når hun skal finne musikk og at dette er på grunn av de tekniske funksjonene til tjenesten. Dette viser også hvor viktig de tekniske funksjonene er for våre informanter. Mats er den eneste av informantene som forteller om at han fortsatt bruker CDer og forteller om hvordan han opplever dette sammenlignet med bruk av strømmetjenester: ”men altså hvor ofte skal du gå ut å kjøpe deg nye cder? Det tar jo mye plass til slutt. Det er ikke veldig handy”. Mats bruker fortsatt CD i bilen og forteller at utvalget begrenser seg til det de finner på bensinstasjonen.

Her viser informantene mange eksempler på hvordan de tekniske mulighetene og begrensningene som kommer med bruk av strømmetjenester og spesielt strømmetjenesten Spotify påvirker hvordan de bruker musikk. Vi kan derfor se på Spotify og strømmetjenester som en egen aktør i bruken av musikk blant utvalget i denne undersøkelsen. Hanne sammenligner sin bruk av Spotify med bruk av tjenesten iTunes, Lars sammenligner Spotify med Soundcloud, Hilde sammenligner bruk av Spotify med bruk av strømmetjenesten YouTube, mens Lennart sammenligner bruk av Spotify med det å ikke lenger ha tilgang til Spotify-brukeren sin. Musikkstrømmetjenestene vil følgelig komme med en annen samling av elementer enn musikkbruk gjennom andre tjenester, og dermed vil også bruksmønstre og opplevelser varierer ut i fra hvilke muligheter og begrensninger det gjeldende ensemble tilbyr. Alle disse informantene opplever at bruk av Spotify gjør noe med opplevelsen deres og bruken av musikk. Dermed er strømmetjenesten Spotify med på å forme bruken til våre informanter. Samtidig ser vi at informantene er bevisst på hvordan Spotify endrer og påvirker deres bruk av musikk og at de dermed sitter med en kontroll over teknologien som de alle behersker.

Vi har også sett at prisen på abonnementsløsningene på strømmetjenestene var en viktig faktor for flere av informantene når de tok i bruk Spotify. Ved kjøp av eierskap av musikkinnhold øker prisen for hver del du kjøper, og et stort arkiv med innhold er dermed mye mer kostbart enn å ha et lite utvalg. Utvalget blir dermed begrenset, slik som Marie nevner når hun sammenligner bruken med bruk av vinyl. Uansett om du bruker lite eller mye musikk så er prisen på tilgangen på et stort musikkutvalg det samme på strømmetjenesten Spotify, og på den måten gjør Spotify et stort innhold tilgjengelig for mange. Dette samsvarer også med funnene fra Datta, Knox og Bronnenberg (2018) sine undersøkelser fra USA, som begrunner deler av effekten strømmetjenestene har på det kvantitative forbruket på den økonomiske modellen som gjør at det ikke koster noe ekstra å bruke mer musikk. På den måten opptrer strømming av musikk som mer demokratiserende enn eierskap av musikk. På

Spotify får alle lik tilgang til et stort arkiv av innhold. Men som Marie var inne på i sin refleksjon så handler det om ”hva du vet å søke på”. Brukernes kunnskaper kan altså begrense innholdet som brukes, jeg vil derfor videre undersøke hvordan informantene opplever brukervennligheten til strømmetjenestene de bruker.

4.4 Hvordan informantene bruker Spotify/musikkstrømmetjenester

Informantene bruker mange ulike fremgangsmetoder for å velge hvilket musikkinnhold de skal bruke når de hører på musikkstrømmetjenester. Tidligere har vi sett at informantene opplever at Spotify er enklere å bruke enn andre typer musikkmedier, selv om arkivet med musikk er mye større enn det du får gjennom andre løsninger, og dermed valgene flere. I dette delkapittelet vil jeg se nærmere på hvordan utvelgelsesprosessen teknisk foregår. Hvordan går informantene frem når de skal orientere seg i innholdet?

4.4.1 Lytting, deling, oppdagelser og remiksing

Jeg vil nå undersøke hva informantene bruker musikkstrømmetjenester til. Spilker (2017) viser til at musikk brukes til mer enn bare lytting og lister opp tre aktiviteter i tillegg til lytting. Dette er deling av musikkinnhold, oppdagelser eller utforsking av musikkinnhold, og remiksing. Alle informantene bruker musikk til lytting. Lennart, den minst aktive musikkbrukeren i utvalget forteller at han sjeldent bruker musikk til lytting, men han foretar heller ingen av de andre aktivitetene. Samtidig ser vi at Lars, som også har lav musikkinteresse bruker musikk både til lytting og oppdagelser. Lytting er den mest brukte musikkaktiviteten ved bruk av musikkstrømmetjenester i dette utvalget, etterfulgt av oppdagelser eller utforsking.

Flere av informantene i utvalget forteller om at de bruker musikkstrømmetjenester til å oppdage nytt musikkinnhold. Mats forteller at han flere ganger i uken bruker musikkstrømmetjenesten Spotify til å oppdage og utforske musikk. Når vi spør han om han finner ny musikk ved å bruke strømmetjenesten svarer han:

Ikke alltid. Men flere ganger i uka så går jeg rundt å leter inne på Spotify og ser litt rundt hva som er nytt. Får ikke med meg noe lenger, før en ny artist plutselig dukker opp også ”ja, da får jeg legge den til da”.

Her ser vi at Mats aktivt velger å bruke Spotify til å finne nytt musikkinnhold, og samtidig at strømmetjenesten bidrar til at han finner dette. Han forteller at nye artister bare plutselig dukker opp, noe som tyder på at Spotify hjelper Mats med å oppdage nytt innhold uten å

kreve så mye innsats fra han. Alle informantene uten om Lennart bruker strømmetjenester til å oppdage og utforske musikk i forskjellig grader.

Den mest aktive musikkbrukeren i dette utvalget, Hanne, bruker musikk både til å lytte, utforske og dele. Hun sender musikkinnhold blant annet til sin bror, og setter stor pris på å motta musikkinnhold tilbake. Hanne er også den eneste av informantene som setter pris på denne aktiviteten, og flere av de andre informantene opplever åpenheten og muligheten til å dele sine personlige Spotify-brukerprofiler med andre som negativt eller noe de ikke ønsker. Henriette forteller til og med at hun bruker *skjulte spillelister* for å slippe å dele musikkbruken hennes med andre.

Ingen av informantene nevner remiksing eller lignende eksperimentering med musikkinnhold som en aktivitet eller interesse de har. Dette viser oss at bruken av musikk i de ulike gruppene, fra lav musikkinteresse til høy musikkinteresse, er relativt lik. Hanne skiller seg ut som den mest aktive, og bruker dermed musikk til flere formål enn Lennart, som skiller seg ut som den minst aktive. Mens resten av informantene, både de med høy musikkinteresse, middels musikkinteresse og lav musikkinteresse bruker musikk både til lytting og også til oppdagelser og utforsking. Dette kan tyde på at musikkstrømmetjenester fremmer musikkbruk som innebærer lytting og oppdaging, men at aktiviteter som deling og remiksing ikke blir lagt til rette for på samme måte. Spilker (2017) trekker frem hvordan designet av ulike musikkavspillingsmetoder legger til rette for og stimulerer ulik type bruk. Hanne, som er den eneste informanten som setter pris på deling av musikkinnhold, er også den eneste informanten som forteller at hun fortsatt laster ned musikk og driver med fildeling. I følge Spilker (2017) blir brukere av fildeling gjerne motivert av den mellommenneskelige relasjonen som oppstår ved fildeling, og den praktiske funksjonen som handler om å gi for å få tilbake. Det at Hanne deler med broren sin og at hun setter pris på at han deler musikk tilbake, kan tyde på at hun blir motivert av begge disse funksjonene. Det kan også tenkes at det er hennes bruk av andre typer musikkmedier enn strømmetjenester som er med på å legge opp til denne type bruk. Samtidig som musikkstrømmetjenester legger opp til lytting og utforsking, slik at alle brukerne av musikkstrømmetjenester, uavhengig av grad av musikkinteresse, kan enkelt ta i bruk musikk til disse formålene.

4.4.2 Altetende musikkbruk?

Datta, Knox og Bronnenberg (2018) fant også i sin undersøkelse av strømmetjenestebrukere i USA at bruken av musikkinnhold blir mer variert på grunn av strømmetjenester. De begrunner endringen med at det ikke innebærer ekstra kostnader å utforske og oppdage ny

musikk gjennom strømmetjenester, i tillegg til at de diskuterer om effekten også på de tekniske funksjonene til Spotify som de mener legger opp til en utforskende bruk av musikkinnhold. Jeg vil nå undersøke om informantene i dette utvalget også opplever denne tendensen når de bruker musikkstrømmetjenester.

Informantene i dette utvalget ser ikke ut til å orientere seg etter sjanger eller en bestemt type musikk når de velger ut innhold som skal brukes. Generelt ser informantene ut til å ha et bredt og variert musikkutvalg som de konsumerer. Både informantene med høy interesse for musikk og de med lavere interesse for musikk mener at de gjerne bruker mye forskjellige typer musikk og ingen ønsker å kategorisere bruken sin basert på en eller få musikksjangere.

Informantene i dette utvalget uttrykker generelt at de er åpne for å høre på ny musikk. Helga nevner blant annet fem ulike sjangere som hun liker å høre på, mens Hilde forteller at hun ikke har en bestemt type musikk hun liker å høre på. Hanne mener også at hun liker veldig mye forskjellig musikk og sammenligner musikksmaken sin med kjæresten, som hun mener har mer snever musikksmak. Hun forteller at kjæresten hennes liker å fordype seg i en type musikk:

Ja fordype seg i det. Han foretrekker det da. Mens jeg er litt sånn kan plukke litt her, og hvis jeg ønsker en sang jeg liker så tar jeg den, eller så kan det hende at jeg, hvis jeg virkelig liker den sangen så går jeg å sjekker bandet også begynner jeg å høre på masse ny, mer fra dem da.

Vi ser at Hanne foretrekker en variert musikkbruk. Hilde forteller også at hun alltid er ute etter å høre på ny musikk:

Altså jeg hører på musikk hver dag. Men, når jeg sitter på bussen eller sitter å jobber hjemme så har jeg gjerne på musikk i bakgrunnen da. Og jeg leter alltid etter noe nytt å høre på, men... Det er ikke sånn at jeg, jeg følger så mye med i musikkverden.

Her forteller Hilde at hun alltid leter etter ny musikk å høre på. Som vi har sett tidligere så er Henriette en av dem som bare hører på musikk hun har hørt fra før, og når hun finner ny musikk som hun legger til spillelisten sin, så er det musikk hun tidligere har hørt. Samtidig uttrykker hun en misnøye over å alltid være lei av store deler av spillelistene sine. Noe som tyder på at hun kanskje sitter med et ønske om å høre på ny musikk hun også? Helga kategoriserer også seg selv som litt altetende når det kommer til musikkbruk. På spørsmålet om hva slags musikk hun liker best, svarer hun:

Egentlig er det litt variert. Men altså det er vel kanskje mest sånn rock, altså ikke hard rock, men litt sånn litt mykere rock og pop kanskje mest. Men jeg hører på mye, altså jeg hører på rap og country og alt annet mulig greier og altså. Elektronika og.

Når vi da følger opp med å spørre om hun er litt altetende i musikksmaken sin svarer hun ja på det. Hun reflekterer også litt videre over dette, hvor hun forteller oss at hun er mer altetende nå enn hun var før, fordi hun før bare hørte på de mest populære sangene og det som var på VG-lista topp 20. Mens nå er hun mer utforskende på den måten at hun selv aktivt leter etter musikk og søker opp artister og sanger som hun kommer over i ulike kanaler, blant annet på tv. Marie forteller at musikkbruken hennes er bredere nå enn før. Når vi spør henne om hun kan beskrive hvordan musikkbruken hennes har endret seg gjennom livet svarer hun:

Marie: Mer selvbestemt i hvert fall. I tenårene så hører man litt mer på det rundt seg. Men når an blir eldre så er det i hvert fall litt at man velger litt mer selv da.

Intervjuer: Mer selektiv?

Marie: Ja, eller kanskje bare mer bredere. I tenårene så hører man veldig på det som er relevant for din krets. Når man blir eldre tar man gjerne litt herfra og derfra.

Marie forteller at hun opplever at musikkbruken hennes har blitt mer selektiv og bredere, og reflekterer over at denne endringen skjer på grunn av alder. Hun opplever at hun velger mer selv nå som hun er blitt eldre. Dette viser at Marie opplever en større frihet nå enn hun gjorde tidligere. Lars forteller også at han er åpen for all slags musikk og vil ikke kategorisere musikksmaken hans ut i fra en sjanger eller type musikk. Når vi spør han om han ofte velger ut musikken når han bruker musikk sammen med andre svarer han:

Jeg kan også bli med å velge hvis det er ingen andre som tar det. Men jeg er, jeg er mest sånn der åpen for alt. Også har ikke jeg så sterke musikksmaker som, det har ikke så mye å si. For jeg hører ikke så mye på musikk til vanlig. Så da er det greit at andre tar styringa.

Lars forteller altså at han er ganske åpen for alt, samtidig som han også har fortalt at han tidligere var svært opptatt av et par sjangere, blant annet hardstyle, og at han da hørte mye mer aktivt på musikk da, enn han gjør nå. Da han tidligere hadde denne interessen benyttet han seg også av andre tjenester enn Spotify, fordi han opplevde at Spotify var begrenset når det kom til hans foretrukne sjanger. Nå derimot bruker han stort sett bare Spotify til å høre på musikk, samtidig som han opplever at musikksmaken hans har blitt mer variert og at han er åpen for det meste av musikktyper. Det kan dermed se ut til at Spotify er en veldig passende tjeneste for de som liker variert musikk og et bredt utvalg, samtidig som det kan tenkes at

bruk av Spotify med sitt store utvalg og fokus på utforskning av musikk kan bidra til å gjøre brukerne mer åpne og mer variert i sine musikkvalg.

Informantene i denne undersøkelsen har vist at de liker veldig variert musikk og at de kulturelle preferansene deres rommer mange ulike sjangere og musikktyper. Både de med lav, middels og høy interesse for musikk forteller at de foretrekker et variert musikktilbud. Vi ser dermed den samme tendensen i dette utvalget, som det Datta, Knox og Bronnenberg (2018) fant i sine undersøkelser. I tillegg peker dette funnet mot en bekreftelse av Mangset (2012) sin andre hypotese om kulturbruk i Norge, omnivorehypotesen. Hypotesen går ut på at kulturbruken i Norge blir mer allsidig og variert. Musikkstrømmetjenester bidrar til den samme effekten på musikkbruken, ved at brukerne opplever å ta i bruk et mer variert utvalg av musikkinnhold. Det at informantene i denne undersøkelsen alle nevner flere ulike sjangere og musikktyper som de bruker, tyder på at deres musikkbruk nærmer seg mer alttende. Den varierte bruken av musikkinnhold fra ulike sjangere og musikkstiler kan også peke mot Mangset (2012) sin fjerde hypotese om kulturbruk i Norge, den postmoderne hypotesen. Hovedpoenget med denne hypotesen er at kvalitetshierarkiet ikke lenger er gjeldene, noe som vil si at ulike sjangere er sidestilt som kulturell verdi og ikke bedre eller dårligere enn hverandre. Musikkstrømmetjenestene sin påvirkning på musikkbruk vil videre bli diskutert i kapittel 4.5.1 *Mangsets fire hypoteser om kulturbruk i Norge*, hvor de fire hypotesene vil bidra til å lokalisere utviklingens retning fra før musikkstrømmetjenestenes tid til etter at disse er blitt en naturlig del av musikkbruken.

4.4.3 Fra favorittartister til enkeltsanger

I Datta, Knox og Bronnenberg (2018) sine undersøkelser av bruk av musikkstrømmetjenester blant amerikanske brukere, fant de også en mindre bruk av såkalte "superstars", mot mer bruk av flere ulike artister. Dette vil si at brukerne der også plukker mer her og der, istedenfor å bare høre på masse innhold fra favorittartistene sine. Datta, Knox og Bronnenberg (2018) spekulerer i om personaliseringen av innhold og anbefalinger også kan være en påvirkende faktor til denne endringen. Åker (2017) sin beskrivelse av Spotify har vist oss at strømmetjenesten personaliserer innhold til hver enkelt bruker, basert på såkalte stordata.

Vi har tidligere sett at bruk av musikkstrømmetjenester fører til større bredde i musikkbruken til våre informanter. Jeg vil nå undersøke hvordan informantene opplever at musikkstrømmetjenestene endrer deres valg av innhold. På spørsmål om Henriette opplever det som vanskelig å orientere seg i det store utvalget av musikk på Spotify svarer hun:

Henriette: Nei jeg har ikke helt fått den. Det er selvfølgelig når man holdt på med å laste ned så måtte man jo fortsatt vite litt hva man leitet etter så da ble det veldig mye at man hørte på et eller to band og lasta ned alt. Finner mye rart når man søker på sånne ting.

Intervjuer: Ja.

Henriette: Mens nå så er det litt lettere å høre på en eller to sanger av forskjellige band. Også drite i den du ikke liker. Eller den som ikke er like bra.

Henriette opplever at hun bruker flere forskjellige band nå enn da hun lastet ned musikk fra internett. Hun forteller at når hun lastet ned musikk så måtte hun fortsatt vite hva hun leitet etter og at hun dermed da lastet ned alt av musikken til noen få band. Dette tyder da på at hun nå ikke trenger å bruke mye energi og tid på å leite etter musikk, selv med det store utvalget som Spotify tilbyr. Dette fører da til at hun enklere kan bruke musikk fra flere ulike artister og band og heller lite musikk fra hver, istedenfor alt fra få.

Lennart setter også pris på bredden han har fått på grunn av bruk av strømmetjenesten Spotify. På spørsmålet om han opplever at Spotify har ført til større eller mindre bredde svarer han:

Det var nok definitivt større bredde. Istedenfor å laste ned en plate her og en plate der som du satt sammen i en sånn vin-mappe-liste som vi hadde i gamledager, så ble det liksom mye mer tilgjengelig. At du kunne ta en sang derfra og en sang derfra. Og fikk liksom mye mer bredde på biblioteket på en måte da.

Lennart forteller at han hører på en mer bred form for musikk nå enn før han brukte Spotify. Han opplever også det at han nå kan plukke enkeltsanger istedenfor hele album og at det da bidrar til en mer bred bruk av musikkinnhold. Hilde forteller at hun noen ganger hører på album, men at hun fort går videre hvis det er noe hun ikke liker. På spørsmål om hun pleier å høre hele album svarer hun:

Jeg pleier jo, hvordan gjør jeg det da? Kanskje ikke hele albumet, men deler da hvert fall. Hvis det er noe jeg ikke liker, eller hører med en gang at jeg ikke liker så går jeg videre liksom.

Hilde pleier altså heller ikke å høre på hele album. Hun er rask med å vite hva hun ikke liker, og dermed hoppe videre. Det er altså ikke noen grunn til å høre på musikk man ikke liker.

Hanne opplever også at hun er mindre opptatt av bestemte band nå enn det hun var før og mener dette er en virkning av den store tilgangen hun har gjennom bruk av Spotify. Når vi spør henne hvordan hun opplever den store tilgangen svarer hun:

Jo jeg synes det er bra. Altså jeg liker jo å være åpen for musikk og flere sjangere og er generelt en veldig sånn åpen person for alle kulturer og alt annet i livet og. Så ja, jeg synes det

er bra. Men selvfølgelig det er jo, det er jo på en måte, det er jo... Jeg husker jo den perioden hvor jeg hadde få band som jeg forholdt meg til sånn som kjæresten min nå, sånn som har få han forholder seg til også på en måte er veldig fan av det da... Og det samholdet du på en måte får i det å være liksom fan av et band eller sånne ting.

Hanne forteller at hun før var mer opptatt av få band, noe som betyr at hun nå har en mer variert musikkbruk. Hun mimrer tilbake til tiden før strømmetjenesten og viser at det å ha favorittartister eller band skaper et samhold, som hun nå mister ved at hun er mer åpen og utforskende i sin musikkbruk. Vi ser altså den samme tendensen i dette utvalget, som Datta, Knox og Bronnenberg (2018) fant i sin undersøkelse. Brukerne av musikkstrømmetjenester kan enkelt plukke et variert musikkinnhold, de har et bredt arkiv å velge fra, og de har alltid muligheten til å hoppe videre om det er musikk de ikke liker, da det alltid finnes mer musikkinnhold å velge fra. De bruker dermed mer enkeltsanger fra mange ulike artister, istedenfor å høre på alt fra få artister og album. Dette funnet kan også peke mot Mangset (2012) sin tredje hypotese, individualiseringshypotesen, som går ut på at hver og en er friere til å plukke forskjellig kulturelt innhold fra ulike arenaer.

4.4.4 Privat musikkidentitet

Informantene i dette utvalget mener at musikken de bruker sier noe om hvem de er og reflekterer over dette på forskjellige måter. Felles for informantene på tvers av musikkinteresse er at de ikke ønsker å definere seg av en bestemt sjanger eller musikktype, noe som henger sammen med at de bruker musikk fra flere ulike sjangere og musikktyper. Helga er enig i at musikksmaken hennes sier noe om hvem hun er, uten at hun utdyper dette på noen måte. Hilde forteller at hun noen ganger hører på musikk som hun ikke vil at andre skal vite at hun hører på. På spørsmål om det er noe musikk hun ikke vil at andre skal vite at hun hører på svarer hun:

Ikke det at det hadde vært noe ille hvis folk hadde sett altså. For det er ikke flaut på et vis. Men samtidig så er det liksom... Jeg vet ikke, det er kanskje ikke... Nå skal jeg liksom være voksen vet du, det er forventninga, sant? Nå har jeg på en måte kommet... nei.

Her forteller Hilde at noe av den musikken hun hører på ikke passer seg som voksen. Identiteten hennes passer dermed ikke med alle hennes musikkvalg, og dette vil hun gjerne skjule. Hun sier at det ikke er så ille hvis folk får vite om hennes "guilty pleasures", men det passer likevel ikke med den identiteten hun ønsker å vise frem. Hun er også opptatt av at musikkbruken, eller Spotify-profilen hennes er ganske privat eller personlig, og er den

informanten som kvier seg mest for å vise frem Spotify-profilen sin i intervjusituasjonen. Når vi spør Hilde om hun mener at musikksmaken hennes sier noe om hvem hun er svarer hun:

Ja det, det er jo veldig personlig da, hva slags musikk man hører på. Det som treffer, det treffer jo i de følelsene man har der og da. Tenker jeg da. Jeg kjenner jo det for jeg deler jo Spotify-kontoen med samboeren min. Jeg liker ikke at han går inn å ser på hva slags musikk jeg hører på. Hvis du skjønner?

Hilde liker altså ikke at samboeren hennes går inn å ser hva slags musikk hun hører på. Dette viser at det er mye identitet i musikksmak, og at brukerne opplever at denne identiteten sitter i profilen deres i strømmetjenesten Spotify. Mats er også enig i at musikksmak har en sammenheng med identitet. Når vi spør han om han vil si at musikken han liker sier noe om hvem han er svarer han:

Ja. Det vil jeg nå tro. På en måte, jeg vet ikke. Det er litt vanskelig å si, men altså, kan vel, jeg vil ikke si jeg vil bli definert av musikken, men folk skjønner kanskje musikksmaken min.

Mats ønsker ikke at den musikken han liker skal definere han, men han innrømmer at folk kanskje skjønner musikksmaken hans, og at musikksmaken hans dermed passer med hans identitet. Henriette mener musikken hun hører på ikke sier noe om hvem hun er og bruker skjulte spillelister. Når vi spør Henriette om musikken hun bruker sier noe om hvem hun er svarer hun:

Nei. Kanskje, men, jeg vet ikke. Jeg bruker det ikke som en. Jeg ser ikke meg, jeg har gjerne skjulte spillelister på Spotify fordi det er for meg å høre på musikk, ikke for alle andre.

Hun er usikker på om musikken hun liker sier noe om hvem hun er, men hun ønsker ikke å bruke musikk som identitetsskaper og vil ikke at andre skal definere henne ut i fra musikken hun bruker. Hun er også den eneste informanten i dette utvalget som bruker skjulte spillelister.

Vi ser her at informantene noen ganger hører på musikk de ikke vil at andre skal vite om, at de opplever musikkbruk som ganske privat og at de ikke ønsker at musikken de bruker skal definere dem. Dette funnet viser at musikkbruken oppleves som personlig og privat, og at informantene opplever ikke ønsker å identifiseres av sin musikksmak og at heller ikke ønsker å kommunisere musikkbruken sin til omverden. Vi kan si at de har etablert en privathetsnorm når det kommer til musikkbruken via strømmetjenester. I følge Sørensen (2006) sine fire steg i domestiseringsprosessen vil det i det fjerde steget, omdannelsen, ha blitt etablert

bruksmønstre og normer som kan oppleves som ”tatt for gitt-heter”. Informantene i denne undersøkelsen har utviklet sin bruk av musikkstrømmetjenester slik at denne musikkbruken har blitt personlig og privat, og de mener dermed at deres bruk av musikk via strømmetjenestene bare er for seg selv, og at dette ikke er noe de har behov for å dele med andre i stor grad. I analysens del *4.4.1 Lytting, deling, oppdagelser og remiksing*, så vi også at informantene ikke var særlig opptatt av deling av musikkinnhold. Dette kan tenkes å ha en sammenheng med at musikkbruken er blitt mer privat. Mangset (2012) sin tredje hypotese om kulturbruk i Norge, individualiseringshypotesen, går ut på at kulturbruken har blitt mer individuell, noe som også betyr at den er blitt mindre kollektiv. Dette funnet tyder altså på at dette også skjer med musikkbruken når strømmetjenester tas i bruk.

4.5 Demokratisert musikkbruk?

Vi har nå sett hvorfor informantene bruker musikkstrømmetjenester og hvordan de tar disse i bruk. Videre vil jeg diskutere om måten musikkstrømmetjenestene brukes på og bidrar til en demokratiserende musikkbruk. Først vil jeg se på musikkstrømmetjenestenes effekt på Mangset (2012) sine fire hypoteser om kulturbruk i Norge. Hypotesene blir brukt for å prøve å forstå hvordan musikkstrømmetjenestene muligens endrer musikkbruken og for å kunne undersøke hvilken retning denne utviklingen har. Avslutningsvis vil jeg diskutere hvilke årsaker som eventuelt bidrar til en demokratisering av musikkbruk via musikkstrømmetjenester.

4.5.1 Mangsets fire hypoteser om kulturbruk i Norge

Jeg vil bruke Mangset (2012) sine fire hypoteser om kulturbruken til nordmenn som utgangspunkt for å se på hvordan bruk av strømmetjenester kan påvirke musikkbruken til informantene i dette utvalget. For det første vil ikke denne undersøkelsen være tilstrekkelig for å si noe om hvordan strømmetjenester eventuelt påvirker en homologihypotese, på grunn av at klasseskiller og sosial bakgrunn ikke er kartlagt. Vi kan dermed ikke si noe om strømmetjenestenes verken forsterker eller bidrar til å bryte ned klasseskiller ved bruk av musikkinnhold. Men denne undersøkelsen viser derimot teknologien sin plass i musikkbruken til informantene, og at strømmetjenestene sine muligheter og begrensninger er med på å endre hvordan musikk brukes og hvilket musikkinnhold som velges ut. Musikkbruken har blitt så teknologisert, noe Matthewman (2011) og Beer (2013) viser at skjer med store deler av det vestlige samfunnet og det moderne livet vi lever, slik at det ikke vil være fruktbart å studere hvordan musikksmaken formes uten å ta hensyn til teknologien. Jeg mener derfor at å studere

kulturelle preferanser og kulturbruk uten å inkludere teknologiens betydning ikke er tilstrekkelig.

Videre har denne undersøkelsen vist at strømmetjenestene bidrar til at informantene har en mer variert musikkbruk og en bredere musikksmak. Omnivorehypotesen til Mangset (2012) kan dermed også være gjeldene for bruk av strømmetjenester for musikk. Dette ser ut til å gjelde for alle våre informanter. Klassetilhørigheten til våre informanter er ikke kartlagt, men gruppen er variert, og det kan dermed sees ut som om at alle blir mer altetende av å bruke strømmetjenester for musikk.

Privathetsnormen som vi finner i denne undersøkelsen ved bruk av musikkstrømmetjenester kan i tillegg peke mot en styrking av individualiseringshypotesen. Henriette bruker blant annet skjulte spillelister for å unngå å kommunisere sin musikkbruk til omverdenen, og vi kan dermed si at den teknologiske funksjonen er med på å hjelpe Henriette til å ta friere valg. Vi ser også at musikkbruken er veldig individualisert. Musikk brukes mye alene. I tillegg til at musikkbruken personaliseres gjennom strømmetjenester, ved at alle har sine personlige profiler, vi blir ikke lenger like stor del av et fellesskap, da alle profiler er ulike. Strømmetjenester kan på den måten bidra til å forsterke den individualiserende hypotesen. Datta, Knox og Bronnenberg (2018) spekulerer i om personaliseringen av innhold kan være en av grunnene til at musikkbruken blir mer fragmentert som følge av musikkstrømmetjenester, og at dette kan være med på å bidra til mer utforskning av musikk. Kanskje fører mer personlige profiler til mindre kollektivitet? Informantene forteller at de plukker musikk her og der, og at de setter sammen egne spillelister istedenfor å høre på få artister og deres album. Dette kan vi se på informantene ved at de fleste forteller at de har en veldig variert musikksmak, noe som kan tyde på at de ikke ønsker å være en del av et bestemt fellesskap på grunn av musikkinteresse. Musikkstrømmetjenestene bidrar kanskje da til at informantene har mer frihet til å velge selv, og at de på den måten kanskje opplever mer frihet fra sine sosiale bokser?

Vi har også sett at strømmetjenestene bidrar til at informantene opplever en større frihet i sin musikkbruk. Strømmetjenestene for musikk kan på den måten bidra til å forsterke den post moderne hypotesen, som går ut på at det blir større frihet til brukerne ved at ikke kulturelt innhold blir rangert som høyere og lavere enn hverandre. Samtidig kan vi fortsatt se at informantene kaller ulik musikk for dårlig og bra, og på den måten gir mer og mindre verdi til ulike kulturuttrykk, noe som forteller oss at vi ikke kan forkaste kvalitetshierarkiet helt.

4.5.2 Musikkstrømmetjenestenes demokratiserende effekt

Grunnen til at våre informanter velge å strømme musikk og ikke velger andre alternativer er at strømmetjenestene har et stort utvalg til en rimelig pris, musikken er lett tilgjengelig og teknologien er brukervennlig til deres behov. Dette viser at de tekniske funksjonene som strømmetjenestene benytter seg av, og de mulighetene som følger med strømming av musikk er viktige for brukeren. Musikkstrømmetjenester gjør da et stort utvalg av musikk lett tilgjengelig for et stort publikum. Vi kan allerede her anta en demokratiserende effekt av de tekniske løsningene musikkstrømmetjenestene tilbyr, men la oss nærmere diskutere hvilke kvaliteter i strømmetjenestenes ensemble som kan bidra til en slik utvikling.

Informantene opplever å ha et variert musikkforbruk og at innholdet de benytter seg av har blitt bredere som følge av bruk av musikkstrømmetjenester. Dette viser også undersøkelser av blant annet musikkstrømmetjenestebrukere i USA (Datta, Knox og Bronnenberg, 2018). Informantene liker alle et variert musikkutvalg og identifiserer seg ikke med en sjanger eller artist. De opplever mindre bruk av såkalte favorittartister og plukker mer enkeltvis her og der. Denne endringen oppleves som mest positiv i vårt utvalg, da en bred og variert musikkbruk blir satt pris på av våre informanter.

Spotify oppleves som lett tilgjengelig og brukes både av de med høy, middels og lav musikkinteresse. Dette kan tyde på at strømmetjenesten Spotify er med på å demokratisere musikkbruken vår. Med dette menes at Spotify når ut til et bredt spekter av brukere og at den er med på å gjøre musikk lett tilgjengelig. Spotify er den mest brukte strømmetjenesten i Norge (IFPI Norge, 2017) og strømming av musikk er den mest brukte teknologien for konsum av musikk (IFPI Norge, 2017). Dermed er dette et musikkmedium som når ut til en stor gruppe blant befolkningen, og alle brukerne får da tilnærmet like stor tilgang på musikkinnhold, uansett musikkinteresse. Hvis vi ser nærmere på CD-bruk eller vinylbruk sitt ensemble, så vil brukerne her være ansvarlig for å skaffe seg sitt eget utvalg av innhold, og selv være ansvarlig for tilgjengeligheten. Dette krever selvsagt mer innsats fra brukerne, og det kan da tenkes at forskjellene mellom brukere med ulike grader av musikkinteresse vil ha mye større variasjon i utvalget som er tilgjengelig. Vi har jo også sett hvordan andre tjenester som nedlastning av musikk og bruk av blant annet iTunes krever mer innsats av brukerne. Musikkinteressen må da kanskje være høyere for å ta i bruk slike tjenester? På denne måten kan vi anta en viss demokratiserende effekt av strømmetjenestenes ensemble.

Musikk brukes til flere aktiviteter enn bare lytting. Spilker (2017) har vist at ulike aktiviteter som musikk brukes til er lytting, deling, utforsking og remiksing, og vi har sett at informantene i dette utvalget bruker strømmetjenester til lytting, deling og utforsking. Den mest vanlige bruken av musikk via strømmetjenester for dette utvalget er lytting og

utforskning. Vi har sett at en av informantene med høy interesse for musikk, Hanne også bruker musikk til deling, mens den ene av våre informanter med lav interesse for musikk ikke bruker musikk til utforskning. Informantene i utvalget bruker dermed musikk gjennom strømmetjenester til ganske like formål og med mye av den samme motivasjonen. I følge Kjus (2016) foregår mye av musikkutforskningen utenfor bruk av strømmetjenester, men funnene forteller oss hvorvidt dette er gjeldende både for de med høy musikkinteresse og også de med lav musikkinteresse. Musikkstrømmetjenester bidrar kanskje til mer utforskning av musikk også for de brukerne med mindre musikkinteresser, da vi har sett i dette utvalget at Lars med liten musikkinteresse og informantene med middels musikkinteresse også bruker musikkstrømmetjenester til å oppdage ny musikk. Det kan tenkes at musikkstrømmetjenestene gjør utforskningen enkel og krever liten innsats av brukerne selv, på grunn av deres tekniske funksjoner som legger opp til oppdagelser, og at det er dette som gjør at de med mindre musikkinteresse også benytter seg av denne aktiviteten. I det neste analysekapittelet skal vi videre se hvordan musikkstrømmetjenestene har en effekt på brukernes utforskning og oppdaging av musikkinnhold gjennom blant annet ”smarte” algoritmebaserte anbefalinger.

Prisen og den økonomiske modellen er også en del av strømmetjenestenes ensemble, som vi tidligere har sett bruker strømmetjenester gjerne en abonnementsløsning (SNL, 2017). Informantene i denne undersøkelsen forteller at de opplever et abonnement på Spotify som ”billig”, og prisen blir nevnt av samtlige informanter som en god grunn til å bruke Spotify. I Datta, Knox og Bronnenbergs (2018) undersøkelser av musikkstrømmetjenester i USA spekulerer de i at det nettopp er prisen og de teknologiske løsningene som gjør at bruk av strømmetjenester bidrar til mer musikkbruk og en bredere bruk av musikk for brukerne. Igjen kan dette sammenlignes med bruk av CD eller vinyl, hvor brukerne hele tiden må ta økonomiske beslutninger om deres arkiv skal utvides. Dette gjelder derimot heller ikke for fildeling og gratis nedlastning av musikk, men her er det igjen andre elementer i samlingen enn det strømmetjenestenes ensemble tilbyr.

Ved å gjøre et stort utvalg av musikkinnhold lett tilgjengelig for brukerne bidrar musikkstrømmetjenester til å demokratisere musikkbruken. Det at teknologien oppleves som brukervennlig og altså er enkel å ta i bruk gjør at det ikke kreves så mye kunnskap fra brukeren for å kunne bruke denne teknologien. Både de økonomiske og intellektuelle investeringene er dermed ikke store for brukere av strømmetjenester, sammenlignet med andre måter å konsumere musikk på. Samtidig ser vi at noen av informantene opplever at det kreves litt ekstra av brukeren for å utforske og oppdage musikk ved hjelp av

musikkstrømmetjenester, og kunnskap om musikk kan da fortsatt være et hinder som gjør at tilgangen på musikk ikke er lik for alle brukere av strømmetjenesten.

En demokratisering av musikkbruk vil også handle om innholdet som brukes, og at Bourdieu (1995) har vist oss at vår sosiale posisjon er med på å forme våre kulturelle preferanser og da hvilket kulturelt innhold som er tilgjengelig for oss. Mangset (2012) har også bekreftet at en homologihypotese basert på Bourdieu-tradisjonen ikke kan forkastes når det kommer til kulturbruk i Norge. Vi har sett at våre kulturelle preferanser og da også vår musikksmak formes av habitus, som igjen påvirkes av kulturell og økonomisk kapital. Hva slags musikk vi bruker og ikke blir formet av ulike variabler som kjønn, klassetilhørighet, inntekt også videre. Vi kan ikke si noe om den sosiale posisjonene til informantene i dette utvalget, men ut i fra deres definisjon av musikkinteresse kan vi anta visse forskjeller og variasjoner i musikkbruken. Alle informantene i dette utvalget opplever å ha en variert musikksmak og bruker innhold fra flere ulike sjangere, og de forteller da om at de bruker et bredt utvalg av musikktyper når de strømmer musikk. Forskjellene i bruk blant de med høy musikkinteresse og lav musikkinteresse er små og lite betydelig. På bakgrunn av funnene i denne analysen vil jeg anta at variasjonene i musikkbruk når det kommer til musikkinnhold som benyttes var større før musikkstrømmetjenestene ble den mest vanlige musikkkonsumeringsmetoden.

Musikkbruken oppleves å bli mer privat eller personlig av våre informanter når de bruker strømmetjenester. Dette kan tenkes å bidra til å fragmentere musikkbruken ved at musikkbruken blir mindre kollektiv. Musikkstrømmetjenestenes ensemble eller samling av elementer inneholder også en sosial funksjon. Gjennom strømmetjenesten Spotify har brukerne mulighet til å dele sin musikkbruk med andre brukere og samtidig følge andre musikkbruk, noe informantene i denne undersøkelsen ikke benyttet seg av. En av informantene skjulte til og med aktivt sin musikkbruk fordi hun opplevde denne som privat. Det kan da se ut til at den sosiale funksjonen til strømmetjenester ikke er en del av musikkbruken og kanskje er det de sosiale mediene som dekker de sosiale behovene våre istedenfor strømmetjenester? Har vi kanskje en arbeidsdeling mellom strømmetjenester og sosiale medier hvor de sosiale mediene dekker våre kollektive sosiale behov hvor kommunikasjon med omverden er sentralt, mens vi da ikke trenger dette som en del av strømmetjenestenes ensemble? Spilker (2017) viser til at forskningen på musikkbruk tidligere orienterte seg rundt delingsperspektivet, hvor fildelingstjenester fildelingsnettverk ble som Napster og Gnutella ble studert. Fokuset var gjerne på de kommunikative og instrumentelle sidene ved musikkbruken (Spilker, 2017). Mens det i nyere forskning har foregått et skifte

mot mer studier innenfor det musikalske perspektivet, hvor strømmetjenester da har blitt studert med fokus på lytting istedenfor delingsperspektivet (Spilker, 2017). Dette kan tyde på et skifte mot at også musikkbruken har blitt mer fokusert rundt lytting, og mindre fokusert på deling og sosiale nettverk. Dette bekreftes også av informantenes opplevelser og bruk av musikkstrømmetjenestene.

Oppsummering:

I dette kapitlet har musikkbruken og bruken av musikkstrømmetjenester blitt analysert. Informantene bruker strømmetjenester for musikk fordi de er lett tilgjengelig, har et stort utvalg av innhold, brukervennlig teknologiske løsninger og en god pris. Musikkstrømmetjenestene brukes hovedsakelig til musikkaktivitetene lytting og utforskning av musikk. Vi har også sett at musikkstrømmetjenestene bidrar til at brukerne velger et bredere og mer variert musikkinnhold, samtidig som de da også plukker mer fra ulike sjangere og artister. Informantene uttrykte også en tendens mot en mer privat bruk av musikk, hvor det å kommunisere sin musikkidentitet utad ikke er en viktig del av musikkbruken. Noe musikkbruk ble til og med bevisst skjult, og brukerne av musikkstrømmetjenester vil i liten grad bli identifisert av sine musikkvalg. Vi har også sett at brukerne av musikkstrømmetjenester tar i bruk ulike teknologiske funksjoner som tjenestene tilbyr når de bruker musikk, og vi skal se nærmere på hvordan disse konkret brukes og hvordan informantene opplever dette i neste kapittel. Jeg vil derfor i neste analysekapittel, som handler om en mulig automatisering av musikkbruken, fokusere på hva de tekniske funksjonene gjør med musikkbruken, og undersøke hvorvidt det er brukerne eller strømmetjenestene som sitter på kontrollen over hva slags innhold som brukes.

5. Automatisert musikkbruk

I dette kapittelet skal musikkbruken til informantene videre analyseres. Her vil fokuset være på problemstilling 2: *Hvordan benyttes og oppleves de ”smarte” algoritmebaserte funksjonene som musikkstrømmetjenestene tilbyr av brukerne?* Vi har tidligere sett at blant annet Beer (2016) mener at ulike metriske systemer som omringer oss i det moderne livet kan være en trussel for konstruksjonen av det sosiale livet. Har musikkstrømmetjenestene makt til å kontrollere brukernes musikkvalg gjennom algoritmebaserte funksjoner og automatiske anbefalingssystemer? Vi har i forrige kapittel sett at musikkstrømmetjenestene i en viss forstand kan bidra til å demokratisere musikkbruken, men enkelte kritiske røster har hevdet at utviklingen vi ser er utenfor brukernes kontroll. Bør vi da kanskje ikke snakke om musikkstrømmetjenestenes demokrati, men heller musikkstrømmetjenestenes diktatur?

Vi har tidligere sett at musikkstrømmetjenestene er med på å forme brukernes musikkbruk og at brukerne av musikkstrømmetjenestene tar i bruk ”smarte” algoritmebaserte funksjoner når de orienterer seg i Spotify-universet. Jeg vil nå mer systematisk undersøke hvordan informantene opplever bruken av slike systemer. I tillegg ønsker jeg ved hjelp av domestiseringsteori å undersøke hvordan slike funksjoner brukes av informantene, for å se etter variasjoner i bruksmetoder. Vi skal se på hvordan informantene benytter seg av og opplever de automatiske anbefalings- og avspillingsfunksjonene til strømmetjenestene.

Funksjonene jeg vil fokusere på er de fire funksjonene Åker (2017) presenterte som Spotify tilbyr sine brukere, 1 browse-funksjonen, 2 discover-funksjonen, 3 skreddersydde anbefalinger og 4 radio-funksjonen. I forrige kapittel så vi at informantene bruker disse funksjonene når de orienterer seg i utvalget av musikk. En av grunnene til at disse funksjonene er nyttige ved bruk av strømmetjenester er det store utvalget som brukerne har tilgang på. Spotify har over 30 millioner sanger i sitt arkiv (Spotify, 2017), og brukerne har dermed ikke mulighet til å ha oversikt over alt av musikkinnhold som finnes og som de kan velge fra. Forrige kapittel viste oss også at strømmetjenester bidrar til større variasjon i musikkbruk, noe som betyr at utvalget som brukes av hver informant også er stort og kanskje uoversiktlig. Jeg vil derfor starte dette analysekapittelet med å undersøke hvordan informantene opplever den store tilgangen til musikkinnhold som kommer med bruk av strømmetjenester, før jeg vil fokusere på hvordan de tar i bruk de automatiske anbefalingssystemene som strømmetjenesten Spotify tilbyr.

5.1 Opplevelse og håndtering av ubegrenset tilgang

Strømmetjenester har gjort et stort utvalg av innhold tilgjengelig for brukerne sine. Alle informantene bruker eller har brukt strømmetjenester for musikk, og har derfor opplevd å ha et stort arkiv av innhold tilgjengelig. I følge våre informanter så opplever de fleste å ha nærmest ubegrenset med tilgang på musikk ved å være bruker av en musikkstrømmetjeneste.

5.1.1 Organisering/manøvrering i Spotify-universet

Jeg vil nå undersøke hvordan informantene orienterer seg i Spotify-universet, og hvilke funksjoner de tar i bruk for å finne frem til innholdet de bruker. Informantene forteller om at de har erfaringer med alle de fire funksjonene som ble presentert ved hjelp av Åker (2017) i teorikapittelet. Informantene har altså tatt i bruk funksjonene browse, discover, skreddersydde anbefalinger og radiofunksjonen. I tillegg til disse funksjonene er egenlagde spillelister mye brukt blant informantene i denne undersøkelsen. Mye av musikkbruken via strømmetjenester orienterer seg rundt spillelister for våre informanter. Både bruk av egenlagde spillelister og bruk av strømmetjenestene sine ferdiglagde spillelister. Både informantene med høy interesse for musikk og de med lav interesse for musikk bruker forskjellige former for spillelister som utgangspunkt når de orienterer seg i musikkutvalget.

Alle informantene som har erfaring med strømmetjenesten Spotify forteller om spillelister som de selv har satt sammen. Helga som bruker musikkjenesten Playtube derimot har ikke laget noen egen spilleliste. Hun forteller at hun har en spilleliste hun ofte bruker når hun skal høre på musikk, men denne har søsteren hennes satt sammen for henne. Ellers bruker hun mest spillelistene som er satt sammen av musikkjenesten. Vi ser dermed at Helga skiller seg litt fra de andre informantene ved at hun ikke har satt sammen noen spilleliste selv.

Alle informantene uten om Helga har altså erfaring med å lage egne lister på Spotify. Mats forteller at han ofte bare ender opp med å sette på spillelisten sin:

Mer bredde vil jeg tro. Altså, du har jo sortimentet som er ditt som ingen kan se, holdt jeg på å si. Men, jeg vet ikke jeg. Det kan jo hende at du låser deg fast og, det kan jo være en mulighet. Ofte så blir man bare å høre på den spillelista som du har laga, og utforsker ikke så mye. Så det kan hende at du låser deg fast til det du allerede har også kanskje ikke utforsker like mye. Sanger jeg av og til hører ganske ofte, også går jeg ut på sånn moods og diverse topp-lister av og til, ikke så ofte, men av og til. Men ofte jeg finner meg selv med å bare sette på spillelista mi.

Mats forteller at han kan bruke flere ulike fremgangsmåter for å finne frem til musikk når han bruker strømmetjenesten Spotify. Han kan blant annet bruke Spotify sine funksjoner som hjelper han med å finne ny musikk og utforske ny musikk, men samtidig forteller han at han

som oftest bruker å sette på spillelisten som han har laget selv. Dermed ender han opp med å ikke utforske så mye ny musikk og høre mye av det samme om igjen. Henriette er også en stor forbruker av spillelister. Det samme gjelder Hanne som har mange hjemmelagde spillelister. Hilde lager også sine egne spillelister basert på tidsepoker, for eksempel ”høst 2017”.

Henriette forteller også at hun bruker spillelister laget av Spotify og nevner da listefunksjonen Discover Weekly og radiofunksjonen som baserer seg på egenlagde spillelister. Begge funksjonene er personaliserte funksjoner som baserer seg på Henriette sine tidligere valg.

Lennart forteller at han gjerne bare setter på spillelista når han skal høre på musikk, og at han da ikke har en klar tanke om hva slags innhold han egentlig skal høre på. Når vi spør han om han vet hva han skal høre på når han setter på musikk svarer han:

Nei det aner jeg stort sett aldri. Det er veldig sjeldent, men hvis jeg gjør det så søker jeg opp artistene og hører på de, eller setter på spillelista. Men veldig sjeldent jeg setter meg ned med klar tanke om hva jeg vil høre på.

Her ser vi at Lennart ikke har en klar tanke om hva slags innhold han skal bruke når han setter på musikk og han har da et litt ubevisst forhold til musikkvalgene sine. Når Henriette forteller om sin fremgangsmåte når hun skal sette på musikk, er det tydelig at hun også har et ubevisst forhold til musikken hun velger ut. Fremgangsmåten hennes er som følger ”åpne spillelista, shuffle, play, skip”, forteller Henriette. På denne måten lar Henriette Spotify velge ut innholdet hun skal bruke, samtidig som hun har satt sammen spillelisten selv, og det er dermed et samarbeid mellom Henriette og Spotify. Det at hun stadig bruker funksjonen *skip*, som gjør at hun hopper videre til neste sang Spotify foreslår viser også at hun fortsatt tar litt av kontrollen over valg av musikkinnhold selv.

Vi ser dermed at informantene benytter seg av en blanding av ”smarte” algoritmebaserte funksjoner i tillegg til å sette sammen egne spillelister. Musikkbruken overlates da delvis til teknologiske hjelpemidler som automatiserer deler av både musikkaktiviteten lytting og oppdaging på musikkstrømmetjenesten.

5.1.2 Utforsking av musikkinnhold

Opplevelsen av den store tilgangen på musikkinnhold ser ut til å føre til mer utforsking av musikk. Lars mener at musikkstrømmetjenester eller Spotify bidrar til at han utforsker mer musikk:

Definitivt at du utforsker da, og du finner liksom mer det du synes er digg å høre på. Også er det også, du lærer deg at du liker, en type musikk passer til ulike situasjoner. Desto mer musikk du får i deg, desto mer... Så jeg hører på, når jeg er på trening eller når jeg liksom skal chillen eller spille eller kode, eller forskjellig så... Det endrer seg vel med at du har mer musikk å velge mellom.

Lars forteller at han opplever å bruke mer musikk av å få i deg mer musikk. Altså at mye musikkbruk fører til enda mer musikkbruk. Hilde er også enig med Lars og kaller det store utvalget av musikk som hun har tilgjengelig via strømmetjenester for en berikelse. Hun mener det ikke er noen negative sider ved å ha et stort utvalg tilgjengelig. Hilde opplever at musikkbruken hennes er bredere nå enn før og forteller:

Hvis man får høre på, det er hvert fall sånn med meg, at får man smake masse smaker, sant? Så vil man jo like mer på et vis.

Her forteller Hilde at å høre på mye musikk fører til at hun hører på enda mer musikk. Å ha tilgang på masse musikk, hvis man bruker det, så vil man altså høre på enda mer musikk. Stor tilgang til musikkinnhold kan dermed føre til et større forbruk av musikkinnhold.

Informantene opplever dermed tilgangen til det store utvalget som utvidende for deres musikkbruk, noe som samsvarer med funnene Datta, Knox og Bronnenberg (2018) fant i sin undersøkelse fra amerikanske strømmetjenestebrukere. Vi har tidligere sett at strømmetjenestene bidrar til mer utforsking og at informantene bruker teknologien til å oppdage nytt musikkinnhold, og det at brukerne har tilgang på mye innhold gjør altså at de opplever å like mer og bruke mer innhold. Teknologien former da musikkbruken ved hjelp av mulighetene som strømmetjenesten Spotify åpner opp for, og på den måten har de også en effekt på brukernes kulturelle preferanser, siden de utvider deres kulturelle bruk.

5.1.3 Opplevelsen av Spotify som overveldende og uoversiktlig

Vi skal nå se at informantene også opplever negative sider ved det å ha tilgang på et veldig stort arkiv av innhold å velge fra gjennom musikkstrømmetjenester. I følge Mats fører den store tilgangen på musikk med seg en frihet til å velge. Mats forteller om spillelistene han bruker på Spotify:

Som jeg sier, den spillelista som jeg lager, så bare legger jeg til og legger til og legger til musikk så har jeg ikke helt kontroll over hva som er i spillelista eller hva som er i den. Men ja, det er vel... Det blir jo litt vanskelig av og til å finne tilbake igjen til musikk. Hvis du har musikk du har lagt til. Husker ikke navnet, eller så, alle sangene har samme navnet til slutt

også, ja... Men for så vidt så synes jeg det er ganske greit. En frihet til å velge det jeg har lyst på.

Mats forteller her at han opplever at det blir for mye musikk å velge mellom, og at han ikke klarer holde oversikten over biblioteket på Spotify, men at dette også skaper en frihet, en frihet til å velge. Den store tilgangen på innhold via musikkstrømmetjenester kan altså gi brukerne en frihetsfølelse, samtidig som den bringer med seg noen negative sider ved at det blir vanskeligere for brukerne å ha oversikt og kontroll. Flere av informantene i dette utvalget opplever negative konsekvenser av det store utvalget som de har tilgjengelig.

Noen av informantene opplever det store utvalget av musikk som overveldende.

Lennart er en av de som forteller om dette. På spørsmål om han synes det store utvalget gjør det vanskeligere å velge ut musikk svarer han:

Ja det vil jeg si. Det blir litt sånn overveldende mengder og sånt noe. Og man føler liksom ikke man kommer gjennom, men du får jo også tak i akkurat det du vil og da. Men når man ikke helt vet hva man vil høre på så er det jo, eller hvem man vil høre på hvert fall, så er det litt vanskelig å finne frem.

Lennart synes det kan være vanskelig å finne frem i det store utvalget av musikk. Lars deler denne opplevelsen med Lennart. Lars forteller om hvordan han opplever det å ha tilgang på så mye musikk som man får gjennom et abonnement på strømmetjenesten Spotify:

Og det er litt vanskelig da. Jeg husker i starten, fordi da liksom var det bare en søkebar, også sitter du på Spotify, og det er sykt mye musikk, men hva skal du søke på? Så i starten så var det veldig overveldende. Nå, nå kjenner jeg på at, nå er liksom ting så lett at jeg bare kan gjøre hva jeg vil egentlig. Og trenger ikke å, dem har gjort det veldig enkelt å søke opp ting, eller å få nye inntrykk da, med det der Discover weekly og forskjellige soundradios og sånn.

Her ser vi at Lars også opplever den store tilgangen som overveldende. Men Lars opplever også at de tekniske funksjonene til Spotify har gjort det lettere å finne frem, og at det derfor ikke er like overveldende lenger.

Helga forteller at hun synes det blir vanskeligere å velge musikk fordi det er et stort utvalg å velge fra. Når vi spør henne om det er vanskeligere å velge musikk fra et stort utvalg, svarer hun:

Ja det blir det jo. Det er litt som med alt annet, det er ganske sånn stor jungel da. Men sånn i spenn og på en måte, hvis det hadde vært smalt utvalg så hadde det vært veldig vanskelig å, ja.

Helga forteller at hun synes det blir vanskeligere å velge når utvalget er stort, samtidig som hun også mener at det er vanskelig å velge om utvalget er lite.

Vi kan også se at Mats opplever at det store utvalget kan være overveldende, fordi han uttrykker at han ikke får med seg nyheter like lett lenger. Når vi spør om han bruker tid på å finne ny musikk svarer han:

Ikke alltid. Men flere ganger i uka så går jeg rundt å leter inne på Spotify og ser litt rundt hva som er nytt. Får ikke med meg noe lenger, før en ny artist plutselig dukker opp også ”ja, da får jeg legge den til da.

Mats forteller at han flere ganger i uka er inne på Spotify for å lete etter hva som er nytt, men at han har vanskeligheter med å få med seg hva som er nytt, helt til det plutselig bare dukker opp. Dette viser hvor viktig Spotify sin presentasjon av nytt innhold er for at Mats skal finne det og ta det i bruk. Han opplever at nytt innhold bare dukker opp og at det er vanskelig å aktivt finne dette selv. Det er dermed opp til Spotify og sørge for at nytt innhold dukker opp slik at Mats kan ta det i bruk.

Hanne er en av informantene som ser noen negative sider ved det store utvalget som er tilgjengelig på strømmetjenestene. Når vi spør henne om noen ulemper ved det å ha så stor tilgang på musikk svarer hun:

Nei jeg vil egentlig ikke si ulemper. Det spørres egentlig hvordan du ser på det, hvis man er en sånn litt gammeldags og vil synes det er synd og at alt blir så likt nå og at nå kan hvem som helst lage musikk og, og det er. Du er ikke original lenger fordi det er sånn du har alt, alt finnes der ute nå liksom.

Hun vil ikke si at det er noen ulemper med å ha så mye musikk tilgjengelig, men reflekterer over at det fører til mindre originalt innhold. Alt finnes og hvem som helst kan lage musikk, og dette får dermed ut over kvaliteten. Men Hanne mener altså at dette er et gammeldagssyn på saken, og hun tar dermed avstand fra dette selv. Hanne er dermed positiv til det store utvalget.

5.1.4 Ekkokammer for musikk?

Colbjørnsen (2018) fant i sine undersøkelser av holdninger til automatiske anbefalinger blant musikkstrømmetjenestebrukere en ambivalens som viste at brukerne både opplevde at slike funksjoner bidro til å introdusere nytt innhold og å begrense variasjonen ved å gi brukerne mer av samme type innhold. Vi har sett at informantene i denne undersøkelsen opplever at

automatiske anbefalinger er nyttige for å oppdage nytt innhold, men vi finner også her opplevelsen av det motsatte. Mats er en av informantene som også har negative opplevelser med musikk anbefalingene på Spotify. Han forteller om hvordan han bruker funksjonen *Your daily mix* på Spotify:

Mats: Jeg vet ikke hvor de havner hen, men *Your daily mix* ja, der står det. Der er det noen lister som jeg faktisk pleier å bruke av og til. Det kan jo være, ja det varierer jo skikkelig.

Intervjuer: Hva synes du om de listene den har laga for deg der da?

Mats: Det kan fort bli litt sånn, veldig sånn ensformig.

Intervjuer: Ok.

Mats: Altså, ikke noe vondt ment, men det er bare det at jeg liker å høre på veldig mange forskjellige sjangere. Og her har dem på en måte samle sjangerne i sånne grupper som skal passe. Jeg synes det er greit med litt variasjon i det du hører på.

Her ser vi at Mats opplever at anbefalingene til Spotify bidrar til for lite bredde i musikkinnhold og at han derfor ofte velger å ikke benytte seg av disse funksjonene. Lars er enig i Mats at anbefalingene til Spotify kan bidra til at han får servert mer av det samme innholdet. På spørsmålet om hva han synes om funksjonen *Discover weekly* forteller han:

Jeg har ikke så mye erfaring med det, men fra det jeg ser så er det både ting som er direkte bare kopi av det du allerede kjenner til, også er det noe som er litt sånn utfordrende eller litt sånn føre, ja jeg vet ikke hva jeg skal si jeg, sånn føre ting som er litt nye da. Og jeg synes det er veldig bra, men jeg har ikke brukt det noe mye, i det hele tatt.

Her forteller Lars at han opplever at *discover*-funksjonen til Spotify bidrar til at han får mer musikk som er lik den musikken du kjenner til fra før. Men samtidig opplever han også at denne funksjonen bidrar til at han oppdager ny musikk som han ikke kjenner til også. Han kaller det litt utfordrende, og mener da at denne funksjonen utfordrer musikksmaken hans litt ved å tilby litt annerledes musikk enn den han kjenner til. Videre legger han også til at han ikke har brukt denne funksjonen så mye, men at han synes den er veldig bra. Dette kan tyde på et ønske om å utforske og bli utfordret i sine musikkvalg, samtidig som han gjerne ender opp med å velge det som allerede er kjent.

Dette viser at brukerne av musikkstrømmetjenester opplever noe lignende av såkalte ”ekkokammer” og ”filterbobler” når de bruker ”smarte” algoritmebaserte anbefalinger til å orientere seg på musikkstrømmetjenesten. Bekymringen for ekkokammer eller filterbobler som Zuiderveen Borgesius et al. (2016) knytter til personalisering av nyhetsmediene kan altså overføres til personaliseringen av innhold på musikkstrømmetjenester. Men som vi skal se videre i neste delkapittel har noen av informantene funnet frem til teknikker som hjelper dem

å unngå slike situasjoner, det er dermed mulig å bekjempe ekkokammer ved hjelp av en bevisst form for bruk av strømmetjenestene

5.2 Forholdet til musikkstrømmetjenestene sine anbefalinger

Strømmetjenester tilbyr ulike løsninger for sortering, kategorisering og presentasjon av det tilgjengelige innholdet. Automatiske anbefalingssystemer brukes for å hjelpe brukerne til å velge ut innhold, og disse algoritmebaserte hjelpemidlene er også en teknisk del av det å bruke strømmetjenester som skiller seg fra det å bruke andre metoder for musikkavspilling. Derfor vil jeg i dette delkapittelet se nærmere på hvordan informantene i undersøkelsen forholdet seg til de automatiske anbefalingssystemene, og ulike måter disse kan brukes på av brukerne. Alle informantene unntatt Helga har erfaringer med automatiske anbefalingssystemer. Helga er ikke bruker av Spotify, men bruker en annen strømmetjeneste for musikk, hvor listene og sorteringen av innholdet, i følge Helga, baserer seg på generell popularitet og ikke personlige bruksmønstre, slik som de automatisk anbefalingssystemene.

Generelt er informantene svært positive til de automatiske anbefalingssystemene til Spotify og finner disse nyttige. Både Henriette, Mats, Hanne, Lennart og Lars opplever de automatiske anbefalingene til Spotify som positive funksjoner. To informanter skiller seg ut som mest skeptiske, Hilde og Marie. Hilde forteller at hun helst vil velge musikkinnhold selv, mens Marie setter spørsmålsteget ved nøytraliteten og de bakenforliggende interessene som muligens styrer anbefalingene. Samtidig finner både Hilde og Marie positive sider ved bruk av slike systemer, og begge er likevel brukere av dem. Lennart og Lars er de eneste av informantene som forteller om hvordan de forsøker å ”kontrollere” anbefalingene de får opp ved hjelp av ulike metoder. Mens Hanne, Henriette og Mats opptrer som mer passive brukere av funksjonene. Alle informantene, uten om Helga som ikke bruker slike anbefalinger, opplever at slik teknologi bidrar eller er nyttige hjelpemidler til utforskning av musikk.

5.2.1 Nye oppdagelser, mer utforskning

Noen av de positive sidene ved automatiske anbefalingssystemer som blir nevnt av informantene handler om at disse funksjonene hjelper brukerne å oppdage ny musikk som de selv ikke ville valgt ut, og at det dermed bidrar til en større bredde i musikkinnholdet som brukes. Alle informantene opplever større bredde som en positiv virkning av bruk av musikkstrømmetjenester. På spørsmålet om musikkstrømmetjenester bidrar til større eller mindre bredde av musikkinnhold som brukes, svarer Marie at hun tror tjenestene bidrar til større bredde:

(Sukker) Jeg gjetter på at det er større. Hvis du sammenligner med å ha en CD med Spotify. Det er logisk at det blir større bredde. Selv da har Spotify en tendens til å.. Den hiver deg videre, når den har gått gjennom en liste så bare hiver den deg til noe som ligner og ja..

Her forteller Marie at hun tror Spotify bidrar til større bredde hvis hun sammenligner bruken med bruk av CD, og hun reflekterer videre over grunnen til dette. Marie opplever at det er de tekniske funksjonene til Spotify som bidrar til større bredde ved at det automatisk blir avspilt mer musikk. På den måten opplever Marie at musikkbruken hennes automatiseres. Hanne mener også at det er positivt når Spotify finner nye sanger og automatisk spiller av musikk for henne. På spørsmål om hun synes det er positivt med radiofunksjonen til Spotify svarer hun:

Som regel så er det jo det. Men nå ser jeg jo Spotify er jo ganske kinkig har det blitt og da. Plutselig når jeg hørte ferdig en liste, og det var så... Så begynner dem å spille noen helt andre sanger som er litt lik musikken jeg hører på. Også bare merker jeg at det her er ikke, det hører ikke til på lista her, også oppdager jeg at da har dem bare fortsatt og bare spilt av musikk som er relatert til det jeg har. Men det er jo også en måte å oppdage ny musikk på. Så det er jo, jeg er veldig takknemlig for at de har gjort det sånn.

Her ser vi at Hanne liker radiofunksjonen til Spotify og at hun mener denne bidrar til at hun oppdager ny musikk, noe hun setter stor pris på. Vi har tidligere sett at Hanne er opptatt av å utforske og oppleve ny musikk, og dette bidrar Spotify sine tekniske funksjoner til. Hanne opplever også en viss ambivalens til denne funksjonen, noe hun uttrykker ved å kalle funksjonen for "kinkig". Hun mener dette er "kinkig" fordi Spotify spiller av ny musikk uten at hun selv aktivt velger dette, og dermed opplever hun også at musikkbruken hennes blir automatisert av strømmetjenesten.

Lars forteller også at han tar i bruk anbefalingene til Spotify for å finne ny musikk og på den måten utforske nytt musikkinnhold. Når vi spør han hvordan han går frem for å velge ut musikken han bruker svarer han:

Prøver jo å eksperimentere objektivt, så jeg hører for eksempel på Kendrick Lamar da, et album jeg liker, en sang jeg liker veldig godt, så ser jeg forskjellige artister på, sound radio, også hører jeg der, så hører jeg om det er noen bra jeg liker der. En standard måte for meg å utforske nye ting. Med SoundRadio eller en av Spotify-listene som heter Discover weekly.

Her forteller Lars at han bruker den automatiske anbefalingsfunksjonen *SoundRadio* og algoritmebaserte anbefalinger ved bruk av listen *Discover weekly* for å utforske musikk på strømmetjenesten Spotify. Dette viser oss at automatiske anbefalingssystemer og automatiske

avspillingssystemer blir tatt i bruk av Spotify-brukere og at disse bidrar til utforskning av musikkinnhold. Lars velger altså aktivt å la Spotify delvis automatisere hans utforskning av ny musikk, og ser på dette som et nyttig hjelpemiddel. Her forteller han om at han bruker radio-funksjonen som Åker (2017) listet opp.

5.2.2 De aktive brukerne

I dette utvalget var det to av informantene, Lars og Lennart, som aktivt har prøvd å påvirke eller kontrollere de algoritmebaserte avspillingene til Spotify. Lars forteller at han bevisst prøver å påvirke de automatiske avspillingene til Spotify ved hjelp av valgene han tar når han bruker tjenesten. På spørsmålet om hvordan han velger ut og finner musikken han bruker svarer Lars:

Prøver jo å eksperimentere objektivt, så jeg hører for eksempel på Kendrick Lamar da, et album jeg liker, en sang jeg liker veldig godt, så ser jeg forskjellige artister på, sound radio, også hører jeg der, så hører jeg om det er noen bra jeg liker der. En standard måte for meg å utforske nye ting. Med SoundRadio eller en av Spotify-listene som heter Discover weekly. Hvis du passer på å faktisk høre på litt forskjellige, høre på ting du liker da så, får du gode resultater. Jeg gjør jo ikke det ofte da, men det er måten jeg går fram på hvis jeg skal finne ny musikk.

Her forteller Lars at hvis han passer på å høre på litt forskjellig musikk, så får du gode resultater på disse funksjonene. Ved å være bevisst på hva slags valgt du foretar deg ved avspilling av musikk på Spotify, så opplever Lars altså at han kan påvirke algoritmene og dermed hva slags innhold disse velger ut for han. Lennart har ikke en egen bruker på Spotify lenger, men han forteller også at han aktivt har påvirket strømmetjenesten til å automatisk spille av musikk han ønsker. Lennart forteller at ved å gi den musikken han liker godt høyere score så vil dette legges inn i algoritmen og lagres på hans personlige bruker, slik at Spotify sine automatiske avspillings- og anbefalingsfunksjoner skal passe hans ønsker bedre. På disse måtene har Lars og Lennart aktivt og bevisst påvirket innholdet som Spotify velger ut til dem.

5.2.3 De passive brukerne

Hanne, Henriette og Mats bruker de automatiske anbefalingssystemene og avspillingsfunksjonene til Spotify på lignende måter. Alle bruker disse funksjonene innimellom når de skal høre på musikk, samtidig som de innrømmer at de ikke helt er bevisst på hvordan de bruker dette og at de kan oppleve at dette bare er noe som automatisk skjer når de hører på musikk. Spotify tar på en måte over kontrollen av bruken deres. Dette ser vi blant annet når Mats forteller om hva han synes om anbefalingsfunksjonene til Spotify:

Jeg synes det er en bra ting at dem, ja altså, nyskaper seg selv kan du si. Prøver å gjøre det mer spennende, og mer brukervennlig og prøver å gjøre musikken mer, lettere tilgjengelig for deg. Det er jo veldig givende. I den forstand at, ja, du får hørt litt, du får utforska litt. Men av og til så kommer jo endringene uten at jeg tenker over det. Jeg bruker det, også tenker jeg ikke over at ”nå er det noe nytt her”. Eller sånn blar litt her og går inn der...

Mats forteller her at han bruker anbefalingsfunksjonene til Spotify og at de bidrar til at han oppdager ny musikk, samtidig som at han ikke alltid tenker over hvordan han faktisk bruker disse funksjonene. Henriette og Hanne opplever også at Spotify spiller av musikk automatisk uten at de alltid tenker over det. Hanne sier hun er takknemlig for disse funksjonene siden de hjelper henne å oppdage ny musikk, mens Henriette forteller at hun gjerne setter på listen som Spotify lager, *Discover Weekly*, og at hun da lar den spille og glemmer hva som egentlig står på. Jeg vil dermed kategorisere denne bruken av automatiske anbefalings- og avspillingsfunksjoner som passiv, på grunn av at informantene lar teknologien få styringen over hvilket innhold som brukes.

5.2.4 Skeptikerne

Informantene Hilde og Marie er på hver sin måte skeptisk til de automatiske avspillingsfunksjonene til Spotify. Hilde mener at de automatiske avspillingsfunksjonene til Spotify er ”pyton”. Hun opplever det som negativt når disse funksjonene automatisk spiller av en sang for henne, og forteller at hun gjerne vil velge ut musikken hun skal bruke selv. Marie er bevisst på at algoritmene til Spotify ikke er nøytrale og setter spørsmålsteget ved interessene som kanskje bidrar til å fremme noe musikkinnhold og ikke annet. Marie forklarer hva hun synes om Spotify sine anbefalinger av musikkinnhold:

Jeg vil jo si at oftest at etter det de har selv da. De har jo alt jeg har giddi å lete opp som ikke nødvendigvis 100% matcher min musikksmak. Men jeg har ikke bruk halvannen time på å finne de jeg virkelig genuint ville elsket å høre på. Fordi jeg ikke har gjort det, har ikke de nok data å gå ut fra. Jeg tror de har en all right algoritme egentlig. Selvfølgelig, man kan alltid diskutere hvem fremmer de? Hvem kan betale for å fremme seg? Såne ting.

Her forteller Marie at hun er bevisst på hvordan Spotify sine automatiske avspillingsfunksjoner baserer seg på hennes tidligere bruk, og at grunnen til at disse ikke alltid ikke er treffende for henne er hennes egen feil fordi hun ikke har gitt nok informasjon som Spotify kan analysere.

Selv om både Hilde og Marie er skeptiske til automatiske anbefalingssystemer så er de fortsatt brukere av disse funksjonene, og enig med de andre informantene når det kommer til opplevelsen av at disse funksjonen bidrar og hjelper til utforskning av ny musikk. Jeg vil

derfor kategorisere disse informantene som skeptiske brukere av automatiske anbefalingssystemer.

5.3 Delvis automatisering av musikkbruken

Vi har altså sett at brukerne av musikkstrømmetjenester tar i bruk ”smarte” algoritmebaserte anbefalingsfunksjoner og at de både har positive og negative opplevelser med bruk av slike. Informantene har også vist oss hvordan de tar i bruk slike funksjoner på ulike måter og at noen brukere er mer aktive enn andre i deres bruk av strømmetjenestenes ulike funksjoner. Videre vil jeg diskutere hvordan musikkbruken til informantene automatiseres som følge av slike bruksmønstre.

5.3.1 Automatisering av utvelgelsesprosessen

For å orientere seg i det store utvalget av musikkinnhold er bruk av spillelister en teknikk informantene tar i bruk for å organisere og orientere seg i databasen. Noen spillelister lager de selv, andre lager tjenesten automatisk, og alle funksjonene som Åker (2017) presenterer blir brukt når informantene lytter og oppdager musikk. Dette var 1 browse-funksjonen, 2 discover-funksjonen, 3 automatiske anbefalinger og 4 radio-funksjonen. Når disse funksjonene tas i bruk automatiseres musikkbruken i ulike grader. Informantene forteller om at det store utvalget kan føre til at de føler at det er uoversiktlig og overveldende, men at tjenesten sine muligheter for kategorisering og organisering hjelper dem å oppleve en viss kontroll. Når brukerne tar i bruk disse hjelpemidlene skjer dette gjerne som et samarbeid mellom tjenesten og brukeren, da vi har sett at våre informanter selv bidrar og aktivt velger hvordan funksjonene brukes og hvor og når de ønsker å bruke disse. Samtidig kan disse funksjonen også føre til en sveket opplevelse av kontroll, da noen av funksjonen er designet til å automatisk ta over styringen uten at brukeren aktivt tar noen valg. For stor grad av automatisering kan kanskje oppleves negativt av brukerne?

Informantene har altså både positive og negative opplevelser med den store tilgangen de får på musikkinnhold gjennom strømmetjenester. Det store utvalget fører til mer utforsking av musikk og et bredere forbruk, samtidig som det oppleves som en litt overveldende jungel hvor det er vanskelig å velge ut innhold. De tekniske funksjonene til Spotify bidrar til å gjøre utvelgelsesprosessen enklere, og vi kan dermed si at flere av informantene setter pris på en automatisering av utvelgelsesprosessen. Eller hvert fall en delvis automatisering ved at tjenesten hjelper til med å finne å velge ut innhold.

Musikkstrømmetjenester blir også målt etter hvor god den er til å kategorisere innhold (Morris og Powers, 2015), samtidig som kvaliteten på innholdet som presenteres gjerne rangeres av relevans for brukerne (Colbjørnsen, 2018). Åker (2017) sin beskrivelse av Spotify viste oss også hvordan strømmetjenesten har funksjoner som ”browse” og ”discover” som skal hjelpe brukerne å finne musikk. Strømmetjenesten sin ”program of action” (Beer, 2013), eller den foretrukne bruken som disse funksjonene er designet for er da lytting og utforsking av musikk. De tekniske hjelpemidlene skal hjelpe brukerne å finne musikk, og målet til teknologien er å finne de sangene som er mest relevante for brukerne, og som da passer til brukernes kulturelle preferanser. Spotify sin teknologiske løsning legger da opp til å automatisere deler av musikkbruken, noe informantene viser at de bruker og setter pris på, blant annet på grunn av det store utvalget som kan gjøre musikkbruken overveldende og uoversiktlig. De automatiserte hjelpemidlene strømmetjenesten tilbyr samarbeider med brukerne slik at de kan få innhold som passer dem.

5.3.2 Domestisering av musikkstrømmetjenestene

Domestiseringsteorien viser til hvordan brukerne av ny teknologi forhandler med de tekniske mulighetene og begrensningene som følger med ny teknologi når den tas i bruk. Sørensen (2006) forklarer prosessen som foregår når ny teknologi tas i bruk, anskaffelsen til at teknologien har fått en naturlig plass i hjemmet og hverdagslivet. Denne prosessen har fire steg, tilegnelse, objektivisering, innlemmelse og omdannelse (Sørensen, 2006). Informantene i denne undersøkelsen har alle erfaringer med strømmetjenester, og alle uten om Helga har vært brukere av Spotify i mange år. Domestiseringsprosessen av Spotify har dermed startet for lenge siden får våre informanter, og vi de har da vært gjennom alle fire stegene i prosessen. Dette er en dynamisk prosess, og en prosess som ikke bare er personlig, men også en del av et samarbeid mellom alle brukerne og hele strømmetjenestenes ensemble. Samarbeidet mellom de ulike brukerne blir ekstra relevant når teknologien benytter seg av såkalte stordata, som da samler inn brukerinformasjon fra alle unike brukere slik at teknologien blir formet av alle andres bruk samtidig som den blir unik for hver bruker. Helberger, Karppinen og D’Acunto (2016) viser også til at sorteringen og kategoriseringen av innhold som strømmetjenestene tilbyr er basert på informasjon om bruksmønstre fra alle de ulike brukerne. Dette understreker hvordan andres bruk også er relevant for vår bruk. I denne undersøkelsen ser vi at denne prosessen ender med forskjellige resultater for de ulike brukere, ved at noen av brukerne aktivt former de anbefalingene strømmetjenesten kommer med, mens andre bruker disse funksjonene mer passivt.

Går vi gjennom de ulike stegene i domestiseringsprosessen ser vi at vi finner variasjoner allerede fra første steg. Alle informantene har valgt å ta i bruk strømmetjenester for musikk. Helga er den som skiller seg ut ved å ikke velge Spotify, mens Lennart skiller seg ut ved å gå til det steget å slutte nesten helt med bruk av Spotify. Dette er altså en del av tilegnelsessteget. Ser vi på hvorfor informantene har valgt å ta i bruk denne teknologien for musikkbruk blir variasjonene mindre, og her var det tilgjengelighet, stort utvalg, brukervennlig teknologi og pris som var viktige elementer for at informantene tok i bruk og fortsatt bruker musikkstrømmetjenester. Objektiviseringssteget har ikke fått så stor oppmerksomhet i denne analysen, men vi ser at musikkstrømmetjenester er en viktig og sentral del av musikkbruken til alle informantene og på den måten ser vi at musikkstrømmetjenestene har fått en viktig rolle i brukernes musikkopplevelse. Andre musikkkonsumeringsmetoder blir plassert som annenrangs musikkbruk ved at informantene blant annet forteller at bruk av vinyl handler mer om kunst, og at det å bruke CD bare gjøres i bilen på grunn av mangel på tilgang til strømmetjenester. I innlemmelsessteget skapes bruksmønstre og teknologien eller gjenstanden blir en integrert del av brukerens hverdagslige rutiner. I dette steget ser vi at informantene forteller om mye av den samme bruken, at de tar i bruk blant annet algoritmebaserte funksjoner og automatiske anbefalinger når de skal bruke musikkinnhold, men at måten de forholder seg til disse på ikke er lik for alle informantene. Vi kan dermed si at informantene domestiserer musikkstrømmetjenestene på ulike måter og da danner ulike bruksmønstre. Dette fører også til variasjon i domestiseringsprosessen fjerde steg, omdannelsen. Dette ser vi blant annet i hvordan de ulike brukertypene av algoritmebaserte funksjoner ble identifisert, hvor de ulike brukertypene ga disse funksjonene ulik plass i sin musikkbruk, samtidig som de også hadde ulike holdninger knyttet til funksjonene.

Med disse hjelpemidlene som musikkstrømmetjenesten Spotify tilbyr opplever informantene i dette utvalget at dette bidrar til mer utforsking og oppdagelser av nye inntrykk og annerledes innhold. Samtidig opplever også noen av informantene såkalte ekkokammer eller filterbobler, men mener selv at disse kan unngås ved å domestisere teknologien slik at den bidrar til variasjon istedenfor bare mer av det samme innholdet. Informantene er altså delvis bevisst på hvordan algoritmene fungerer og hvordan deres valg av innhold påvirker de automatiske anbefalingene kommer med.

Brukerne av musikkstrømmetjenester innehar ulike holdninger og strategier i møte med automatiske anbefalinger og avspillingsfunksjoner, noe som viser at Spotify og andre musikkstrømmetjenester ikke kan styre og kontrollere musikkbruken til sine abonnenter. I

denne undersøkelsen definerte jeg tre ulike brukertyper basert på deres holdning og opplevelse av de automatiske funksjonene til strømmetjenester. Dette var ”den aktive brukeren”, ”den passive brukeren”, og ”skeptikeren”. Den aktive brukeren tok bevisste valg for å prøve å kontrollere de automatiske anbefalingene og avspillingene som tjenesten foretok og opplevde selv at deres bruk førte til endringer av teknologien. Den passive brukeren satt pris på disse funksjonene og opplevde at de gjorde musikkbruken enklere og mer variert, uten at de tenkte noe særlig mer over det. Mens skeptikerne også brukte disse funksjonene, men opplevde at de førte til mindre kontroll over egen musikkbruk. Musikkstrømmetjenestene og deres automatiserende funksjoner kan altså ikke uten videre styre og kontrollere musikkbruken til brukerne. Dette betyr også at teknologiens design og strømmetjenestenes foretrukne bruksmåter eller ”program of action” ikke nødvendigvis er lik de bruksmåtene brukerne ender opp med.

5.3.3 Styrt musikkbruk?

Ved å fokusere på strømmetjenestenes ensemble, og behandle strømmetjenestene som en egen aktør hvor de tekniske funksjonene som brukerne tar i bruk når musikk konsumeres får en sentral rolle, ser vi at teknologien har en handlekraft. Strømmetjenestene er med på å forme musikkbruken. Ved bruk av musikk via strømmetjenester forhandler informantene hele tiden med de tekniske mulighetene og begrensningene som strømmetjenesten tilbyr, og hvordan musikken brukes er dermed et resultat av et samarbeid mellom brukerne og strømmetjenesten, samt alle de ulike elementene som er en del av denne bruken.

Mathewmann (2011) og Beer (2013) viste oss tidligere hvordan store deler av det moderne livet digitaliseres og automatiseres, og her ser vi også hvordan musikkbruken automatiseres. Informantene i denne undersøkelsen forteller om at de lar strømmetjenestene automatisere deler av deres musikkbruk, at de finner de tekniske hjelpemidlene som er med på å automatisere bruken som nyttige. Hvis deler av musikkbruken automatiseres ved bruk av strømmetjenester, hvem har da styringen? Både Beer (2017) og Kitchin (2017) understreker at algoritmer ikke er nøytrale. Kitchin (2017) forklarer at når algoritmer utformes er de en del av en prosess med ekspertise, valg, beslutninger, dømmekraft og begrensninger. Målet er gjerne å skape verdi og kapital gjennom å påvirke handling (Kitchin, 2017:18). Blir brukerne da slaver av en kommersiell aktør ved å automatisere sin musikkbruk? Tidal-skandalen har vist oss hvordan musikkstrømmetjenester har mulighet til favorisere og fremme noen artister og musikkinnhold fremfor andre ved å manipulere teknologien (Dagens Næringsliv, 2018). Om kommersielle aktører innehar kontroll over kulturbruken i samfunnet kan vi ikke lenger

snakke om en demokratisering av kulturbruken som følge av strømmetjenester og deres ensemble. Beer (2016) mener at det moderne livet er gjennomsyret av metriske systemer som overtar sentrale deler av konstruksjonen av det sosiale livet. En automatisering av musikkbruken vil da bare være enda en del av det moderne livet hvor brukerne har blitt fratatt sin frihet og kontroll av tekniske systemer. Men som vi tidligere har sett overlater ikke brukerne av musikkstrømmetjenester alle sine beslutninger til de automatiske systemene og algoritmebaserte funksjonene.

Ved hjelp av domestiseringsteknologi har vi sett at brukerne har ulike strategier og holdninger som gjør at de kontrollerer teknologien på ulike måter. Hjelpemidlene informantene tar i bruk når de skal konsumere musikk via strømmetjenesten Spotify brukes på forskjellige måter av våre informanter, og funksjonene har da ulik plass og gir ulike resultater for våre brukere. Vi har sett at noen av informantene i dette utvalget gir mer og noen gir mindre av kontrollen over til strømmetjenesten når det kommer til valg av musikkinnhold. Skeptikerne og spesielt Hilde ønsker selv å velge ut hvilken musikk hun brukte, og viste da at hun hadde et behov for å ha kontroll over musikkbruken sin, og dermed lot hun ikke de automatiske funksjonene til Spotify ta over styringen. Mens andre informanter var mindre skeptiske og så på disse funksjonene som positive hjelpemidler for å utvide sin musikksmak og enkelt finne nye inntrykk gjennom musikk, som de opplever at de ikke ville funnet om de selv skulle hatt full kontroll over avspillingen. Det er dermed ulike måter å domestisere teknologien på, hvor skeptikeren sin musikkbruk er automatisert i mye mindre grad enn den passive brukeren sin musikkbruk.

Musikkstrømmetjenestebrukernes domestisering av strømmetjenestene viser oss at Beer (2016) sin frykt for at de metriske systemene skal ta over konstruksjonen av det moderne livet ikke er reel for musikkbruken. Vi har sett at informantene overlater deler av deres musikkbruk til algoritmebaserte anbefalinger og automatiske avspillingsfunksjoner, men at de fortsatt innehar stor kontroll over sin egen musikkbruk og bruker disse systemene mer eller mindre bevisst. Beer (2016) sitt syn på teknologiens makt gir lite rom for at vi har frihet som brukere. Gjennom bevisst og aktiv bruk av algoritmebaserte funksjoner kan brukernes behov stå i fokus og til og med brukes til deres fordel. Matthewman (2011) forteller om hvordan vi tar i bruk ny teknologi for å gjøre livet lettere, og ved hjelp av ”smarte” algoritmebaserte funksjoner blir musikkbruken vår, både lyttingen og utforskingen enklere for brukerne. Mye av dagens fokus på algoritmer handler om hvordan disse ikke er nøytrale, at de ”svarte boksene” må åpnes, og hvordan de tar beslutninger for oss (Beer, 2017, Kitchin, 2017, Wilson, 2017). Med dette fokuset glemmes gjerne brukernes makt til å kontrollere og forme

teknologien. Denne undersøkelsen viser oss at brukerne av musikkstrømmetjenester både har positive og negative opplevelser og holdninger til de ”smarte” algoritmebaserte funksjonene som musikkstrømmetjenestene tilbyr, men alle tok likevel funksjonene i bruk og fant dem nyttige for sin musikkbruk.

Oppsummering:

I dette kapittelet har vi sett at informantene tar i bruk flere algoritmebaserte funksjoner ved bruk av musikkstrømmetjenester, som bidrar til å automatisere deres musikkbruk. Informantene bruker alle funksjonene Åker (2017) presenterte, browse, discover, skreddersydde anbefalinger og radiofunksjonen. De opplever slike funksjoner som nyttige for å navigere sin musikkbruk i det store utvalget som er tilgjengelig. Algoritmebaserte anbefalinger hjelper også informantene med å oppdage nytt musikkinnhold. Informantenes musikkbruk orienterer seg også mye rundt egenlagde spillelister, noe som gjør musikkbruken mindre automatisert. I tillegg domestiserer brukerne de automatiske funksjonene på ulike måter, og her lokaliserte jeg tre brukertyper, den passive brukeren, den aktive brukeren og skeptikeren. Dette viser oss at brukeren har en viss frihet og kontroll over sin musikkbruk også ved bruk av automatiske hjelpemidler.

6 Konklusjon

I dette kapittelet vil jeg først gi en kort oppsummering av prosjektet for å svare på oppgavens problemstillinger. Hovedproblemstillingen er *Hvordan bidrar musikkstrømmetjenester til å endre musikkopplevelsen til unge voksne?*. Deretter vil jeg presentere oppgavens to hovedfunn sammen med en kort diskusjon av hva disse funnene har å si for kulturbruken og kulturkonsumet i samfunnet og det digitale livet vi lever. Til slutt følger noen tanker om veien videre.

6.1 Oppsummering

I dette prosjektet har jeg undersøkt hvordan musikkstrømmetjenester bidrar til å endre musikkopplevelsen til brukerne. Jeg vil nå oppsummere de viktigste funnene fra analysekapittelet, for å svare på oppgavens problemstillinger. Oppgavens analyse var todelt, hvor jeg i det første kapittelet fokuserte på hvordan musikkstrømmetjenestene brukes, hvordan de oppleves sammenlignet med andre musikkmedier og hvordan brukerne orienterer seg på tjenestene. Først fant jeg ut at musikkstrømmetjenester brukes hovedsakelig til lytting og oppdaging av musikk, og at brukere med ulike grader av musikkinteresse bruker strømmetjenester til disse formålene. Når brukerne sammenligner musikkopplevelsen og bruken av strømmetjenester med andre musikkmedier blir det tydelig hvor viktig teknologien som tas i bruk er, og hvordan den er med på å forme brukernes opplevelser. Brukerne av musikkstrømming opplever at de har en mer variert musikkbruk hvor de tar i bruk flere ulike typer innhold, brukerne identifiserer seg gjerne ikke med en sjanger eller noen få artister, men plukker innhold fra mange ulike plasser og hører gjerne på enkeltsanger fra mange ulike band og artister, istedenfor masse av få artister. I det første analysekapittelet lokaliserte jeg også en privathetsnorm, som kan tyde på at utviklingen går mot mer privat og personlig bruk av musikk.

Brukerne av musikkstrømmetjenester tar i bruk flere ulike funksjoner som delvis automatiserer musikkbruken og utvelgelsesprosessen. De fire funksjonene Åker (2017) presenterer, browse, discover, skreddersydde anbefalinger og radiofunksjonen blir alle tatt i bruk i dette utvalget, samtidig som musikkbruken også preges av egenlagde spillelister. Funksjonene blir tatt i bruk på ulike måter, og brukere er selv med på å forme teknologien slik at den passer deres behov. Disse funksjonene bidrar til mer variasjon og nye oppdagelser, samtidig som noen av brukerne også opplever det motsatte, at de automatiske anbefalingene bidrar til å snevre innholdet som brukes ved å bare tilby mer av det samme. De

automatiserende verktøyene kan også bidra til at brukerne opplever mindre kontroll over musikkbruken sin. Men den positive effekten av disse funksjonene ser ut til å overgå de negative.

6.2 Oppgavens hovedfunn

Gjennom oppgavens analyse har vi altså sett hvordan musikkstrømmetjenestene bidrar til å endre musikkbruken til unge voksne. For å konkludere vil jeg trekke frem to hovedfunn som jeg mener er de viktigste bidragene fra denne undersøkelsen:

Hovedfunn 1: Musikkbruken endres som følge av musikkstrømmetjenestenes ensemble og alle de ulike mulighetene og begrensningene de samlede elementene tilbyr brukerne. Endringen i musikkbruken kan ikke forstås uten hjelp av det teknologisosiologiske perspektivet som bidrar til å behandle strømmetjenestene som en egen aktør og gi handlekraft til hele nettverket av elementer som er blitt en del av kulturkonsumeringen. Tidligere studier innenfor kultursosiologien hvor fokuset er på hvordan ulike sosiale posisjoner påvirker kulturbruken er derfor ikke tilstrekkelig for å studere utviklingen innenfor kulturbruk i det moderne samfunnet.

Hovedfunn 2: Deler av musikkbruken via musikkstrømmetjenester automatiseres. Men dette betyr ikke at brukerne av musikkstrømmetjenester mister all kontroll og styring over sin musikkbruk. Brukerne av musikkstrømmetjenestene har ulike bruksmønstre og strategier i møte med de automatiserende funksjonene som strømmetjenestene tilbyr, slik at automatiseringen av musikkbruken foregår i ulike grader for brukerne og tilpasses brukernes behov og ønsker. Brukerne har da makt og mulighet til å styre sin musikkbruk gjennom en domestisering av musikkstrømmetjenestene.

Informantenes opplevelser med bruk av strømmetjenester viser oss hvorfor det er så viktig at forskning på musikkbruk må inkludere teknologien som brukes som en aktør med handlekraft. Mulighetene og begrensningene teknologien tilbyr er med på å forme kulturbruken vår, og dette er veldig tydelig i musikkbrukeres møte med strømmetjenester. Teknologisynet som aktør-nettverksteori tilbyr viser til at all teknologi inneholder en viss handlekraft (Skjølsvold, 2015). Om musikkbrukere kun har tilgang på en CD-spiller i bilen, istedenfor en strømmetjeneste og ubegrenset nettilgang, vil bruken av musikk endre seg på grunn av de muligheten og begrensningene som teknologien setter. Musikkstrømmetjenesten

Spotify tilbyr over 50 millioner sanger å velge fra, i tillegg har Spotify flere ulike funksjoner som er designet for å hjelpe brukerne til å utforske musikkinnhold (Åker, 2017). Spotify bidrar dermed til at musikkstrømmetjenestebrukerne konsumerer et annet mer variert musikkinnhold enn om de kun har tilgang på en CD-spiller i bilen og bensinstasjonene sitt utvalg av sanger. Musikkbruken blir da mer variert, og informantene mener at de bruker musikk fra mange ulike sjangere og definerer ikke musikksmaken sin ut i fra noen få artister.

På grunn av at brukerne automatiserer deler av musikkbruken, kan vi ikke si at valg av kulturelt innhold, og da kulturelle preferanser blir formet av vår sosiale posisjon alene. Brukerne av musikkstrømmetjenester samarbeider med de teknologiske mulighetene og begrensningene som er tilgjengelig. Vi har i denne undersøkelsen sett at strømming av musikk er den mest vanlige metoden for musikkbruk og at brukerne av slike tjenester både former teknologien og lar teknologien bidra til å forme deres bruk. Våre kulturelle preferanser formes og reproduseres gjennom det sosiale feltet vi er en del av, men teknologien vi tar i bruk er også en del av denne prosessen.

Beer (2013) forteller at all form for teknologibruk er et møte mellom menneske og maskin. Musikkbruk via strømmetjenester er et samarbeid mellom menneske og teknologi. Når vi bruker musikk er dette kulturbruk hvor vi tar i bruk de kulturelle preferansene og vår kulturelle smak. Bourdieu (1995) har vist oss hvordan denne smaken formes og reproduseres i det sosiale feltet vi tilhører. Vi har også sett at informantene delvis automatiserer musikkbruken sin ved hjelp av de tekniske funksjonene som strømmetjenesten tilbyr. Når utvelgelsesprosessen blir delvis automatisert, vil ikke vår habitus, klassetilhørighet og posisjon i det sosiale feltet alene bestemme hva slags kulturelt innhold vi bruker. Kanskje har teknologiutviklingen nådd vår habitus og våre kulturelle preferanser blir digitalisert gjennom vår musikkbruk via strømmetjenestene?

Mathewan (2011) forteller om hvordan vi tar i bruk ny teknologi for å gjøre livet lettere. Automatiseringen av utvelgelsesprosessen gjør musikkbruken enklere for brukerne, aktiviteten krever mindre innsats. Musikkstrømmetjenesten Spotify har investert mye i sine sorterings- og kategoriseringsverktøy, og vi har sett at informantene er opptatt av at teknologien skal gjøre bruken av musikk og spesielt oppdagelsene av ny musikk enklere. Andre musikkmedier blir nå gjerne omtalt som ”tungvint” og lite ”handy”. Brukerne vil altså ha verktøy som delvis automatiserer musikkbruken. Samtidig ser vi også en liten skepsis mot disse verktøyene, som tyder på at brukerne er redd for å miste for mye kontroll over sin musikkbruk.

En annen negativ side ved bruk av automatiske anbefalingsverktøy kommer av at disse baserer seg på å finne lignende innhold, noe som kan være med på å gjøre musikkbruken snevrere, og føre til såkalte filterbobler. Vi har ett at denne opplevelsen finnes også i dette utvalget. Colbjørnsen (2018) fant også denne tendensen i sin undersøkelse, og viser til at automatiske anbefalinger både bidrar til større variasjon i musikkbruk, samtidig som det også oppleves at de gir mer av det samme innholdet.

Vi ser også i denne undersøkelsen at de aktive brukerne har utviklet teknikker for bruk som gjør at de unngår slike filterbobler, og de opplever dermed at de kan domestisere teknologien til å gi dem det de ønsker og på den måten passe deres behov. Det kan dermed se ut til at faren for ekkokammer er størst hos de passive brukerne, og at det da er viktig med bevissthet rundt den teknologien vi bruker for at den skal fungere mest mulig til brukernes fordel. De aktive brukerne hadde heller ikke den skepsisen som tyder på at de er redd for å miste kontroll over teknologien.

Beer (2017), Kitchin (2017) og Wilson (2017) viser oss hvordan algoritmer er rundt oss over alt i samfunnet, ikke bare ved musikk- og kulturbruk. Frykten er at brukerne skal miste kontroll og at viktige beslutninger automatiseres og blir tatt av maskiner uten at vi brukerne er bevisst på hvordan dette faktisk foregår. Samtidig er det viktig å understreke at disse algoritmene som strømmetjenestene tar i bruk ikke har en slik makt over brukerne at de styrer hele kulturbruken til sitt publikum. Musikkbruk skjer også uten om strømmetjenester, i tillegg til at brukerne har ulike holdninger, domestiseringsstrategier og interesser som styrer deres kulturbruk.

6.3 Videre forskning

I denne undersøkelsen ble ikke informantenes sosiale posisjon kartlagt, og det ville derfor vært nyttig å inkludere dette i videre studier av kulturbruk via strømmetjenester. Ved å inkludere klassesilhørighet og sosial bakgrunn kan vi studere forskjeller i musikkbruk med strømmetjenestene som en aktør. Dermed kan vi se om samlingen av elementer som utgjør strømmetjenestene bidrar til å opprettholde en homologihypotese eller bryte ned slike forskjeller. I følge Colbjørnsen (2018) er det de ”smarte” algoritmebaserte funksjonene som vinner terreng ved bruk av anbefalinger av kulturelt innhold, og disse funksjonene bør derfor videre studeres i sammenheng med vår kulturbruk. Mer åpenhet rundt hvordan disse algoritmebaserte anbefalingene styres av de kommersielle aktørene ville også være fruktbart for forskningsfeltet. Men først og fremst tror jeg det er enda viktigere å studere hvordan

mennesker faktisk bruker disse teknologiene. Bevisste brukere kan kontrollere teknologien de møter i hverdagen.

Privathetsnormen knyttet til musikkbruk, som ser ut til å ha oppstått som følge av bruk av musikkstrømmetjenester, vil være interessant for videre forskning. En mer utdypende analyse av hvordan musikkbruken ser ut til å flytte fokus fra kollektive, kommunikative og sosiale funksjoner til mer personalisert og privat bruk kan være nyttig for å følge utviklingen av nye bruksmønstre.

7. Litteratur

Beer, David (2013): Kap 2: "Objects and infrastructures". I *Popular culture and new media: the politics of circulation*. Basingstoke: Pallgrave Macmillan.

Beer, David (2016): *Metric Power*. Pallgrave Macmillan.

Beer, David (2017): *The social power of algorithms*. I *Information, Communication & Society*, 20:1, 1-13. DOI: 10.1080/1369118X.2016.1216147.

Bourdieu, Pierre (1995): *Distinksjonen, en sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax Forlag.

Colbjørnsen, Terje (2018): Kap 17: "Algoritmenes ansikt: Brukeropplevelser av kvalitet og relevans i algoritmiske anbefalinger på kulturfelt". I Øyvind Prytz & Jan Fredrik Hovden (red.), *Kvalitetsforhandlinger*. Fagbokforlaget.

Dagens Næringsliv (2018): *Strømmekuppet*. Skrevet av Kjetil Sæter og Markus Tobiassen, publisert 11.05. Hentet 22.05.2018 fra <https://www.dn.no/magasinet/2018/05/11/1637/Dokumentar/strommekuppet>

Datta, Hannes, George Knox, Bart J. Bronnenberg (2018): *Changing their tune: how consumers' adoption of online streaming affects music consumption and discovery*. I *Marketing Science*, 37:1, 5-21.

Hagen, Anja Nylund (2015): *Using music streaming services: practices, experiences and the lifeworld of musiking*.

Helberger, Natali, Kari Karppinen og Lucia D'Acunto (2016): *Exposure diversity as a design principle for recomender systems*. I *Information, Communication & Society*, 21:2, 191-207.

IFPI Norge (2017): *Norske totalmarkedet 2017*. Hentet 19.05.2018 fra <http://www.ifpi.no/statistikk/162-norske-totalmarkedet-2017>

IFPI Norge (2016): *Musikkåret 2016. IFPI Norges årsrapport.*

ITavisen (2017): *Spotify vokser i et forrykkende tempo – runder 50 millioner abonnemeter.*
Skrevet av Martin Kynningsrud Størbu. Publisert 03.03, hentet 19.03.18 fra
<https://itavisen.no/2017/03/03/spotify-vokser-i-et-forrykkende-tempo-runder-50-millioner-abbonnenter/>

Kitchin, Rob (2017): *Thinking critically about and researching algorithms.* I Information, Communication & Society, 20:1, 14-29. DOI: 10.1080/1369118X.2016.1154087.

Kjus, Yngvar (2016): *Musical exploration via streaming servide: the Norwegian experience.* I Popular Communication: the international journal of media and culture, 14:3, 127-136. DOI: 10.1080/15405702.2016.1193183.

Kvale, Steinar og Svend Brinkmann (2009): *Det kvalitative forskningsintervju.* Oslo: Gyldendal akademisk.

Larsen, Håkon (2013): *Den nye kultursosiologien.* Oslo: Universitetsforlaget.

Mangset, Per (2012): *Demokratisering av kulturen. Om sosial ulikhet i kulturbruk og – deltakelse.* TF-notat 7/2012. Bø: Telemarksforskning.

Matthewman, Steve (2011): *Technology and social theory.* New York: Palgrave MacMillan.

Morris, Jeremy Wade og Devon Powers (2015): *Control, curation and musical experience in streaming music services.* I Creative Industries Journal, 8:2, 106-122. DOI: 10.1080/17510694.2015.1090222.

Rouse, Margaret (2007): *Personalization.* Hentet 05.05.2018 fra
<http://searchsalesforce.techtarget.com/definition/personalization>

Skjølvold, Tomas Moe (2015): *Vitenskap, teknologi og samfunn. En introduksjon til STS.* Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

SNL (2017): *Strømmetjenester*. Skrevet av Anja Nylund Hagen. Publisert 12.07, hentet 19.03.18 fra <https://snl.no/strømmetjenester>

Spilker, Hendrik Storstein (2017): *Digital music distribution, the sociology of online music streams*. New York: Routledge.

Spotify (2017): *About*. Hentet 23.10.17 fra <https://press.spotify.com/no/about/>

Sørensen, Knut Holtan (2006): "Domestication: the enactment of technology". I Thomas Berker, Maren Hartmann, Yves Punie og Katie Ward: *Domestication of media and technology*. London: Open University Press.

Tjora, Aksel (2012): *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

UiO: Institutt for medier og kommunikasjon, Det humanistiske fakultetet (2017): *Strømming av kulturindustriene (STREAM)*. Publisert 26.06, hentet 15.03.2018 fra <http://www.hf.uio.no/imk/forskning/prosjekter/stromming-av-kulturindustriene-stream/index.html>

Willson, Michele (2017): *Algorithms (and the) everyday*. I *Information, Communication & Society*, 20:1, 137-150. DOI: 10.1080/1369118X.2016.1200645.

Zuiderveen, F. Borgesius, D. Trilling, J. Möller, B. Bodó, C. De Vreese & N. Helberger (2016): *Should we worry about filter bubbles?* I *Internet Policy Review, Journal on internet regulation*, 5:1, 1-16. DOI: 10.14763/2016.1.401.

Åker, Patrik (2017): "Spotify as the soundtrack to your life". I Sofia Johansson, Ann Werner, Patrik Åker og Greg Goldenzwaig: *Streaming music practices, media, cultures*. New York: Routledge.

Vedlegg 1: Informantbrev

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

NTNU

11. november 2017

Til deltakere i undersøkelse om strømmetjenester for musikk og bok

Vi vil gjerne takke deg for at du har takket ja til å bli med på et intervju i forbindelse med forskningsprosjektet STREAM, et forskningsprosjekt som utføres hos Institutt for media og kommunikasjon ved Universitetet i Oslo, samt hos Institutt for sosiologi og statsvitenskap ved NTNU.

Dere er blitt rekruttert på grunnlag av tidligere deltakelse på intervju i vårt prosjekt om kartlegging av NRKs unge brukeres behov for NRKs arkivinnhold.

Under intervjuet vil det være to studenter som er tilstede og det vil gjøres lydopptak med mobiltelefon. Etterpå vil lydopptaket gjøres om til tekst, og vil slettes umiddelbart etter nedskrivningen. Materialet vil behandles konfidensielt og navn vil bli anonymisert. Det anonymiserte materialet vil ende opp som en viktig del av funnene i STREAM-prosjektet. Du kan når som helst velge å avbryte intervjuet. Har du spørsmål så ta gjerne kontakt med en av mastergradsstudentene.

Med vennlig hilsen,

Audun Fegran Kopperud
audunfk@stud.ntnu.no
Telefon: 954 72 373

Renate Molvik
renatem@stud.ntnu.no
Telefon: 466 29 319

STREAM-BRUKER: Intervjuguide ungdom – musikk/bok

Først forklare hva dette intervjuet skal handle om – først og fremst å få høre om strømmevaner i forhold til musikk og bøker, men også noen nye spørsmål som går på strømming mer generelt. Si også at det er *din* mening, opplevelse og erfaring vi er interessert i å høre om, ikke alle andres.

1. Innledning

- Vi intervjuet jo deg også for litt under et år siden. Vi kan jo starte med å spørre om det er noe med livssituasjonen din som har forandret seg noe spesielt siden sist?
- Enn med mediebruken?

(og da tenker vi både på film-, tv-, musikk- og bok-vaner – følg opp, prøv å prate litt løst rundt dette og få informanten i gang)

- Har du anskaffet eller tatt i bruk noen nye medieteknologier eller medieplattformer siden sist?
 - Twitch, FacebookWatch, ... iPhone8/X...
 - Hva er grunnen til det?

2. Musikkbruk og musikkinteresse

- Hvor interessert vil du si at du er i musikk?
 - Hva slags type musikk liker du best?
 - Har musikksmaken din endret seg med årene? Hvorfor det tror du?
 - Vil du si at musikken du liker sier noe om hvem du er?
- Hvordan ser musikkhverdagen din ut – fra morgen til kveld?
 - Er det noen forskjeller mellom hverdag og helg?
- Hvordan har musikkbruken din forandret seg opp gjennom livet – la oss si fra tidlig i tenårene frem til i dag?
 - Endringer i interesse?
 - Endringer i bruk?
 - Endringer i teknologivalg?
 - Forhold til CD-er/vinyl (evnt. samlinger) før og nå?
 - Forhold til fildeling før og nå?
 - Forhold til kjøp av musikk som digitale filer (gjennom iTunes) før og nå?

- I hvilke situasjoner liker du å høre på musikk? Hvordan hører du på musikk?
 - Dedikert lytting
 - Som sekundær aktivitet
 - Til trening
 - Som bakgrunnsmusikk
 - Når jeg er sammen med andre
 - Når jeg sitter på bussen/banen/kjører bil
 - På jobb

3. Tilgang og bruk av strømmetjenester for musikk

- Hvilke strømmetjenester bruker du for å høre på musikk?
 - Spotify, Tidal, AppleMusic, YouTube, ... andre
- Hvorfor begynte du å bruke x? Har du vurdert andre? Hvorfor bruker du ikke Spotify eller lignende strømmetjenester for musikk?
- Hvordan bruker du Spotify [X eller Y]?
 - Reklame eller abonnement/type abonnement
 - På mobil, nettbrett, datamaskin, med/uten head-sett, eller koblet til musikkanlegg/eksterne høyttalere
- Hvordan velger du hva du vil høre på?
 - Egne spillelister
 - Radiofunksjon
 - Anbefalinger fra tjenesten (Daily mix, Discover weekly etc.)
 - Hva venner hører på
 - Utforsker kategorier
 - Nye utgivelser
 - Hørt på radio
 - ...
- Bruker du noen ganger YouTube når du vil høre på musikk? Når velger du i så fall YouTube og ikke [Spotify, X, Y]?
- Vet du vanligvis hva du vil høre på når du vil høre på musikk?
- Lytter du mest til musikk du allerede kjenner til, eller bruker du [Spotify, X eller Y] mer til å utforske ny musikk?
- Hvordan opplever du å ha tilgang til så mye musikk? Blir det vanskeligere å velge hva du vil høre på?

- Tror du [Spotify, X eller Y] har bidratt til at du hører mer eller mindre på musikk enn før?
Større bredde? Mindre bredde?
- Hvordan finner du ny musikk?
 - I hvor stor grad bruker du tid på å finne ny musikk? Hvordan går du i så fall fram? (anbefalinger fra tjenesten/Discover weekly etc, spilt på radio/TV, musikkanmeldelser, sosiale medier, venner, blogger)
- Er du komfortabel med å vise meg hvordan [Spotify] ser ut på din telefon? Med dine spillelister og musikken du har lagret?
- <HVIS JA PÅ 10> Kan du åpne [Spotify] og fortelle litt om hvordan du bruker [Spotify]?
 - ”Your Music” eller lignende
 - Egne spillelister
 - Følger/følgere
 - Algoritme-baserte anbefalinger
- Hva synes du om de personaliserte musikkanbefalingene du får gjennom [Spotify, X eller Y]?
 - Discover Weekly
 - Daily Mix
 - Relaterte artister
- Hva synes du generelt om anbefalinger du får i musikkstrømmetjenester (Spotify) sammenlignet med anbefalinger du får i film-/tv-strømmetjenester (Netflix)?
 - Treffer de bedre eller dårligere?
 - Er du mer bevisst på hva du får av anbefalinger et av stedene?
 - Forholder du deg forskjellig til dem? Bruker du dem forskjellig?
- Deler du spillelistene dine med andre?
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
 - I hvilken grad anbefaler du musikk til andre, både online og offline?
 - Hva synes du om muligheten til å følge med på hva andre spiller gjennom [Spotify]? Hvordan bruker du denne muligheten?
- Hva er det du synes fungerer best med [Spotify]?
- Bruker du noen ganger «private sessions»?
 - Fortell mer om det – når, til hva slags musikk etc.
 - Kan du gi konkrete eksempler på musikk du har hørt på i «private sessions»?
- Er det noe du ikke er fornøyd med?
 - Hvordan kan de bli bedre på det du er misfornøyd med?

4. Litteraturbruk og litteraturinteresse

- Hvor interessert vil du si at du er i litteratur?
 - Hva slags type litteratur liker du best?
 - Har litteraturpreferansene din endret seg med årene? Hvorfor det tror du?
 - Vil du si at litteraturen du liker sier noe om hvem du er?
- Hvordan har lesevanene din forandret seg opp gjennom livet – la oss si fra tidlig i tenårene frem til i dag?
 - Endringer i interesse?
 - Endringer i bruk?
 - Endringer i måten å lese på?
- Leser du bøker regelmessig?
 - Romaner/noveller/dikt
 - Sakprosa, faglitteratur
 - Bibliotek eller kjøp
 - Hvor mye leser du
 - Hvordan bestemmer du deg for hvilke bøker du skal lese
 - Hvilken bok leser du nå? Hvorfor valgte du denne?
- Er det viktig for deg å ha en velfylt bokhylle hjemme? Hvorfor/hvorfor ikke?
 - Tenker du at bokhylle sier noe om hvem noen er?
- Hører du på lydbøker?
 - Kjøper/låner lydbøker?
- Har du noen erfaring med ebøker?
 - <Oppfølgingsspørsmål om erfaringer med ebøker, eller spørsmål om barrierer for bruk>

DELTAkere som ikke har noen erfaring med strømming av lydbøker (JF. BAKGRUNNSSPM.):

- Kunne du tenke deg å prøve tjenester som Storytel eller Kindle audiobooks som gir deg mulighet til å strøme lydbøker?
 - Vet du hvordan disse fungerer (pris/abonnement, app)?
 - <Tanker om abonnementspriser for disse tjenestene. Hvor mange bøker i måneden tenker du at du måtte lyttet til for å forsvare prisen?>
 - I hvilke situasjoner tenker du at det ville passet å høre på lydbøker? (dedikert lytting, i arbeidstiden, under husarbeid el.l, buss/trikk/bane/tog, under bilkjøring, til trening)

DELTAKERE SOM HAR ERFARING MED STRØMMING AV LYDBØKER (JF. BAKGRUNNSSPM.):

- Hvordan strømmer du lydbøker?
- Hva er fordelene med strømming av lydbøker sammenlignet med vanlige bøker eller lydbok på cd?
- Hvordan finner du frem til bøker du har lyst til å lese/lytte til?

- Hvordan bestemmer du deg for hvilke bøker du skal lese/lytte til?
 - Nye utgivelser
 - Anmeldelser
 - Populært/Topplisten på plattformen du benytter
 - Bøker som har fått mange stjerner/gode leseranmeldelser
 - Plattformen anbefaler
 - Utforske fra ”Lignende bøker”
- Hvor mange bøker leser du/lytter du til sånn ca. i måneden?
 - Er det flere eller færre bøker enn du pleide å lese før du begynte å strøme lydbøker?
 - Har strømming av bøker gjort at du leser/lytter til andre typer bøker enn før? Flere sjangre? Flere forskjellige forfattere?
 - Blant de bøkene du leser/lytter til: hvordan vil du si andelen er mellom norske og utenlandske forfattere? Har dette endret seg sammenlignet med tidligere?

- Kunne du tenke deg at plattformen du benytter deg av i større grad kom med personaliserte anbefalinger basert på hva du har lyttet til før/hva du har likt før?

- Kan du fortelle om de siste bøkene du har lyttet til/lest på en strømmepattform?
 - Hvorfor valgte du denne boken/disse bøkene?
 - Pleier du å rate/gi stjerner og kommentarer på bøker du har lest?

- Hva karakteriserer en godt innspilt bok synes du? Kvalitet på opplesere?

- Hva tenker du om abonnementsprisen?

- Hva synes du om utvalget av bøker på den plattformen du bruker?
 - Er det noe du savner?

- Pleier du i hovedsak å lese eller lytte til bøkene?
 - Hva bestemmer om du leser eller lytter?

- I hvilke situasjoner hører du på lydbøker?
 - Under arbeid?
 - Dedikert lytting
 - Under husarbeid/håndarbeid
 - Buss/trikk/bane/tog
 - Under bilkjøring
 - Til trening
 - Annet

5. Autorisert og ikke-autorisert bruk

De neste spørsmålene handler om alle typer strømmetjenester, også strømmetjenester for film/tv som Netflix etc. – altså ikke bare bøker eller musikk

- Hvis du ønsker å se en film eller et tv-program, høre noe musikk eller lese en bok – og du ikke finner det på strømmetjenestene du har abonnement til (eller annen regulær tilgang til) – hva gjør du da?
 - Film
 - TV-serie
 - Live-sending av sport el.l.
 - Musikk
 - Bok

- Hvordan får du tilgang til strømmetjenestene du bruker? Eget abonnement, familie-abonnement, «låner» av venner, reklame-versjon, eller annet?
 - Film
 - TV-serie
 - Live-sending av sport el.l.
 - Musikk
 - Bok

- Hvis du er i utlandet på ferie – hva gjør du i forhold til bruk av strømmetjenester?
 - Film
 - TV-serie
 - Live-sending av sport el.l.
 - Musikk

- Bok
- Bruker du VPN for å få tilgang til strømmeinnhold du ellers ikke ville fått tilgang til?
- Bruker du ulovlige strømmetjenester eller fildelingstjenester?

6. Live-streaming versus arkiv-streaming, brukergenerert versus kommersielt/profesjonelt innhold

Strømmetjenestene vi har snakket om i disse to intervjuene, har først og fremst vært det vi kaller arkiv-tjenester, altså tjenester som tilbyr streaming av innhold som brukerne velger fra et arkiv. De siste årene har vi også sett at flere og flere tjenester satser på direkte-streaming eller live-streaming. Vi har til slutt noen spørsmål om ditt forhold til denne utviklingen.

- Twitch er kanskje den mest populære tjenesten som først og fremst satser på live-streaming. Har du noen erfaring med bruk av Twitch?
- YouTube har også begynt å ha egne live-strømmings kanaler. Har du noen erfaring med bruk av disse?
- Hvordan bruker du YouTube?
 - Hvor mye?
 - Til hva slags innhold?
 - mm
 - ...
- Også sosiale medieplattformer som Facebook og Instagram har satset mer på live-streaming.
 - Hva synes du om det?
 - Har du sett på slike live-sendinger?
- Facebook er også i ferd med å lansere sin egen (arkiv) strømmetjeneste, FacebookWatch.
 - Har du sett på denne?
 - Hva synes du om det?
- Tjenester som YouTube og Twitch baserer seg i stor grad på å blande brukergenerert innhold med mer kommersielt/profesjonelt innhold.
 - Hva tenker du om det?
 - Hva gjør det med disse tjenestene i forhold til f.eks. Netflix, Spotify og Storytel som har mer «klarert» innhold?
 - Hva bruker du YouTube (og Twitch) mest til – å se brukergenerert eller kommersielt/profesjonelt innhold?
-

7. Avslutningsspørsmål

- Hva er den ideelle strømnetjenesten for deg?
- Er det noe du kunne ønske at var annerledes i de strømnetjenestene du har tilgang til?
- Er det noen andre ting vi ikke har snakket om, som du tror er relevant når det gjelder det som har med strømnetjenester å gjøre?